ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

ZIMA/LÉTO 2016 www.cechoaustralan.com

Děti
by měly dostat
od svých rodičů
dvě věci:
kořeny a křídla.
Kořeny směřující
do minulosti
a křídla,
volnost a svobodu,
mířící
k zodpovědné
budoucnosti.

J. W. Goethe

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

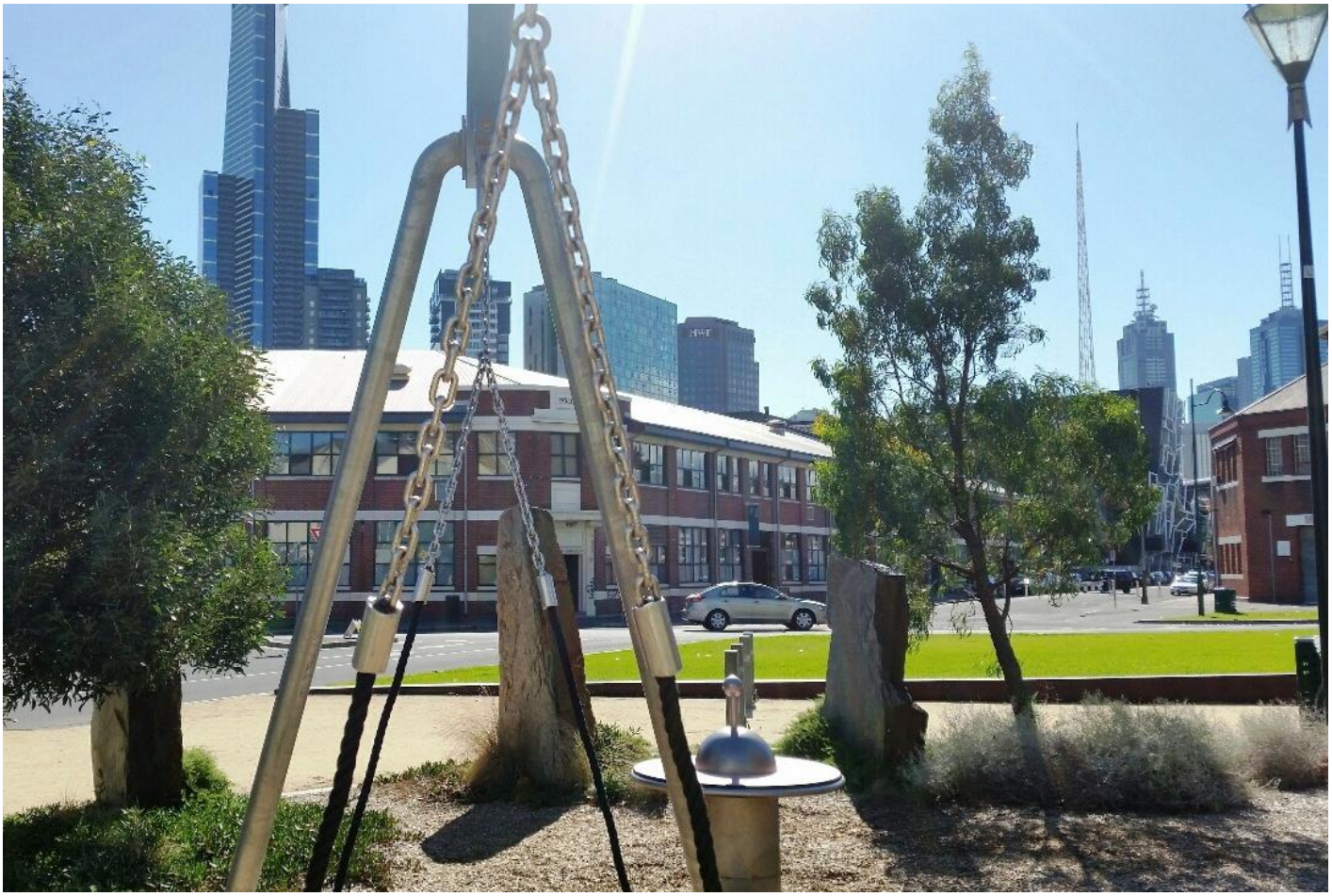

HOUPAČKA A KOLOTOČ

Barbara Semenov

Život je jako houpačka, jednou jsi dole jednou nahoře,
a jako kolotoč se točí pořád dokola…

Před naším domem, v krásné melbournské čtvrti Southbank je malý parčík s houpačkou a kolotočem, příjemně stíněný mladými blahovičníky. Impresivní „skyline" panorama mrakodrapů stále se rozrůstajícího velkoměsta dosvědčuje, že dle statistické předpovědi čtyř a půl miliónové Melbourne předčí v padesátých letech tohoto století Sydney a stane se nejlidnatějším městem Austrálie.

Generaci, která tu bude žít a pracovat, sleduji dnes s oblibou hrát si na malém kolotoči. Nedávno tu byli dva bráškové. Ten starší, asi pětiletý s výrazem byznysmena zasedl na kolotoč, bez zájmu se točit. Měl totiž na uchu mobil a důležitě telefonoval. Mladšího, tak tříletého, to značně iritovalo, chtěl si hrát a starší měl nejspíš konferenční hovor. Maličký popadl tedy na zemi ležící eukalyptovou větev a začal jí mobilově zdatného sourozence šlehat. Ten jej povýšeně přehlížel a pokračoval v telefonní konverzaci. Malého chlapečka to rozčílilo, vylezl na kolotoč, sebral bráchovi mobil a zahodil ho daleko do trávy. Komičnost té scénky byla k rozesmání.

Jindy přišla maminka se synkem, který rovněž neprojevoval zájem o původní funkci kolotoče. Postavil si na něj svou hračku – velký tank a samopalem na něj soustředěně zaměřoval. Další rodince posloužil kolotoč jako jídelní stůl. Obézní pár s malým cvaldou si na něm vybalil mohutnou baštu z McDonald's.

Párkrát se v parku objevila i dámská návštěva. Holčička v růžovém tlačila kočárek s panenkou, přes rameno elegantní taštičku, mašli ve vlasech. Stejná jako holčičky z padesátých let minulého, současného i budoucího století. Panenku posadila na kolotoč, který se konečně taky jednou zatočil, jak měl…

Myslím, že není třeba rozebírat symboliku těchto hrátek. Ostatně, není na ní nic tak zvláštního – dětská hra existuje od nepaměti a imituje realitu dospělého světa. Jen každá generace je jiná, je odrazem své nenapodobitelné a nezvratitelné doby. Při pohledu na dnešní děti vzpomínáme zcela přirozeně na své vlastní dětství.

Naše generace tzv. Baby boomers - lidí narozených po 2. světové válce (ročníky 1946 až 1964) byla v retrospektivě šťastnou generací, daleko šťastnější než ta předcházející, označovaná za Tichou generaci (1925–1945). Naše generace se pomalu blíží k důchodovému věku a přitom tvrdošíjně odmítá stárnout. Život je zkrátka příliš krásný, abychom jej netoužili vychutnat s vervou do poslední kapky.

Pro další generaci jsme pod logickým tlakem varování před nedávno zakončenými válkami a všude číhajícím zlem vytvořili svět natolik příjemný a pohodový, že dostala název Baby busters – generace hippies a punků či generace lenochů (slackers), která byla až tak pohodlná, že i přijít s názvem, byla pro ni námaha. Prohlásili – „říkejte nám prostě X". Lidem narozeným uprostřed Generace X v Československu se přezdívá Husákovy děti. Víme proč – rodily se na Husákovu výzvu do „klidných, slunných dní" jeho normalizační vlády.

Moje dcera, stejně tak jako děti ostatních baby boomers patří do Generace Y (1986 – 2000). Do roku 2025 bude generace Y tvořit převážnou část populace v produktivním věku. Již teď je velká část ekonomicky aktivní, klade důraz na zajištění vyšší životní úrovně, zároveň se velice zajímá o svůj osobní život (partnerské a rodinné vztahy), což je v rozporu s předchozí generací X, která tyto hodnoty kladla na spodní příčky žebříčku. Zástupci generace Y chtějí naplno využít všech možností, které jim otevřená společnost nabízí, ale zároveň kvůli tomu odmítají obětovat osobní život. V pracovním procesu proto začínají požadovat flexibilní pracovní dobu i místo zaměstnání, a používají rozličné prostředky moderní komunikace. Přes internet vytvářejí virtuální komunity a jsou otevření novým myšlenkám. Zaměřují se na volný čas, práci berou jen jako způsob, jak zaplatit účty.

Generaci narozených od poloviny 90. let dvacátého století do současnosti, vyrostlé na síti World Wide Web se říká Generace Z neboli Internetová generace. Je vysoce propojená, mnozí z této generace po celý život využívají komunikační a mediální technologie jako internet, rychlé zasílání zpráv (instant messaging, textové zprávy), MP3 přehrávače, mobilní telefony a YouTube. Tím si vysloužili přezdívku „digitální domorodci". Nejsou omezeni na domácí počítač, internet mají všude s sebou, například v mobilních telefonech. Výrazný rozdíl mezi generací Y a generací Z je ten, že členové předchozí generace pamatují život před vzestupem využívání masových technologií, zatímco následující generace se narodila až po něm. Tato generace se také narodila do éry postmodernismu a globalizace. Žije online a v rychlém tempu, v okamžitém sdílení myšlenek a poznatků pomocí různých médií a produktů.

Uvědomíme-li si, jak se měnila doba, porozumíme lépe i změně povahy těchto generací a přestaneme se na ně dívat s kritikou „zkušeného" věku, která se celé generace váže k stáří a bývá notoricky demonstrována slovy „to za našich mladých let…". Pochopíme, v čem tkví příčiny někdy nám zcela nepochopitelného chování dnešních mladých lidí.

Bohužel se však někde cestou, díky vymoženostem, lidskému důmyslu, vynalézavosti, pokroku i touze po lepším životě a světě, vytratilo pár podstatných, bytostně důležitých věcí, které ve vyšší perspektivě globálního vývoje budou bolestně chybět. Ono to charakterizování generací je totiž aplikovatelné v demografii, sociálních vědách, marketingu a kultuře našeho „západního světa"!

Ještě jsem nenapsala nic o houpačce v našem parku. Jednoho dopoledne sem přišel chlapec – spíš mladý muž, řekla bych pětadvacetiletý. Ve stoje se rozhoupal na dětské houpačce na plné pecky, až se kovové řetězy povážlivě rozdrnčely, pak následoval adrenalinový seskok, a šup na skateboard. Na uších ohromná sluchátka, odrážel se jako pán silnice jejím středem směrem k městu.

V tomto věku (přibližně pětadvaceti let) můj dědeček odtáhl na zádech mimo palbu raněného parťáka v zákopech první světové války, v tomto věku můj táta pracoval v totálním nasazení, když bylo jeho studium násilně přerušeno nacisty v protektorátu, v tomto věku jsem v emigraci sháněla azyl a první obživu. V tomto věku melbournská generace Y seskakuje z dětské houpačky?

Ta bezstarostnost a ignorance předchází pád. Začíná pohodlím konzumní společnosti a úpadkem vzdělání, končí nulovou osvětou a tragickým vymýváním mozků médii. Uvažuje někdo o tom, co by se stalo, kdyby přestal pracovat veškerý ten svět moudra, tak pohotově k mání bez jakékoli námahy na internetu pod zkratkou www? Třeba k tomu nedojde. Dojde však k jiné věci. Mnohem horší věci, o které generace západního světa x y z nemají ani ponětí, protože o tom nic nevědí. A není to jejich vinou.

Vzpomeňme na školství, ve kterém jsme - ať již v socialismu nebo v normálním světě - vyrůstali v šedesátých a sedmdesátých letech. My se museli učit! Dnes se děti učit ani neumí. Vše se opíše, vyhledá, zpracuje… Závěrem lidé povšechně neznají (nebo si nepamatují, protože se to nemuseli naučit) základní věci zeměpisné, přírodopisné, historické, kulturní, politické,… Vzpomeňme filmy, které v nás vzbouzely hrůzu z válek, ze skutečného lidského zla, kterému je třeba zabránit za každou cenu. Dnes se vesměs nedívatelná kinematografie pro mladé masové publikum vyznačuje fantasmagoriemi, nesmyslnými, plytkými, stupidními ději, představuje bezduchý únik z reality a zabíjení času. Naše generace věděla o nebezpečí válek, pogromů, holocaustu a zabíjení zaplaťpánbůh jen zprostředkovaně jako o nedávné tragické historii. Ale další generace po nás se dozvídaly v pohodlí šťastného věku světa, vzdalujícího se s radostí od neblahých dějin, stále méně a méně.

Dnes jsou konfrontovány s reálným zlem v podobě terorismu a mylně spoléhají na politiky, že bude lidstvo i nadále v bezpečí. Zítra budou stát tváří v tvář horším hrozbám. Jak se jim bude bránit ten skateboardista a jeho generace? Bude muset - tak jako můj děda - v boji muže proti muži? Jaký by to byl strašný krok zpátky, jaká retardace přes veškerý pokrok naší současnosti!

Bojím se o naše děti, o generace y z, a o jejich děti, a jen doufám, moc doufám, že budou žít dál ve svém dosud idylickém světě pokroku a porozumění.

Generální konzulát České republiky:
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

DÍKY VÁM RODIČOVÉ

Vladimír Cícha

Tohle poděkování se k vám nejspíš nedostane, ač nevím, co všechno je možné mezi nebem a zemí… Už řadu let odpočíváte v jiném světě, ne tedy tělesně, ale kdo ví, jak je to vlastně. Je tomu už hodně dávno, co jsme se viděli naposledy, dávno od toho dne, co jsem se vytratil 14. listopadu onoho zvláštního roku 1968 z našeho bytu, aniž bych se s vámi oficiálně rozloučil, doslova jsem vypadnul v noci, věděli jste ale o tom, že opouštím se ženou a malým synem milovanou zemi a město Prahu, hlavně ale vás, rodiče, tebe maminko, která ses tolik věnovala hned od jeho narození našemu synkovi. Oba jste ho měli moc rádi. Teprve dneska vím, když sám jsem dědou, jak vám asi muselo být, když jsme odjížděli! Dodnes si občas připomínám tu chvíli a ještě ty další, kdy my už byli ve svobodném světě, jak vám asi bylo při pomyšlení, že už se možná nikdy neuvidíme! A pak přišla ta zpráva o tatínkově prvním záchvatu mrtvice, v ten den, kdy nás letadlo z Vídně odnášelo přes Atlantik. Za nedlouho pak docházely od vás knihy a dopisy, ty od tebe, tatínku, psané ochrnutou rukou kostrbatým, ale čitelným písmem.
Čas běžel dál a my tady si vážili dobrého přijetí a svobody, zatímco u vás doma marast pokračoval a vám se přidaly nemoci a starosti. Nejen vám, ale i mému bratru, který už od snad nějak nedoléčené žloutenky ve věku kolem čtrnácti let nebyl zdráv. Ještě se nám podařilo setkat se s ním v Jugoslávii v roce 1979 a s tebou, milá máti, ve Winnipegu dva roky před tím. Líbilo se ti u nás a v Kanadě, dokonce i ono napětí mezi tebou a mojí ženou bezmála se vytratilo, těžko říct, která z vás se o to zasloužila, asi obě. Mohl jsem sice navštívit rodnou zem za cenu tzv. upravení vztahů, ale tím bych vlastně zradil vše to, proč jsem odešel. A tak mi nebylo možno zrušit trest za opuštění republiky, ač takové opuštění je zcela v souladu s Deklarací lidských práv, článek 13., kterou vláda československá v prosinci roku 1948 podepsala.
Když osud zasáhl a oba jste byli povoláni do jiného světa, do jiných dimenzí, ve věku, který já už díky moderní medicíně o dost překročil, nemohl jsem se zúčastnit ani vašeho konečného rozloučení se světem, stejně tak ani s bratrem, který jej opustil velmi mlád o několik málo let po vás. Mnohokrát mne napadlo, jak rozdílně prožil jsem svůj život oproti vám. Vy, postiženi nemocí, a já, díky moderní medicíně (trojitý bypass) navrácen životu a jeho radostem. Nejednou už jsem o tom přemýšlel, nejednou s pocitem viny vůči vám. Ale nejednou s díky za život, který jste mi dali a pak… za datum mého narození! Jsem si jist, že kdybyste ještě byli tady se mnou, pochopili byste to asi, hlavně ty, tatínku, který ses dost často zajímal o domácí i světové dění. Myslím, že bys asi rozuměl tomuto mému poděkování, které se pokusím zevrubněji vysvětlit.
Mnoho se stalo za posledních dvacet let z těch čtyřiceti sedmi, které jsme již prožili ve svobodném světě. Těch prvních snad pětadvacet proběhlo k naší naprosté spokojenosti a vlastně zcela v souladu s našimi představami. Byli jsme Kanadou pěkně přivítáni a nikdo nám uplatnění se v tomto novém domově neznepříjemňoval, naopak, byli k nám vstřícní. Samozřejmě, že po jistý čas jsme pociťovali určité nedocenění platové, ale chápali to, pokud jsme si s angličtinou nebyli jistější.
A jak čas nadále plynul, stávali jsme se právoplatnými občany Kanady, ač naše povaha a způsob života se mnoho nelišily od těch let předcházejících, ještě v Čechách prožitých. Neboť, jak se říká, zvyk je železná košile. Ale, jsem si zcela jist, že toto nové prostředí mělo a má na nás jistý, v podstatě blahodárný vliv. Stali jsme se tolerantnějšími, klidnějšími a v našem případě, troufám si říct, i vděčnými Kanadě za vše, co pro nás udělala, za onu svobodu nabídnutou, možnost pokusit se prožít náš život dle vlastních sil a schopností. A to vlastně i díky tehdejšímu novopečenému premiérovi PierreTrudeaovi, o jehož i negativním vlivu na Kanadu jsme se dozvěděli ovšem až později. Pokud jde o jiný vděk, mojí zemi, kterou jsme opustili, připomínám si možnost bezplatně vystudovat, což napomohlo i uplatnění se zde. Samozřejmě vím, že stát si své vzal zpět v podobě nízkého platu, který jsem měl po nastoupení do zaměstnání.
Abych ale postoupil k vlastní podstatě tohoto zvláštního dopisu. Proč to zcela upřímné poděkování vám za datum mého narození? I to se může zdát záhadou, neboť jeho prvopočátek udál se v době, kdy hrozba další světové války byla velmi reálná a válka takzvaně za dveřmi. Vždyť jsem spatřil světlo světa dvacet sedm dní poté, co němečtí vojáci vstoupili do Prahy a do Čech!
Sami dobře víte, co pak následovalo… moje spokojené dětství, vaše pečlivá starost o mne a bratra, stejně tak čas, věnovaný mi nezapomenutelným dědečkem, který ovlivnil v mnohém dobrém můj život. O tom, co se pak dělo během okupace a co po ní následovalo, jste věděli na rozdíl ode mne, ale ten zvláštní čas se nám všem podařilo přežít a prožít bez úhony - ve vší spokojenosti, jakou si dětství zaslouží…
Čaroděj čas plynul dál, naprosto stejným tempem, které mne, čím jsem starší, tou svojí přesností projevující se otáčením země a střídáním dnů a nocí ohromuje a přivádí k myšlenkám snad metafyzickým, byť jakkoli laickým a neodborným, nicméně alespoň pro mne samého fascinujícím. A dospěl až k *dnešku*, kdy dílem věku a dílem toho, že snad jsem nebyl docela tupý a nepozorný k sledování světa kolem sebe, vidím, jak značně se tento dnešek proměnil od času, kdy před dvaceti, možná i více lety byl pro mne také *dneškem*.
Stále hovořím touto formou k vám, moji rodičové.
I ve vašem životě jste prožili nemálo proměn, kromě katastrofy Druhé světové války a nepochopitelnosti té následující éry, která je rovněž poznamenaná mrtvými nevinnými a devastací svobody a základních lidských hodnost. Čas pokročil a veliká válka je vystřídána válkami menšími. Neboť člověk je zvláštní tvor, který už od pradávna není schopen vyřešit vážnější problémy jinak, než se zbraní v ruce. A mnohdy ani tato zbraň k uspokojivému výsledku nevede. Navzdory tomu však

se dá říct, že v porovnání s minulostí dvacátého století, máme v podstatě světový mír.
Není v datu narození jakási náklonnost osudu? Nepoznal jsem bídu poslední války a okupace a díky věku ani neblahost časů totality v míře jako jiní zcela nevinní spoluobčané. Nic z toho už naštěstí nepoznali naši malí potomci, vnouček a vnučka. Narodili se v míru (vnouček v Čechách zbavených totality, vnučka v Kanadě) a doufám, že svůj život v míru a spokojenosti prožijí (ač s ohledem na to, co se stalo v roce minulém, nejsem si tím zcela jist). Je to ale naděje podložená současností anebo jen úporné přání? Jistě by se vám oběma, milí rodiče, velmi líbili. Ti jsou vlastně hlavním důvodem a pohnutkou k tomuto dopisu, který vám píši.
S plynoucím časem nevyhnutelně dochází ve světě ke změnám, k vývoji. Je to zcela nezbytné a děje se tak od nepaměti. Jenom ale myslím, že rychlost změn a proměn je s postupujícím časem stále větší. Kromě zcela logického pokroku a vývoje technického a technologického, dochází i ke změnám společenským a politickým. Nad některými byste žasli, nevěřícně kroutili hlavou. Snažím se, alespoň v nejzákladnější míře, takové změny sledovat. A vytvářet si jakkoli laickou představu o tom, jaký asi bude svět, do kterého zmíněná moje vnoučátka (a vaše pravnoučátka) rostou. Jistě, bude jiný, stejně tak jako je můj dnešní svět poněkud jiný, než byl ten váš. Velmi mnoho se stalo v posledním snad čtvrtstoletí. Nemám rád spěch a kvap, dění bez uvážení a pomyšlení na následky. Vypadá to tak, že za každého nového čtvrtstoletí stane se na té naší zeměkouli víc než za předcházejícího půlstoletí. Mně se naštěstí podařilo stát se absolutním pánem svého času dříve, než je běžně zvykem, a to stejně v Kanadě jako v Čechách. K tomu ovšem napomáhá i dnešní vyspělá informatika. Síť internetu obepíná celý svět. Pro vás, milí rodičové, věc zcela neznámá. Kdyby vám o něčem takovém tehdy někdo vyprávěl, měli byste jej za nepodařeného napodobovatele Julia Verna.
Mnohé se ve světě změnilo, dle mého názoru hlavně od katastrofy v New Yorku v září roku 2001. Protože od dob, kdy vy jste byli ve věku plných svých sil, tu naši zeměkouli obývalo asi tak polovina lidí, než ji obývá dnes. I to zřejmě má na světový vývoj nemalý vliv. Člověk je, ač chytrý a schopný, skutečně podivný tvor. Pokud klid na zemi trvá více než několik málo let, tu jakoby zneklidněl a pohoda se mu stala nepříjemnou. Aby nalezl jakési uklidnění, tedy ten svět západní a demokratický, nechal vybujet ideologii *politické správnosti*. Asi byste se ptali, v čem je ta správnost a proč právě politická. Snad to začalo jazykem. Zavedené identifikace mnoha činností poznamenal nový jazyk. Je faktem, že aplikace této ideologie vede k jevům, kterým byste asi sotva věřili, že se mohou stát. Možná, že byste snad tento trend přirovnali k onomu pokusu o socialismus, ke kterému doma došlo. Ten byl plný nelogičností a rozporů se selským rozumem a není tomu jinak ani dnes.
To ale, myslím, je menší důvod k tomu být zklamán a smutný. Pro budoucnost, pro život vašich pravnoučátek, zdá se mi větším nebezpečím, že zcela snadno definovatelná a dějinami zatím odstraněná hrozba komunismu je dneska vystřídána, a dosud, dle mého názoru podceňována mnoha politiky i těch nejvýznamnějších zemí, hrozbou jinou… a možná i komplikovanější.
Otázka islámu, a to nejen militantního, ale i jako takového, stává se s ohledem na blízkou a snad ještě více vzdálenější budoucnost zdrojem neklidu a obav. Což za vašich časů doslechli jste se snad, že kdesi došlo k useknutí hlavy člověku zcela nevinnému? A že by to bylo dáno na vědomí pomocí sdělovacích prostředků celému světu? A že existují místa na zemi, kde k takovým činům dochází stále častěji? A dokonce na takových místech, která v dávné minulosti vyznačovala se jistotou a nemalou kulturou?
Oproti tomuto, dle mého názoru vážnému nebezpečí pro kulturní a civilizovaný svět, je bezmála zanedbatelný kratičký soupis jiných změn. Konzumní a stále bohatší společnost západní nutí lidi chabého charakteru, úsudku a vůle podléhat vábení trhu a nakupují nad své poměry, k radosti bankéřů. Mládež od útlého věku je rozmazlována, hýčkána a zahrnována věcmi nepotřebnými ba často i škodlivými. Dítka pokročilejšího věku se při lehké aritmetice sotva obejdou bez počítače, iPodu či jiného fenomenálního vynálezu v kapse. Jeho fenomenálnost ale má, jak se již ukazuje, i stinnou stránku.
Mohl bych ještě chvilku pokračovat, ale nechci rušit váš věčný klid. Mám věru asi štěstí, že jste mne přivedli na svět, mohl bych vlastně říct, v pravý čas. A že jej opustím dříve než, jak se obávám, dojde k dalším a ne právě příjemným změnám. Kdy slavná slova rabína, že *všechno je jinak*, budou platit nejen dnes, ale i v čase budoucím.
Až se s vámi setkám, bude-li to možné, neboť jsou tací, kteří jsou o takové možnosti přesvědčeni, budeme si moci o tom všem neomezeně popovídat…

Honorární generální konzulát České republiky:
JUDr Milan Kantor
500 Collins Street, Melbourne 3000
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

KRACH EVROPSKÉ VZDĚLANOSTI

Benjamin Kuras

Evropská vzdělanost prožívá prudký pád. Děti nastupující do školy postrádají základní komunikační schopnosti, mají tudíž omezenou schopnost se učit. Londýn nedávno zjistil negramotnost u milionu svých obyvatel. Pětina londýnských rodičů nedokáže svým předškolním dětem nahlas přečíst pohádku. Třetina jedenáctiletých žáků nastupujících do druhého stupně se potýká se čtením průměrně snadného textu. Podle Federace britského průmyslu je polovina absolventů britských škol nezaměstnatelná. V televizních kvizech se diváci od soutěžících dozvídají, že Hitler se křestním jménem jmenoval Heil, Pákistán byl dříve součástí Jugoslávie, Sixtinskou kapli vymaloval Leonardo di Caprio, hlavním městem Kuby je Belgie a předchůdcem Tonyho Blaira byl George Bush.
V Německu víc než polovina uchazečů o zaměstnání v médiích nedokáže bez chyby, tím méně poutavě komunikovat ústně ani písemně. Ve školách citelně upadají znalosti matematiky a schopnosti exaktního myšlení a o vědecké a technické obory není zájem. Co dříve museli umět maturanti, neumějí dnes vysokoškoláci. A je tomu podobně ve většině západních zemí.
Pedagogičtí odborníci identifikují tyto příčiny: - Televize, před níž rodiče nechávají děti sedět hodiny denně v předškolním věku. Pasivní televizní civění v raném věku v dětech umrtvuje hravou vynalézavost, tvořivost, vyjadřovací dovednost a schopnost potýkat se s problémy a hledat na ně řešení. Počítače a kalkulačky, které ochuzují děti a mladistvé o schopnosti řešit problémy vlastním myšlením. Přílišná štědrost systému sociálního zabezpečení, na němž se dá pohodlně vyžít, a který čím dál větší procento Evropanů (a ještě větší procento imigrantů) zbavuje motivace učit se, zdokonalovat své dovednosti, posilovat ambice a usilovat o úspěch.
Příčinou méně viditelnou a pomalejší, ale za současného demografického stavu nezvratnou a pro úroveň vzdělanosti smrtelnou je viditelně klesající inteligence z generace na generaci, pozorovatelná zpětně už půl století. Jejím kořenem je fakt, že inteligentní a vzdělané ženy rodí méně dětí než ženy nižší inteligence a nižšího vzdělání. Někdo dokonce propočítal koeficient, podle něhož čím jsou rodiče nevzdělanější a s nižším IQ, tím mají víc dětí. Tak se v každé nové generaci (už půl století) rodí menší procento inteligentních a ke vzdělání vychovávaných potomků. Pro toto rostoucí procento slabších se snižují školní standardy, které začarovaným kruhem snižuji úroveň vzdělání.
Katastrofální na tom je, že se to děje právě v době, kdy lidstvo, příroda a planeta jsou ohrožovány obrovským množstvím problémů, jejichž řešení bude potřebovat nejdůmyslnější a nejvzdělanější mozky, jaké si dovedeme (a ještě ani nedovedeme) představit. Prožíváme krach půl století starého levicového přístupu ke vzdělání, v němž jsou si všichni rovni, a nikdo nevyniká. Zanedbali jsme vzdělávání excentriků a géniů, bez jejichž výjimečné, uctívané a odměňované tvorby žádná civilizace nemůže vzniknout ani přežít.
Chceme-li ještě krach zastavit a zvrátit, budeme k tomu ve vzdělávacích institucích potřebovat někoho pravicového. Hodně a možná až extrémně.

Českou pohádku Sedmero krkavců mají krajané možnost zhlédnout na iTunes

Úspěšné filmové zpracování pohádky Boženy Němcové Sedmero krkavců mají od prosince 2015 možnost zhlédnout zahraniční diváci přes portál iTunes. V České i Slovenské republice snímek režisérky Alice Nellis sklidil pozitivní divácké ohlasy a líbil se i kritikům. Film se podíval i na několik světových dětských festivalů a získal tři filmové ceny Český lev za nejlepší masky, kostýmy a scénografii.
Hlavní hrdinkou je mladá dívka Bohdanka, která se narodí do utrápené rodiny pekaře, jehož žena před lety v návalu vzteku proklela sedm svých synů a z těch se stali krkavci. Rodiče před Bohdankou toto rodinné neštěstí tají. Když se Bohdanka na prahu dospělosti dozví o prokletí své rodiny, rozhodne se, že musí bratry zachránit. Od místní čarodějky se jí dostane rady, že musí svým bratrům ušít košile. Ale ne lecjaké - sama bez pomoci musí natrhat kopřivy, zpracovat vlákna, utkat látku a ušít každý steh. Bohdanka se vydává na dlouhou cestu za záchranou svých bratrů…
Sedmero krkavců si na iTunes můžete zakoupit zde - https://itunes.apple.com/cz/movie/sedmero-krkavcu-seven-ravens/id1070029732

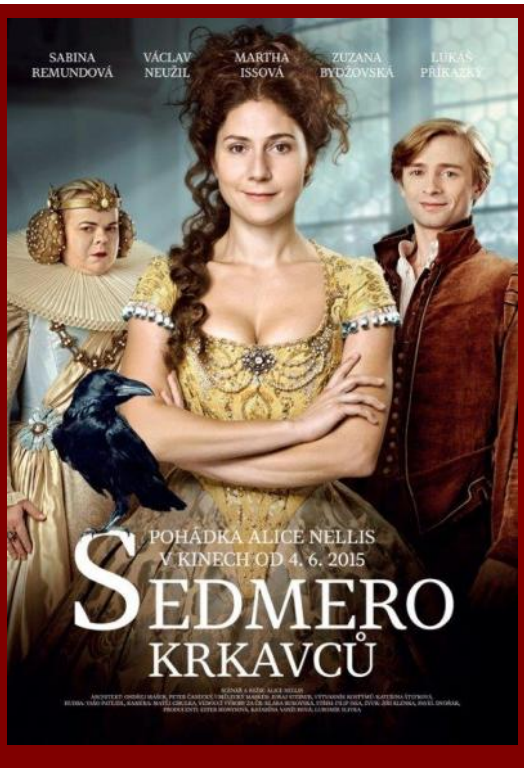

Česká škola Melbourne nejen učí češtinu, ale především motivuje

Zuzana Vasitch

České vzdělávání v Melbourne

V Melbourne a jeho okolí žije téměř pět tisíc Čechů, přesto byl rok 2005 posledním, kdy měli studenti v Melbourne možnost odmaturovat z českého jazyka. Zájemců bylo pouze pět. Podmínkou k přistoupení k maturitě byla 80% školní docházka v sobotní dopolední škole v Princess Hill College v Carltonu. Vzhledem k tomu, že Melbourne bylo tehdy jediné místo v Austrálii, kde se děti k maturitám hlásily, nebyla naplněna povinná kvóta patnácti maturujících ročně, a možnost odmaturovat tak byla zrušena pro nedostatečný počet zájemců. Čeština byla uzavřena mezi prvními pěti jazyky, společně s litevštinou, lotyštinou, slovinštinou a bengálštinou. V té době se rodí nová generace Čechů žijících v Austrálii, kdy pouze jeden z rodičů je Čech a komunikačním jazykem mezi rodiči je angličtina. Maminky se začínají scházet v českých playgroups, z nichž vzešla nová potřeba dále podporovat rozvoj jazyka u dětí předškolního a mladšího školního věku. Na přelomu roku 2009/2010 byly během několik měsíců zcela nezávisle na sobě založeny Česká škola v Perthu, Sydney a v Melbourne. V roce 2012 byla v Sydney uspořádána první Konference českých škol a na druhé konferenci, kterou pořádala Česká škola Melbourne v červnu 2014, se již sešli zástupci z nově vznikajících českých škol také z Adelaide a tří škol z Nového Zélandu – Wellingtonu, Aucklandu a Taurangy.

K obrození zájmu o češtinu vedla přirozená potřeba rodičů o zachování českého jazyka u vlastních dětí, ale také dostupnost informací díky novým technologiím, či podpora české a australské vlády. Přestože mnoho rodin v dnešní době pravidelně létá na návštěvu do České republiky, má možnost kontaktu přes skype, každý vlastní nesčetnou zásobu českých DVD a může česká videa sledovat např. na youtube, udržet češtinu se zdá být dnes těžší než dřív.

Jedním z důvodů je již zmíněná bilingvní domácnost, tzn. pouze jeden rodič mluví česky, a jazykem vzájemné komunikace rodičů je angličtina, nikoliv pouze čeština jako u českých rodin, které do Austrálie emigrovaly během 2. pol. 20. století. Česky mluvící rodič není vždy dostatečně disciplinovaný v tom, aby se v komunikaci s dětmi důsledně řídil pravidlem „jeden rodič, jeden jazyk“. Také mně trvalo několik let, než jsem pochopila, že toto pravidlo nestačí pouze znát, ale je nezbytné jej dodržovat za každých podmínek na sto procent. Pro děti je velmi důležité zjištění, že čeština není jazyk mrtvý a že se s ním komunikuje také mimo jejich domov.

V Austrálii krásná, bohatá a gramaticky rozvinutá čeština „bojuje“ o své místo u dětí s mnohem jednodušší angličtinou, a dětem, jež žijí v anglicky hovořícím prostředí, je angličtina samozřejmě přirozenější.

Vznik Česká školy Melbourne a její hlavní principy

Děti si osvojují jazyk pomocí emocí a zážitků. Ochotně se budou jazyk učit, pokud mají motivaci a spojují si jazyk s něčím jim příjemným. Právě z tohoto poznatku se zrodil nápad a potřeba něco takového nabídnout české komunitě v Melbourne – nabídnout aktivitu, při které by si děti mohly češtinu pravidelně osvojovat a utužovat zábavnou formou. Proto jsem v roce 2010, kdy dcerám byly tři roky, začala pro melbournskou českou komunitu organizovat program „Zpívání a hry“ pro děti od šesti měsíců. S podporou Sokola Melbourne, kde školu od začátku provozujeme, měl program velký ohlas a dětí postupně přibývalo. S věkem dětí rostla také potřeba rozšířit aktivity o formální výuku a po dvou letech jsme se již jako Česká škola Melbourne / Czech School of Melbourne rozhodli požádat o finanční podporu Ministerstvo zahraničních věcí ČR a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Dnes je našim nejstarším školákům deset let a věříme, že již nabyli dostatečně silných základů, česky mluví, píší a čtou velmi dobře, přestože stále dávají přednost knihám v angličtině.

V květnu 2014 jsme uspořádali Slavnost Slabikáře, při níž český konzul Hani Stolina pasoval deset našich prvních žáčků na čtenáře. V loňském roce také sedm z našich školáků získalo vysvědčení v České republice. V současné době dochází do školy třicet žáků pravidelně, tj. každou druhou sobotu, a dalších deset nepravidelně. Výuku vedou čtyři učitelky z řad rodičů a děti jsou rozděleny do pěti skupin na základě věku a znalostí. Společně se schází při programu *Zpívání*, soutěžích (recitační, pěvecká), při nácviku na vystoupení a na mimoškolních akcích. Ve škole klademe důraz na rytmus a všestranný rozvoj dětí. Děti do 4 let se za aktivního doprovodu rodičů účastní programu *Zpívání*, které je doplněno čtením a hrami. Děti od 4 let navazují na tento program, učí se interakční metodou a podle pracovních sešitů pro předškoláky a školáky z ČR. K výuce patří i dramatizace pohádek. Číst ze slabikáře začínají děti až po ukončení prvního roku školní docházky v australské škole, tedy až když čtou anglicky alespoň jednoduché texty. Výuka starších školáků je nejnáročnější, probíhá od 9:30 do 13:00 hodin a je proložena různými aktivitami, písničkami, soutěžemi, děti používají české učebnice pro český jazyk, matematiku a prvouku. Součástí školy je rozsáhlá dětská knihovna, která je otevřená vždy v době vyučování.

Začít s výukou jazyka, pokud jde o výuku bilingvní, je potřeba v tom nejranějším věku, a proto je Česká škola Melbourne otevřena i dětem, které ještě nemluví. Učí se naslouchat a poznávají a jsou součástí „českého prostředí“. Naše škola si uložila jako nejdůležitější roli motivovat, a to jak výukou, nápady, novými podněty, vytvořením českého prostředí, tak hlubokými zážitky.

Zpívejte si s dětmi a s Českou školou Melbourne

Jak motivovat k mluvení dítě, které rozumí česky, ale nechce nebo neumí česky hovořit? Písničkou! To je mantra České školy Melbourne. Písnička se nedá přeložit, její melodie a rytmus nás nikdy neomrzí,

Kam za kulturou v Česku?
http://vstupenky.ticket-art.cz
TICKET ART
VÁŠ PARTNER VE SVĚTĚ KULTURY A ZÁBAVY

může se zpívat stále dokola a neustále přináší radost. V programu *Zpívání* dětem přestavujeme ke každé písničce nějakou interakční aktivitu, díky níž písnička ožije. Na písničce si děti procvičí správnou výslovnost, naučí se nová spojení a gramatické prvky a hlavně ji díky melodii již nikdy nezapomenou. První stovku písniček a říkadel jsme v naší škole zdolali již dávno, jsem hrdá na to, že moje dcery umí tolik krásných českých písní a dokonce více vánočních koled, než jsem jako malá uměla já, vyrůstajíc v České republice. S radostí ve škole čteme, dramatizujeme, hrajeme hry, někdy hrajeme na zobcovou flétnu nebo xylofony, naslouchámě, učíme se reálie, a tím vším se naše znalost a láska k češtině prohlubuje.
Samotné základy jazyka si děti přinášejí z domova, proto je nezbytné také aktivní zapojení rodičů.
Jsou to právě oni, kdo si doma s dětmi mohou písně a říkadla opakovat a ukázat dětem, že i je samotné česká písnička těší. Jako rodiče si písničky můžeme zpívat kdykoliv a kdekoliv. I úklid, vaření či veškeré práce jsou s nimi veselejší a jdou lépe od ruky.
Zpívání navíc děti baví od malička a není k němu nic potřeba. Písničky vyjadřují náladu, citové rozpoložení a dětem pomáhají zharmonizovat své prožívání a vztahy k ostatním a lépe jim porozumět. Nemohlo mi být větší odměnou, než když se mě moje dcera jednou zeptala: *„Víš, kdo zná hodně písniček? – Naše maminka!“*
Důležitou součástí výuky a motivací k rozvoji jsou mimoškolní akce. Spolupracujeme s krajanským festivalem Vodafest, kde mají děti příležitost zhlédnout místní a české umělce, ale také samy vystoupit na pódiu v krásných českých krojích a předvést, co se naučily. Děti tancují, zpívají a recitují při tradičních oslavách Stavění májky a vynášení Moreny. Velmi oblíbená je Mikulášská besídka, kterou organizuje naše škola ve spolupráci se Sokolem Melbourne.
Jednou z největších a nejúspěšnějších akcí je Noc s Andersenem, kterou jsme letos pořádali již potřetí. Děti se účastní bohatého celodenního programu plného čtení, dramatizace a zpívání, nikdy nechybí pohádkový les, v němž dětem připravují soutěžní disciplíny české pohádkové postavy, stezka odvahy, táborák a nakonec nocování ve stanech.
V letošním roce jsme se také zapojili do projektu Putování s Birlibánem podle knihy E. Petišky – *Birlibán*, který pro všechny české školy v Austrálii a na Novém Zélandu připravila Česká škola Perth.

Slovo na závěr

Občas překonáváme překážky, jakými jsou velké vzdálenosti v Melbourne, různá úroveň češtiny u dětí a jejich věkové rozdíly, rodinné plány na víkend, sobotní zájmové činnosti, ale tam kde je vůle rodičů a dětí, trocha píle, motivace učitelek a dobrý kolektiv, tam jako v pohádce zvítězí dobro nad zlem, i naše úsilí je odměněno. Děti se naučí mnohem více než druhý jazyk, jde o celkové obohacení všech zúčastněných. Česká škola Melbourne se pro mnohé rodiny stala společným sobotním domovem, vznikají zde nová přátelství a utužují se ta existující. Děti si odnášejí spoustu nezapomenutelných zážitků a sbližují se s kulturou a zvyky svých rodičů, jež samy jednou budou moci dále předávat. Jazyk se člověk může naučit poměrně rychle, ale zdokonalování slovní zásoby a porozumění idiomům a příslovím, humoru a kultuře národa je proces dlouhodobý, stále se učíme něco nového. Bilingvní děti představují bohatý intelektuální, ekonomický a sociální potenciál pro zemi, ve které žijí, ale také pro Českou republiku. Tyto děti budou schopny, díky svým jazykovým a kulturním znalostem, uchovat českou identitu v zahraničí a přispět ke vzájemnému porozumění mezi národy. Osobně mě však naplňují i ty nejmenší pokroky dětí ve škole, radost dětí ze společných vystoupení a aktivit a doma pak prožité chvíle s dcerami u české knížky nebo pohádky. Není nic lepšího, než dostat přáníčko, ve kterém je česky napsáno: *„Milá maminko, mám Tě moc ráda“.*
Ráda bych touto cestou poděkovala za dlouholetou spolupráci a podporu Sokolu Melbourne, Domov Management, správě Šumavy/ Peksa Parku, České škole Perth a MZV ČR a MŠMT ČR. Rovněž děkuji nové generální konzulce Haně Flanderové za účast a čtení dětem na letošní Noci s Andersenem.
(www.czechschool.org.au)

Foukat, či nefoukat, to je oč tu běží

Zdeněk Rich

Vše to začalo celkem nevinně. Dívka jménem Valerie, studující posledním rokem obor sociologie na Sydneyské univerzitě, se rozhodla vypravit se do od Sydney nepříliš vzdálených Modrých hor, nadýchat se tam čerstvého vzduchu a potěšit se krásou přírody. Když po striktně vegetariánském obědě dorazila na proslulou vyhlídku, která poskytuje nádherný výhled do údolí plného hor a současně na skalní útvar nazvaný Tři Sestry, velice ji zaujal domorodec ztepilé, svalnaté postavy, jehož tvář i obnažená hruď byla pokryta bílými čárami, hrající na domorodý nástroj – didgeridoo. Dokázal velice zdařile vyloudit z nástroje zvuky, blízce připomínající štěkot psa dingo, smích kookabury i hlasy jiných australských ptáků. Když hráč na chvíli odložil nástroj, aby zchladil hrdlo lahodným nápojem a trochu si odpočinul, Valerie se rozhodla ho oslovit. Právě když uvažovala, zda použít způsob, který si pamatovala z filmu o Tarzanovi, něco na způsob „Já Jana ty Tarzan“, ji domorodec oslovil perfektní mluvou svědčící o nabytém vzdělání a představil se jí jako Jim. Dále vyšlo najevo, že Jim je hrdým majitelem univerzitního diplomu, na smůlu však jeho úzce speciálním oborem je „Stavba a architektura sněhových obydlí, iglú zvaných“, pro kterýžto obor nenachází v Austrálii dosti vhodného uplatnění a tím pádem je nucen si k poskytované podpoře v nezaměstnanosti přilepšovat hraním na již zmíněný domorodý nástroj. Valerie mu jeho hru velice pochválila a dokonce šla tak daleko, že se zmínila, že si podobný nástroj pořídí a naučí se na něj hrát. Se zlou se však potázala a byla rázně informována, že didgeridoo je nástroj, který pouze muži mohou používat a běda ženě, která atd.

Zmatená dívka při nejbližší vhodné příležitosti vytáhla z batůžku na zádech Chytrý Telefon (Smart Phone) a povolala Děda Vševěda - Google zvaného, aby tento správné rady poskytl. A záhy zjistila, že údaj na vyhlídce poskytnutý, je pouze do jisté míry správný. Jak praví moudrý Děd Vševěd, některé aboriginálské kmeny nemají žádných námitek proti tomu, aby žena didgeridoo k ústům přiložila, ba jsou známá jména mnohých virtuosek na tento nástroj. Jsou potom kmeny, kde není hra na didgeridoo výsadou pouze mužů, ale ženy nemohou nástroj používat během tradičních rituálních obřadů. Potom existuje řádově nevelké množství kmenů, kde ženy nesmí didgeridoo používat, ba i jen se ho dotknout. Podle aboriginálského akademika, Dr Mark Rose by ženě, která by se nástroje didgeridoo byť i pouze dotkla, mohla hrozit neplodnost.

Tuto do nebe volající nespravedlnost nemohlo srdce Valerie naplněné láskou a politickou korektností přenést a tak začerstva sedla k počítači a sepsala stížnost na tento nešvar, který odeslala na instituci nazývanou Anti-Discrimination Board řešící mimo jiné případy porušení „equal opportunity (rovné příležitosti)“. Netrvalo dlouho a po několika schůzích této bohulibé organizace se jí dostalo odpovědi, že její stížnost byla posouzena a uznána oprávněnou, a že příslušné kmeny, které zabraňují ženám hru na zmíněný nástroj, byly informovány, že se tím dopouštějí prohřešku proti „lidským právům“. Aboriginal Elders – Stařešinové a jiní členové obviněných kmenů ovšem přijali toto rozhodnutí s velikou nelibostí a zdvořile požádali pány a dámy ze zmíněné komise, aby si laskavě trhli nohou. Tím ovšem tento zapeklitý problém nezmizel a „Equalové“ a zastánci tradičních práv aboriginálů se pustili do vzájemné války a bumerangy začaly pomocí internetu létat sem a tam. Nakonec byla pře postoupena soudu, který rozhodl „takto“. Ovšem to „takto“ se hrubě nelíbilo straně, která při prohrála a ta odvolala se k vyšší instanci, až problém začal houštinou právních kliček směřovat k Nejvyššímu soudu do Canberry. Jak známo, ani kuře zdarma nehrabe a tak suma, vyžadovaná malou armádou právníků včetně vysoce placených QC dosáhla hodnoty několika milionů dolarů. Problém nabyl takové intenzity a důležitosti, že překročil i práh federálního parlamentu, kde ministerská předsedkyně prohlásila naprosto rezolutné, že pod jejím vedením nedojde ke změně. Prohlásila doslova: „Ani tak, ba ani onak“. Vůdce opoziční strany ovšem prohlásil, že pokud jeho strana bude úspěšná v příštích federálních volbách, tak přísahá, že oni odhlasují zákon: „I tak, ba i onak.“ Zástupkyně strany Zelených potom žádala, aby byl s okamžitou platností zakázán prodej nástroje, zvaného didgeridoo, neboť se jedná o větev kmene, vydlabanou mravenci, kteří tuto práci provádějí bez finanční náhrady a jsou tedy bezuzdně vykořisťováni. Navíc, přítomnost mravenci vykotlaných větví je důležitá pro běh přírody (i když se ještě neví přesně proč). Šest nezávislých členů parlamentu se vyjádřilo podle ustáleného zvyku, že se přikloní k té, či oné straně, což záleží na tom, která z nich jim toho více naslibuje.

To se však problém rozšířil i do ulic a uliček velkoměst a na neděli, toho a toho, byla i v Sydney naplánována demonstrace. Jako obvykle, zhruba devadesát pět procent účastníků demonstrace nemělo nejmenšího ponětí proti komu právě demonstrují a zejména proč, hlavně, že mohou demonstrovat. A tak bylo možno mezi účastníky demonstrace vidět neobyčejně barevně pestrý chumel dívenek a chlapců, i když podle oblečení a účesů nebylo možno vždy určit příslušný sex, na kterých bylo jasně vidět (a i cítit), že hygiena není jejich prioritou a slovo mýdlo téměř neznámé. Z jednoho plakátu se na ně usmívala tvář ministerské předsedkyně s pěkně zastřiženým knírkem pod nosem a slušivou „patkou“ na čele. Opodál, z jiného grafického díla na ně hleděl zrakem přísným sám velký Kája Marxů a poblíž pak skupina stoprocentně anglosaských blonďatých dívek měla rozvinutý transparent s nápisem: „To budete koukat, jak budeme foukat“. V jiném koutku bylo k vidění skupinku s vlajkou rudou, srpem a kladivem ozdobenou, kde se kdosi snažil vyloudit z původního aboriginálského nástroje zvuk internacionály, ovšem bez valného úspěchu. Zásah hasičského sboru byl potom nutný k tomu, aby byl uhašen požár způsobený již tradičním pálením

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

americké a izraelské vlajky. Sydneyské televizní kanály a denní tisk potom uvedl, že celá akce se konala v mírumilovném duchu, pouhých šest policistů vyžadovalo nemocničního ošetření. Zadrženi byli dva výtržníci, kteří poté, co byli zadrženi a odvezeni na místní policejní stanici, byli s omluvou po dvou hodinách propuštěni.

Jak už to bývá, záležitost takového významu se nedá dobře ututlat a zájem o ni pronikl i do vzdáleného zámoří. Hlavní švédské deníky, *Göteborgs-Posten* a *Svenska Dagbladet* otiskly na titulních stranách článek (přeloženo ze švédštiny) „Genocida původních obyvatel Austrálie“. Pod tlakem veřejného mínění rozhodla nejen vláda ve Stockholmu, ale i vlády ostatních skandinávských zemí uvalit embargo na zboží, vyrobené v rasistické Austrálii. Jak se však zjistilo, objem výměny tovaru mezi Austrálií a Švédskem je nepatrný a jediné, co bylo nalezeno, byla bedna (nevelká) obsahující australskou pochoutku zvanou Vegemite. Když se právem rozhorlený dav zmocnil bedýnky s ilegální pochutinou, chtěl tuto naházet do moře. Naštěstí jim v tom zabránili přispěchavší ochránci přírody s logickým argumentem, že pokud by došlo k rozbití sklenic s Vegemitem a uniklý obsah by kontaminoval vodní masy, mohlo by to mít neblahý vliv na některé mořské živočichy včetně medúz. Nakonec se zjistilo podle dodacích listů, že zmíněná poživatina pochází z čínské provincie Chej-lung-ťiang a tudíž že stačí přelepit původní nálepku s mylnou informací, odkud tovar přichází. Pro dobrou míru potom obsahovala nová nálepka i informaci, že výrobek je Halal, což značně zlepšilo jeho prodejnost.

V současné době posuzuje tento složitý případ, jehož řešení není nepodobné problému řešení kvadratury kruhu, Australian Human Rights Commission. Strana “A” předkládá nezvratné důkazy, že jejich lidská práva jsou hrubě pošlapávána stranou “B”, přičemž ovšem měrou nemenší oni sami omezují lidská práva strany “B”. A tak babo raď.

České hračky se představily v Sydney

Sedmého dubna 2016 zorganizoval Generální konzulát České republiky v Sydney ve spolupráci se zahraniční kanceláří CzechTrade v Sydney prezentaci českých hraček pro australské nákupčí. V rámci prezentační akce, kterou jako projekt ekonomické diplomacie finančně podpořilo Ministerstvo zahraničních věcí ČR, se představily jak tradiční ručně vyráběné české dřevěné, kovové a pletené hračky zavedených českých výrobců hraček, tak i novinky mladých českých firem. S úvodním slovem vystoupila generální konzulka České republiky v Sydney Hana Flanderová.
Česká republika je největším vývozcem hraček v Evropě. Oblast zábavy a volnočasových aktivit je také uvedena jako perspektivní obor v rámci aktualizované Mapy oborových příležitostí pro rok 2016 pro Austrálii i Nový Zéland. Vývoz hraček do Austrálie představuje více než 20 % celkového českého exportu do Austrálie a více než 19 % celkového českého exportu na Nový Zéland.
Největším distributorem českých tradičních ručně vyráběných hraček v Austrálii je v současné době firma **Happy Go Ducky**, která v roce 2016 zahájila nejen velkoobchodní a maloobchodní prodej, ale na svých webových stránkách nabízí i on-line prodej českých hraček pro australské zájemce (www.happygoducky.com.au).
Firma HappyGoDucky je výhradním zástupcem pěti významných českých hračkářských firem:
- Náchodské firmy **Kovap**, která již od roku 1946 vyrábí mechanické plechové hračky pro děti a je držitelem certifikátu Bezpečná hračka a Hračka roku 2011;
- Firmy **Detoa** z Albrechtic, která byla založena již v roce 1908 a je jednou z mála firem vyrábějících kvalitní dřevěné hračky v Evropě z evropského dřeva a za použití kvalitních, certifikovaných a ekologicky nezávadných barev a laků;
- Firmy **Miva** Vacov, která vznikla v roce 1992 jako výrobce dřevěných hraček na kolečkách, dřevěných hudebních hraček, dřevěných skládaček a dřevěných figurek;
- Firmy **Ceeda Cavity**, která od roku 2005 nabízí zákazníkům kvalitní ekologické dřevené hračky – pohyblivé napodobeniny reálných dopravních a stavebních prostředků;
- Firmy **Dřevo dětem**, která také vyrábí kvalitní dřevěné hračky a dřevěné doplňky jako jsou odrážedla, šlapadla, auta, vozíky, kočárky, postýlky, kuchyňky, závěsné dekorace nebo didaktické skládačky a doplňky do pokoje.

V rámci prezentační akce bylo představeno také dřevěné odrážedlo nové generace české firmy **Re pello**, které je jako jediné na trhu celoodpružené a nad ostatními konkurenty vyniká nejen funkčností, ale také svým krásným designem, je lehké a snadno sestavitelné. Re pello® je mladá značka, která vznikla v roce 2015. Její jádro tvoří dvojice Jiří Marján, zodpovědný za vývoj a konstrukci, a Pavol Mikuláš, dvorní designér značky.
Pro nákupčí z mateřských školek a dětských center byl předveden také unikátní český výrobek MagicBox firmy **Projektmedia**, jehož první prototyp byl vyroben v roce 2013. Jedná se o zařízení, které umožňuje interaktivní výuku dětí přímo na zemi, tj. je vhodné nejen pro zařízení předškolní výuky, ale i pro hendikepované děti.
MagicBox získal také řadu ocenění. V roce 2013 např. cenu Grand Prix na veletrhu For Toys, v roce 2014 zlatou medaili za český výrobek roku a také se stal vítězem soutěže Česká inovace v kategorii Inovační hvězda.
(zkráceno - Bulletin MZV, Mgr. Michaela Jeřábková, ekonomický diplomat, GK Sydney)

TŘI LÉKAŘI NA TASMÁNII

Vlastík Škvařil

Sedmého dubna 2016 se konala v malebném historickém městečku Penguin poblíž Burnie slavnost odhalení pamětní desky pro tři lékaře, kteří se starali o zdraví místních občanů. Normálně by to nebyla žádná zvláštnost, ale v tomto případě se jednalo o lékaře, kteří sloužili po sobě a všichni tři přišli z Československa jako uprchlíci. To je považováno za mimořádnou událost v městečku, které si váží historie a kde na ně mnoho starších občanů vzpomíná s úctou pro jejich obětavou práci pro pacienty z celého okolí.

Pováleční imigranti byli v Austrálii považováni pouze za dělníky, bez ohledu na jejich vzdělání a kvalifikace. Teprve v roce 1955 se objevil v melbournských novinách Herald článek o tom, že zatímco státy na pevnině se ještě dohadovaly o tom, jestli mají zahraniční lékaře registrovat nebo ne, na Tasmánii vláda rozhodla, že lékaři z ciziny mohou dostat místní kvalifikaci, pokud úspěšně projdou zkouškami.

Prvním byl doktor Karel Matýsek, který nastoupil v Penguinu v ordinaci patřící státu, poskytoval pacientům bezplatnou lékařskou péči. Zrovna tak jako jeho následovník, doktor Dobroslav Svoboda, který rovněž uprchl z ČSR po roce 1948. První léta se jako ostatní přistěhovalci oba živili lopatou a krumpáčem.

V roce 1960 se Dr. Matýsek přestěhoval do Launcestonu a pak do Hobartu, kde kromě své ordinace založil soukromou nemocnici, která měla kolem 100 lůžek, a kterou vedl po dlouhá léta. Byl to vůbec podnikavý člověk, kromě lékařské praxe měl také pekárnu, protože koláče, buchty a jiné pekařské výrobky, na které jsme byli zvyklí, tady nebyly. Vzpomínám si, když jsme s panem Vyhnálkem pro něj dělali tvaroh, který se tady také nevyráběl.

Na jeho místo nastoupil Dr. Svoboda. Toho jsme už poznali osobně, když jsme se v roce 1970 přestěhovali do Burnie, a máme na něj ty nejkrásnější vzpomínky.

Jedno z prvních setkání s ním a jeho rodinou bylo na jejich „Chaloupce“, jak říkali jejich chatě v buši nedaleko Penguinu. Bylo to setkání na rozloučenou s Penguinem. Sešlo se tam mnoho Čechů z celé Tasmánie, opékalo se prasátko a všichni jsme se dobře bavili a divili se, kolik Čechů na Tasmánii žije. Existoval určitý rozdíl mezi „starousedlíky“, kteří odešli po roce 1948 a „nově příchozími“ jako my, kteří jsme odešli po roce 1968. My jsme sami mezi našimi českými přáteli žádný rozdíl nepoznali, ale jedna „starší“ paní se nám snažila dát nějak najevo, že „co my víme, že pro nás to nebylo těžké odejít, když jsme nic neměli, ale oni že tam nechávali majetky“. Moc jsem se ale nedivil, že byla tak nějak zatrpklá. Doma měli majetky, a tak po tom toužili i tady, což bylo lehce pochopitelné. Pilně pracovali, vydělali si na obchod, a když už měli dost peněz, tak obchod prodali a koupili pěkný hotel.
A hned nastala tragédie, manžel první noc nepřežil a místo radosti nastala hrůza. Marně se snažila přemluvit předešlého majitele, od kterého hotel koupili, aby to vzal zpět. Manžel byl ta osoba, která měla zkušenosti s vedením hotelu. Ona sama o tom moc nevěděla. Bylo mi jí líto. Proto jsem neměl zájem se s ní handrkovat, i když to nebyla pravda, že jsme nic doma nezanechali, ale doktor Svoboda se do ní hned pustil a umlčel ji tím, že každá generace měla svoje specifické problémy, které se nedají srovnávat, a že to nebylo pro nikoho lehké. Poznali jsme hned, že to byl velice moudrý člověk a zrovna tak byla jeho manželka. Jejich dcera Dana na nás udělala velký dojem, když jsme se snažili něco přeložit do angličtiny nebo naopak, neváhala ani vteřinu a hned nám to přeložila. Paní Svobodová měla pravdu, když ji nazvala „pochodujícím slovníkem“. Ovládala obě řeči perfektně.

Netrvalo dlouho a měli jsme šanci poznat doktora Svobodu jako vynikajícího lékaře. Jožka dostala nějaké břišní bolesti a po prohlídce ji doktor Svoboda poslal do nemocnice na operaci žlučových kamínků. V nemocnici ji prohlédli, poslali na rentgen a prohlásili, že žádné kamínky nemá a že operace není potřebná. On ale trval na operaci, při které našli ne jeden, ale několik kamínků, ten největší byl přes centimetr v průměru. Jak bylo možné, že to na rentgenu nenašli, je mi dodnes divné. Ale on se nemýlil.

Zanedlouho potom nastoupil na jeho místo třetí český lékař, Antonín Žvátora. Jeho manželka Eva byla zubní lékařka. Dostala zaměstnání jako školní zubařka.

Oba přišli do Austrálie po roce 1968 jako my a velice brzy jsme se s nimi skamarádili. Tonda byl celkem málomluvný, ale když se s ním člověk dobře seznámil, tak poznal, jak moudrý člověk to je. Nebyl jako někteří doktoři, kteří pacientům nařizují, co se musí a co se nesmí. On podrobně vysvětlil situaci a doporučil pacientům, co mají dělat a čemu se vyhýbat. Přitom ale bral v úvahu celou situaci pacienta. Například, když mně vysvětloval svoji filozofii, tak uvedl příklad jedné pacientky, která byla velice alergická na píchnutí včelou nebo podobným hmyzem a mohla po jeho bodnutí lehce zemřít. Měl by jí zakázat pracovat na zahradě, kde se taková věc mohla snadno přihodit. Ale když věděl, jak ona tu svoji zahradu milovala, tak dospěl k názoru, že by to asi nepřežila, kdyby nesměla na svou milovanou zahrádku, a tak to nechal osudu a pracovat na zahrádce jí nezakazoval. Jenom jí poradil, aby si dávala pozor a nosila rukavice.

Tonda byl výborný muzikant. Měl doma varhany a často trávil hodiny hraním na ně. Byl zbožný člověk, někdy hrával na varhany i v kostele. Když nám Jožčina maminka tady zemřela dva dny po příjezdu, tak nám nahrál na pásku písničky, které ona měla ráda, a ty se pak hrály při pohřbu. Já jsem nebyl nábožensky moc založený, ale když jsem potkal vzdělané a moudré lidi jako Tonda, kteří byli věřící, tak se na to dívám také úplně jinak, a myslím si, že trochu víry by dnes lidem neuškodilo. Nikdy jsme to ale moc neprobírali.

Po krátké době vláda rušila státem zavedené ordinace a Tonda se rozhodl se osamostatnit. Koupil nový dům, kam se přestěhoval z domu vlastněného státem a postavil novou ordinaci, jejíž součástí byla i lékárna. Všechno krásné a moderní, opravdová chlouba celého Penguinu.

To už spolupracoval s Dr. Ismailem, který pocházel z Indie. Byl to také velice dobrý doktor a příjemný člověk.

Tonda pocházel z Hluku na Moravě, a jak se tady říká „you can take a boy from a country, but you cannot take the country from the boy“, tedy asi - „můžete vzít chlapce z venkova, ale venkov mu už neodpářete.“ Proto nebylo divu, že Tonda koupil menší farmu, nevím přesně kolik hektarů, snad deset nebo patnáct. Měl tam hovězí dobytek, starý traktor a velice rád tam trávil své volné chvíle poctivou prací farmáře. Bylo tam dost králíků, kteří tady nejsou zemědělci moc vítáni, a tak jsem tam s ním strávil několik večerů jejich střílením. Rybaření je na Tasmánii velice populárním sportem, a tak jsme si občas našli čas i na rybaření. Tasmánie má nejvíce hadů na světě na čtvereční kilometr a všichni jsou jedovatí a člověk na ně často narazí. Tonda k nim měl zvláštní nedůvěru a tak bez brokovnice by na ryby nešel. Jezera na vysočině jsou velmi bohatá na pstruhy a Tonda si tam ještě s jedním kamarádem postavili chatu, aby tam mohli trávit dovolené, ale na to mu nakonec už moc času nezbývalo.

V zimě je na Tasmánii na horách sníh a jedno lyžařské středisko je na Ben Lomond, asi 220 kilometrů z Burnie. My jsme tam jezdili s rodinou často. Jednou se k nám přidal i Tonda. Ani se mně nechtělo věřit, jak ty lyže ovládal. Jako nějaký profesionál. On měl úžasný talent snad na všechno. Byl plný života a dokázal využít každé minuty, a proto našel čas na všechny ty aktivity.

Často jsme se bavili o tom, jaký to byl rozdíl mezi naším životem na Tasmánii a předešlými časy v komunistickém Československu. Svoboda byl ten hlavní důvod, proč jsme se sem vydali a také jsme ji tu našli. Životní úroveň byla také podstatně vyšší a služby k neporovnání. Tonda mi

vysvětlil, jak to „tam“ fungovalo ve zdravotnictví. Pět minut na pacienta, proto nebylo divu, že když někdo chtěl více pozornosti, tak se snažil doktora nějak podplatit, třeba láhví slivovice anebo bonboniérou. Udržovaly se statistické záznamy o každém doktorovi, kolik dnů pracovní neschopnosti udělil pacientům, kolik peněz stály léky, které předepsal pacientům a pokud to bylo nad průměr, tak nastaly velké problémy. O tom jsem ale už jednou psal v článku „Lékařská péče zadarmo“, a tak toho nechám. Někteří lidé budou pořád říkat „ale bylo to zadarmo“, což také není pravda, protože podniky odváděly 10% z platů na zdravotní péči, a o to měli lidé méně v kapse. O tom ale moc lidí nevědělo.

Bohužel, Tondu a Evu potkala velká tragédie. Jejich syn, který studoval na univerzitě, byl strašně zamilovaný do jedné spolužačky, a když mu dala košem, tak se s tím nemohl smířit a spáchal sebevraždu. Nemusím dodávat, že Tonda od té doby už nebyl ten samý člověk, plný elánu a energie. Nakonec onemocněl Legionářskou nemocí a po dlouhém utrpení a dalších nemocech zemřel v roce 1995, je pochován na hřbitově v Penguinu. Škoda dobrého člověka. Dodnes postrádám jeho moudrost.

Na slavnost odhalení pamětní desky se sešlo kolem 80 lidí, mnoho Čechů z celé Tasmánie, kteří některé z těch lékařů znali. Převážná většina ale byla místních obyvatel, kteří si jich tolik vážili. Hlavní projev měla dcera doktora Svobody Dana Tymms, která byla hlavní organizátorkou této slavnosti spolu se starostkou města a předsedou Historické společnosti Penguinu. Dalším řečníkem byl velvyslanecký rada ČR v Canbeře Miroslav Píša a také nechyběla Milena Mills, která je honorární konzulkou ČR na Tasmánii.

Josef Chromý daroval několik lahví kvalitního vína ze své vinice, nechybělo něco k zakousnutí, a tak jsme si všichni po odhalení pamětních desek dobře popovídali, zvláště když jsme se mnozí už delší dobu neviděli. Nakonec jsme zazpívali „Kde domov můj“ a samozřejmě k tomu připojili také hymnu australskou, aby bylo jasné, kam dnes patříme. Byl jsem rád, že jsme se sešli při takové slavnostní události.

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

Levné letenky do a z Evropy
s Emirates, Korean, Etihad, Czech Airlines
a s mnoha dalšími

Túry – Česká republika a Střední Evropa
Plavby po evropských řekách

Levné túry z Prahy do zahraničí

Volejte 1300 794 543
e-mail - info@checkusouttravel.com.au

www.checkusouttravel.com.au

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

JEZDCI PRO CZECH-AUSTRALIAN PONY EXPRESS

Jindřich Bílek

Psal se rok 1993 a v Československu vanul pro nás trampy a westernové nadšence příznivý vítr. Železná opona byla již jen zlým snem. Díky tomu, jak říká Honza Vyčítal v jedné ze svých písní, že se ten hliněný kolos složil, byla tu náhle svoboda a možnost pohybu po celém světě. Bylo to fantastické a opojné. Ozývali se staří kamarádi z Kanady, Ameriky, Švýcarska a Bůh ví odkud ještě. Pro mne však hlavně z Austrálie. Boží cesty jsou nevyzpytatelné. Nedovedu si totiž jinak vysvětlit, že v roce 1993 stojím na letišti v Sydney a jako cestovní manažer skupiny Greenhorns řeším organizační věci kolem ubytování skupiny, zapůjčení aparatury a ostatní nutnosti pro zajištění koncertů v Sydney, Canberře, Melbourne a Adelaide.
Sen o Austrálii se stal skutečností. Náhle tu bylo setkání s kamarády trampy, které jsem víc jak 25 let neviděl. Bylo toho hodně, co jsme si museli říct. Ještě dneska a znovu musím všem, co se o nás v Austrálii starali, poděkovat. Věřím, že i oni byli při našich koncertech spokojeni. Vždyť jsem jim dík Honzovi Vyčítalovi a jeho kamarádů v Austrálii přivezl kus jejich romantického mládí.
Po návratu zpět do Prahy jsem se věnoval dál kromě své manažerské činnosti, která mne živila, také povinnosti k organizaci Westerners International, kterou jsem po vzoru americké centrály v Oklahomě, USA v Praze v roce 1989 založil. Tyto zájmové skupiny trampů, traperů, Indiánů, kovbojů a hudebníků country se realizovali za komunistů v akcích Československého Pony Expressu. Ten vznikl v roce 1985 z řad nadšenců pro americký Západ. Šlo nám mimo jiné v utajené akci před komunistou o projevení úcty jezdcům Amerického Pony Expressu. Akce se povedla a realizuje se každoročně dodnes v rozsahu pěti evropských států již 30 let.
Při mém druhém turné skupiny Greenhorns po Austrálii v roce 1995 jsme měli s Honzou Vyčítalem čas, vyrazit si i na čundr. Splnil se nám sen spát v Modrých horách pod širákem s oblohou plnou hvězd. Těmto hvězdám dominovalo souhvězdí Jižního kříže. To byl ten okamžik, kdy jsem propadl cele kouzlu Austrálie. Jako jedinému z trampské osady Jižní Kříž z Příbrami se mi tento sen splnil.
Když jsem později studoval vše možné o Austrálii, narazil jsem na internetu ve Wikipedii na zmínku, že i v Austrálii v roce 1870 jezdil pro potřeby firmy Overland Telegraph Pony Express. Tato skutečnost mne inspirovala a spolu s kamarády jsme se rozhodli, vzdát hold památce a hrdinství jezdců Pony Expressu australského. Založili jsme proto novou westernovou aktivitu, která nese název Czech-Australian Pony Express. Rozhodli jsme se vyrazit s poštou v sedlových brašnách v oce 2017-2018 do Austrálie. Jak je všem Čechům, Slovákům potažmo Sokolům a trampům v Austrálii známo, Česká republika si připomíná v roce 2018 historickou událost, 100 let vzniku republiky Československé. Rozhodli jsme se naší jízdou tuto skutečnost zviditelnit na úrovni Evropy, Ameriky a Austrálie.

Jezdci Czech-Australian Pony Expressu v roce 2017 uskuteční tedy mezikontinentální jízdu z Evropy, České republiky přes Ameriku do Austrálie. Příležitostnou poštu povezou jezdci do Polska k moři a pak dál, plachetnicí k břehům Ameriky. Zde bude část pošty určená pro Ameriku předána Americkým jezdcům na historickou trasu Pony Expressu a Američtí jezdci pod praporem NPEA (Národní Pony Express Asociace) ji dopraví ze St. Joseph v Missouri do Sacramenta v Kalifornii. Druhá část pošty, určená pro Austrálii, se očekává po desetiměsíční plavbě v Sydney v březnu roku 2018. Poštovní obálky obsahují mimo jiné i poděkování lidu a vládě USA ve Washingtonu D.C. a lidu a vládě Austrálie v Canberře za poskytnutí azylu těm z kamarádů emigrantů, kteří se po pádu komunistů v roce 1989 rozhodli vrátit do vlasti.
Kamarádi trampové, Sokolové ale i jiní Čechoslováci žijící v Austrálii! Nechcete se do této akce zapojit? Czech-Australian Pony Express hledá v okolí Sydney, Canbery a Melbourne odvážné mladé jezdce, muže a ženy starší 18 let, ke spolupráci na vytvoření společné jízdy Pony Expressu k dopravení pošty ze Sydney do Canbery. Další informace a podmínky k zařazení do řad jezdců případně organizátorů Czech-Australian Pony Expressu v Austrálii získáte na e-mail adrese bilekjindrich@seznam.cz, mob. +420 603710819. Vaší spoluprací se přihlásíte k oslavě 100 let Československa a uctění památky Tomáše G. Masaryka. Pomůžete nám též připomenout australským spoluobčanům, že mimo Neda Kellyho má Austrálie ve své historii ještě další hrdiny - a to jezdce Australského Pony Expressu.
Pro inspiraci, názornou informaci a orientaci v nabídce ke spolupráci nahlédněte do internetu na zajímavý sestřih činnosti Československého Pony Expressu a Wells Fargo https://www.youtube.com/watch?v=KLRfDfcyHv8.

LODNÍ PYTEL PRO AUSTRÁLII

Tento lodní vak obsahuje poštu, hlavně zásilky Čechů a Slováků, kteří se po pádu komunistického režimu v Československu v listopadu 1989 vrátili z emigrace do vlasti. Obsahem dopisů je poděkování lidu a vládě Austrálie za poskytnutí azylu v zemi, která se jim dočasně stala domovem. Pošta je určena k dodání na adresu sídla vlády USA ve Washingtonu, D.C. a v Austrálii v Canbeře.
Od kapitána lodi, která s poštou připluje k břehům Austrálie v roce 2018, převezme lodní pytel s poštou osoba k tomu pověřená.
Realizační tým mezikontinentální jízdy děkuje všem, kdo se podílí na přepravě zásilky z České republiky do USA a Austrálie. Prosíme všechny, kdo se na přepravě po souši a po moři podílí, aby se v přiloženém deníku zvěčnili a zaznamenali, kdy a kde tuto poštu převzali, a kdy a kde ji předávají další posádce směřující k australskému přístavu. Další informace v deníku jsou vítány a budou s vaším laskavým svolením předmětem studií, kudy se pošta při svém přesunu pohybovala, a kdo se podílel na jejím úspěšném dopravení z Evropy do USA a Austrálie.
V případě jakýchkoliv problémů, prosíme o kontakt na uvedená spojení:
bilekjindrich@seznam.cz,
+420 603 710 819 (v češtině),
majka.stylianou@gmail.com
(v angličtině).
Tato mezinárodní akce je dobrovolným projevem solidarity lidí různých národností, kteří se tímto připojují k oslavě 100 let založení Československa.

ODTUD A ODJINUD

STANISLAV HOFÍREK

V loňském roce jsem v této rubrice vzpomněl na PhDr **Františka Knopfelmachera**, uplynulo dvacet let od jeho smrti. Z Brna odešel těsně před válkou do Izraele, kde vstoupil do čsl. zahraniční armády, prodělal Tobruk i Normandii. Po demobilizaci vystudoval na Karlově univerzitě v Praze psychologii a filosofii, doktorát mu byl udělen ve Velké Británii. Knopfelmacher přednášel filosofii politiky na Melbournské univerzitě. Ovlivnil australské politické myšlení. Do smrti zůstal českým Židem.
Dnes vzpomínám na jinou velkou postavu československého exilu v Austrálii. JUDr **Stanislav Hofírek**, rodák od Kyjova na Moravě (1916-1993), celou dobu "vyhnanství", jak říkával, tedy od roku 1950 strávil v Melbourne. Mluvil jsem s ním den před jeho skonem, ani slovem se nezmínil o nějakých zdravotních potížích, naopak, byl plný elánu. Také ale starostí, nikoliv o sebe, trápilo ho, že život ve vlasti zbavené čtyřicetileté bolševické totalitní nadvlády se nevyvíjí podle jeho představ a část totalitní komunistické strany jí zůstává věrná.
Dr. Hofírek, absolvent brněnské právnické fakulty, za nacismu vězeň koncentračního tábora, po celý život hluboce věřící a praktikující katolík a příkladně nekompromisní exulant se až do svého posledního dne věnoval vizím o spravedlivém a demokratickém světě. Měl styky s katolíky po celém světě, s kněžími i laiky. Také s příslušníky pravoslavné ortodoxní církve, s buddhisty, muslimy, židy a vlastně s každým,

PŮJČOVNA AUT PRAHA

se nachází v samém centru Prahy s výbornou dostupností veškeré městské hromadné dopravy. Naše otevírací doba je také velice příznivá, každý den od 7 hodin do 21 hodin, včetně svátků a víkendů.

Nabídka

Náš vozový park se skládá z různých modelů vozů Škoda, které uspokojí veškeré vaše požadavky, jedná se o vozy Škoda Yeti, Škoda Octavia II kombi TDI 1,9 nebo 2,0, Škoda Rapid, Škoda Citigo, Škoda Fabia II, Škoda Fabia II kombi.

Výhody autopůjčovny

Náš ceník je jednoduchý, k cenám se již nic nepřipočítává, zahrnují DPH, což v cenících ostatních autopůjčoven není zvykem. Pokud máte nějaké speciální přání, např. přistavení vozu, převzetí vozu mimo pracovní dobu, flexibilní prodloužení doby pronájmu nebo úplně jiné přání, rádi vám vyjdeme vstříc, naším cílem je spokojený zákazník a uděláme pro to vše, co je v našich silách.

www.automoc.eu

Tel: +420 605 043 834, Email: moc@automoc.eu

koho zajímala všelidská touha po svobodě a sebeurčení. Všechny svoje fyzické a intelektuální schopnosti věnoval po čtyři desítiletí tomu, aby koncipoval svoje myšlenky a formuloval své názory nejen v diskuzích, ale zejména vydáváním stovek oběžníků a informací. Zaznamenával je na psacím stroji a rozmnožené rozesílal ze svých skromných prostředků (nepracoval v Austrálii jako právník) na adresy v Austrálii, v tehdejším svobodném světě i do totalitních států. Do ČSSR tak, že náhodně vybíral adresáty z čs. telefonních seznamů (byly k dispozici na melbournské hlavní poště) v přesvědčení, že alespoň jeden z deseti příjemců jeho textům popřeje pozornost a snad i předá dalším zájemcům. Po listopadu 1989 samozřejmě tuto konspirační metodu opustil, v jeho adresáři byli např. všichni čeští a slovenští biskupové, členové vlády, poslanci atd. Ukázal mi dopis místopředsedy vlády České republiky s pozitivní reakcí na Hofírkovu analýzu náboženského života v Austrálii.
Přednost ovšem měla témata spojená s křesťanskou sociální etikou, antikomunismem a uspořádání politických a hospodářských poměrů v republice po roce 1998. O rozpracování finančního odškodnění jednotlivcům neměl zájem, měl na mysli nápravu škod způsobených konfiskacemi a násilným převodem majetku zemědělců do socialistických podniků. Zajímalo ho, jak se půda a nemovitý majetek kdysi soukromých rolníků vrátí původním majitelům a zemědělská výroba se stane opět produktivní. Konzultoval otázku spojenou s vyrovnáním za hospodářská zvířata násilně převedená do zemědělských družstev. Šlo mu i o to, jak vyrovnat mentální utrpení většiny rolnických rodin bezohledně diskriminovaných po roce 1948. Šlo např. o nucené vysídlení. Synům a dcerám tzv. kulaků bylo zabraňováno studovat. Nenávist rudého despotismu šla až za hrob. Dr. Hofírek se v Austrálii podílel na činnosti křesťanských odborů a byl zakladatelem Společnosti nového řádu a Československého křesťansko-demokratického sdružení v Melbourne. Ve své edici Rozpravy vydal v roce 1983 knižní studii *Pravda a spravedlnost,* v roce 1992 pražské nakladatelství Scriptum vydalo jeho *Perspektivy lidskosti.*
Stanislav Hofírek byl nejskromnější a nejpilnější exulant, s jakým jsem se v exilu setkal. Neměl na mysli svoji "vinici", obohacoval nikoliv sebe, ale nás všechny, kteří jsme mu porozuměli. Svůj smysl pro pluralitní demokracii demonstroval v oběžnících, které v záhlaví uváděl Voltairovým citátem: *Nesouhlasím s tím, co tvrdíte, ale budu k smrti bránit právo, abyste svůj názor vyslovil.*

POŠTOVNÍ ZNÁMKY

K příležitosti nedávného úmrtí **N. G. Wintona** (1909-2015) vydala Česká pošta známku připomínající jeho zásluhu o záchranu téměř šesti set židovských dětí, které z Československa těsně před válkou vlastní iniciativou a na vlastní náklady poslal do Velké Britanie. Zachránil jejich životy. Pro izraelský památník obětí nacismu YAD VASHEM se Winton stal spravedlivým mezi národy.

Jakousi shodou okolností koncem října Australská pošta vydala známku věnovanou památce **Raula Wallenberga** (1912-1947?). Již v roce 2013 byl prohlášen čestným občanem Austrálie. Patřil k vlivné švédské rodině, vystudoval v USA, obchod ho zavedl do Budapešti. Pro znalost prostředí byl v roce 1944 poslán ze Švédska do Maďarska v hodnosti vyslance organizovat pomoc Židům, na které Eichmann nasadil páku konečného řešení. V Budapešti si Wallenberg vyhledal spolupracovníky, kteří pro jeho akci vystavili kolem jednoho sta tisíc pasů umožňujících záchranu Židům na pochodech smrti. Rozdával oblečení, jídlo, léky a Švédskem vydaný doklad, který měl zaručovat nedotknutelnost. Po konfrontaci s velitelem budapešťské Wehrmacht to většinou platilo. Wallenberg měl odvahu vylézt na vězeňské železniční vagóny a okénky do nich vhazovat tyto pasy. V lednu 1945 byl bezdůvodně zatčen Sověty a zakrátko prohlášen za nezvěstného. Ministr zahraničí Višinskij v Moskvě v roce 1947 vydal depeši, že Wallenberg se nenachází na území SSSR. Mezinárodní komise, sestavená za účelem objasnění jeho osudu v Gulagu, nenašla odpověď. Wallenbergovo údajné úmrtí nebylo nikdy potvrzeno, byl prý viděn v ruských vězeních až do devadesátých let. Wallenberg je vděčně vzpomínán po celém světě desetitisícemi těch, kterým zachránil život a jejich rodinami. V mnoha městech po celém světě včetně Melbourne má pomník nebo pamětní desku. Také Wallenberg byl zařazen v Izraeli do seznamu spravedlivých mezi národy.
Bylo oznámeno, že 15. květen je vzpomínkový, v památníku bývalého ghetta Terezín zazněla modlitba za ty, kterým německá rasová politika násilně a krutě zkrátila životy. Den holocaustu se však datuje 5. května, je to výročí, kdy v roce 1943 došlo k zahájení likvidace Varšavského povstání. V Izraeli je to den piety a pracovního klidu. V některých českých a moravských městech se v ten den čtou seznamy těch, kteří byli z těchto míst transportováni do Terezína a následně do likvidačních koncentračních táborů v Německu a Polsku.
V Bratislavě narozený **Max Stern** přežil holocaust. Začátkem roku 2016, 94letý, v Melbourne zemřel. Emigroval do Austrálie v roce 1949 a již o rok později se stal členem Asociace australských obchodníků se známkami. Netrvalo dlouho a byl jmenován sekretářem této organizace, posléze předsedou a nakonec čestným doživotním členem. Když bylo Sternovi třináct roků, dostal od otce album mladých sběratelů známek, zájem o filatelii mu pak zůstal po celý dlouhý život. V Melbourne otevřel obchod se známkami a mincemi, který časem rozrostl tak, že australskými a tichomořskými známkami zásoboval sběratele po celém světě. Jeho zájem ho zavedl i do věznice v Melbourne, kde s jezuitským knězem pořádal besedy nejen o známkách, ale i o zemích, kde vycházely. Byla to humanistická činnost sledující nápravu vězňů. Stern měl zkušenost, na kterou nikdy nezapomněl, byl vězněm nacistického koncentráku. Spolupracoval s australskou poštou na návrzích k novým známkovým emisím. V roce 1999 byl vyznamenán Řádem Austrálie za zásluhy o filatelii.

Škoda, že se mu nepodařilo prosadit Australské poště podaný návrh k výročí smrti **Edouarda Borovanského** (1902-1959). Jako člen baletu Národního divadla v Praze Borovanský se stal členem společnosti Ballet Russe de Monte Carlo, s kterým přijel do Melbourne v roce 1939 a již zde zůstal. Stal se zakladatelem prvního profesionálního baletu v Austrálii a tak je dodnes vzpomínán. V roce 1944 jeho 40 členný soubor tančil na hudbu Smetanovy symfonické básně Vltava, o něco později pak Borovanský připravil první australské taneční celovečerní představení "Terra Australis" na hudbu baletu "Z pohádky do pohádky" pražského skladatele Oskara Nedbala. Snad ještě stojí za zmínku, že byl prvním předsedou Československého klubu v Melbourne.

IP

Eduard Josef Skřeček/Edouard Borovansky, vlastní portrét, 1948

Minulost, současnost a budoucnost židovské komunity v ČR

Na toto téma besedovali nedávno členové a přátelé Československého ústavu zahraničního s JUDr Tomášem Krausem, tajemníkem Federace židovských obcí v České republice.

První zmínky o Židech v Čechách sahají až do devátého století. Působili tu jako zásobovači nebo obchodníci. Ale exodus Židů z Jeruzaléma začal mnohem dřív – ještě před naším letopočtem, kdy byl v Jeruzalémě zbořen První - Šalamounův chrám a Židé byli zajati nebo uprchli. Po padesáti letech se tehdy ale mohli vrátit a postavili si Druhý chrám. Teprve poté, co jej římské vojsko vedené Titem v roce 70 našeho letopočtu vypálilo, nastal hlavní židovský exodus, který trval až do roku 1948, kdy byl vytvořen stát Izrael.

První psanou zmínku o Praze máme od židovského kupce, nebo možná průzkumníka, Ibráhíma ibn Jákúba, který vylíčil Prahu jako kamenné město, kde už dlouhou dobu byla usazena židovská komunita, a popsal také život ve městě a pravidla obchodování. Nejstarší židovská komunita v Praze žila zřejmě pod Vyšehradem, později také pod Petřínem.

Existují spekulace o tom, že židovského původu mohl být i kupec Sámo, který v 7. století vytvořil na Moravě kmenový svaz Slovanů na obranu proti Avarům. Napovídá to jeho jméno, které mohlo být ve skutečnosti Samuel. Není prý vyloučeno ani to, že židovské kořeny mohli mít i Přemyslovci, kteří byli potomci jeho dětí.

Uvnitř židovské komunity je několik názorů na původ Židů v Evropě. Ortodoxní zastávají rabínský pohled, že Židem je ten, kdo se narodil židovské matce nebo ten, kdo přestoupil na židovskou víru. Další názor vychází z faktu, že židovští obchodníci do Evropy necestovali se svými rodinami, ale vybírali si evropské manželky a židovství se pak dědilo v mužské linii. Tehdy bylo povoleno mnohoženství a v historických pramenech se píše, že Sámo měl dokonce dvanáct manželek.

Podle dr. Krause existuje ale řada omylů v turistických informacích o historii židovské komunity v Praze, zejména o Židovském městě a Golemovi, kterého měl vytvořit rabi Löw. Maharal, což znamená „náš učitel rabi Löw", zanechal sice rozsáhlé a všestranné dílo, ale nikde v něm není zmínka o nějakém Golemovi. Je to legenda, která se objevila v 16. století v Polsku a do Prahy se situovala až později.

Zlatý věk pro židovskou komunitu na území dnešní ČR byl podle tajemníka Federace židovských obcí v ČR v 17. století v době panování Rudolfa II. Zmínil se také o jedné unikátní epizodě v historii Evropy. Po bitvě na Bílé hoře přešlo několik českých rodin oficiálně na židovskou víru, aby se vyhnuly násilné katolizaci.

Účastníci besedy vyslovili názor, že česká společnost si vrchol antisemitských postojů odbyla na začátku 20. století za hilsneriády. První Československá republika pak byla ostrovem demokracie, kam Židé z Německa utíkali před Hitlerem.

Dr. Kraus připomněl, že v předválečném Československu žilo 350 tisíc Židů (z toho 120 tisíc na Podkarpatské Rusi), stejné množství na Slovensku a zbytek v Čechách a na Moravě. Jen asi 26 tisíc mělo v letech 1938-39 možnost se vykoupit a odjet z Evropy. Museli ale složitě získat potvrzení, že se o ně v zahraničí někdo postará a dá jim práci. Většina ostatních se nevrátila z koncentračních táborů. Ti, kteří přežili, se pak po roce 1945 usazovali v pohraničních oblastech Čech a Moravy, kde dostali opuštěné domy a mohli začít hospodařit. Dnes se počet obyvatel židovského původu v ČR odhaduje na 15-20 tisíc. Federace židovských obcí sdružuje kolem 3000 členů v deseti židovských obcích.

Ve srovnání s jinými evropskými zeměmi je dnes Česká republika znovu považována za relativně bezpečné místo. Podle statistik je zde méně případů vandalismu na židovských hřbitovech a památkách, pachateli jsou většinou mladiství. Ale i v ČR se již také objevují antisemitské útoky. Podle tajemníka židovských obcí jsou nejhorší útoky na internetu, kde si může v naprosté anonymitě každý říkat, co chce.

Antisemitismus šíří odpůrci současné migrační vlny z Blízkého východu do Evropy, kteří nerozlišují mezi uprchlíky ze Sýrie, migranty ze Severní Afriky a obyvateli židovského původu. Ve Francii či v Německu se dnes znovu veřejně vyprávějí antisemitské vtipy, což před dvaceti lety neexistovalo. Francouzi židovského původu, zejména ti z ortodoxní židovské komunity, ze strachu odcházejí do Izraele… *(Z Bulletinu ČSUZ upraveno pro Čechoaustralana)*

HAGIBOR STÁLE VÍTĚZÍ

Alena Klímová-Brejchová

Je začátek března roku 2016 a Prahu zasypal bělostný sníh. Brodím se jím k modernímu zázemí pro seniory židovského původu, na jeden z pražských kopců, kde za chvíli obejmu svého dlouholetého přítele, který se svojí zcela zachovanou pamětí dokáže ještě i ve svých osmaosmdesáti letech vyprávět o přetěžkých, ale naučných chvílích svého šestnáctiletého života v nacistickém lágru v Bystřici u Benešova. Vstupuji přes pečlivě střeženou bránu do vysokých dveří starobylé budovy Hagiboru a v nich se setkávám s drobounkými temnookými dětmi, které též tato budova ve své školce hostí. Jdu čistotou vonícími chodbami dřívějšího starobince a zastavuji se před bělostnými panely, na nichž čtu, že už roku 1888 rozhodla židovská obec, ve spolupráci s „Jubilejní Nadací císaře Františka Josefa pro choré“, o vybudování této stavby a vykoupila pro ni pozemky na pražském kopci pod Novým židovským hřbitovem. Projekt byl svěřen architektu V. Kafkovi a později byl realizován stavitelem Antonínem Schlosserem z Plzně. Chorobinec, později Starobinec, fungoval i za okupace, a to až do roku 1943.

Je zajímavé, že už po roce 1917 byly schváleny stanovy „Sportovního klubu Hagibor“ a po vzniku ČSR zde vznikly sekce nejrůznějších sportovních odvětví. Byly zde též organizovány letní tábory i reprezentační plesy. V roce 1926 je využita nezastavěná část Chorobince, za pomoci peněžních sbírek, pro vybudování reprezentačního sportovního areálu, ve kterém později trénovalo mnoho českých rekordmanů i olympioniků. V březnu 1939 však začíná to hrůzné období nejen židovských dějin a Hagibor se stává jednou z posledních oáz, kde si mohly židovské děti hrát a zasportovat. Většina akcí končí v roce 1941, kdy začínají deportace Židů z Prahy. Krásná šesticípá zlatá hvězda je zle zneužita.

Procházím rozsáhlou a mnoha dobrými obrazy vyzdobenou budovou k modernímu a zajímavě architektonicky zvládnutému zázemí pro zhruba padesát seniorských klientů. Je vystavěno v půlkruhu za původní, též renovovanou budovou Starobince. Vzhledem k tomu, že mne v minulosti osud několikrát zavedl do podobných zařízení pro seniory v naší republice, kteří už se o sebe nemohli postarat, přímo si vychutnávám příjemnou a optimistickou atmosféru profesionálně zvládnutých interiérů pokojů, chodeb, i jídelních a odpočinkových zákoutí pro obyvatele této části Hagiboru. Ani stopy není po známém nepříjemném odéru svědčícím o inkontinenci, o vysoké problematice nemocí stáří, o bezmoci a zoufalém přežívání, o tom všem zlém, co jsem vnímala v podobných typech zařízení dříve. Potkávám mladé svižné ošetřovatele a pečovatelky a všichni se mile usmívají… Usmívají se a já vnímám naplno důležitost i léčebný vliv lidského úsměvu. Zdravíme se, prohodíme pár slůvek. Zdá se mi, že si mne tito lidé dokonce pamatují.

Dumám, že ti, kteří za pastelově zbarvenými širokými dveřmi pokojů v pohodlí a v dokonalé péči žijí, právě prošli po okraji jakéhosi imaginárního Kruhu života ke stavu již známých dětských počátků. Vše se, jak se mi zdá, v našem stáří zřetelně a nekompromisně opakuje i s tou batolecí nepohyblivostí, nemožností chůze, inkontinencí, nutností přítomnosti kohosi, kdo stará batolátka převine, nakrmí a napojí. Jak je to však vše jiné při našem vstupu do života. Jsme k zulíbání a nic pro naše pečovatele není odporné a k nezvládnutí. Jsme milováni, laskáni vonnými olejíčky a ani adopce není problémem. Hlavou mi letí slova jedné mé básně, ve které je verš o tom, že mladí ptáci staré přece nikdy nekrmí… Ano, není mnoho těch, co dokážou stará batolátka adoptovat, přivinout.

Zde, v Hagiboru – Vítězi, však s podivuhodnou jasností vnímám opak těchto svých temných úvah… Radostně vnímám, že zde, v tomto židovstvím dotýkaném prostoru byla dosažena meta nejvyšší… Je zde personifikováno lidství v té nejskvělejší podobě, kterou je ochranná, a dá se říci, že v mnoha případech i jaksi něžná pomoc tomu nejpotřebnějšímu z bližních. Nezbývá, než se sklonit v obdivu před perfektně organizovaným chodem seniorského domova, kde se všichni cítí tak dobře. Před skvělou lékařskou i rehabilitační péči i s moderními pomůckami pro očistu těch, kteří mnohdy opravdu připomínají stará obří batolátka a mnohdy už ani nedokážou svým usměvavým pečovatelům vyslovit slova díků. Nahlížejí už do jiných, snad lepších sfér, tam, kde se opuštění hmoty rovná uzdravení…

Můj přítel už domů nechce. Velmi se mu v tomto čistotou vonícím zařízení s dobrou kuchyní a ještě lepší péčí líbí. Personál Hagiboru se stará o zábavu svých klientů s vysokou mírou nápaditosti. Pořádají se zde šachová klání, fungují cvičební programy, je k dispozici vířivá koupel, uskutečňují setkávání klientů v místní kavárně, a přednášky na velmi zajímavá témata, včetně poezie, jsou na denním pořádku. V objektu je i kadeřník, keramická dílna a hlavně jsou zde pořádány oslavy židovských svátečních dnů. Klienti se sejdou u skvěle prostřených stolů a hlavní rabín i další vedoucí pracovníci a kulturní pracovnice zajímavě tato setkání vedou a ozřejmují všem, i nám, přátelům a příbuzným klientů, dávné židovské tradice. Zpívají se hebrejské písně, dobře se jí a pije, staré dámy mají skvěle upravené vlasy, pěkné róby a dobrou náladu.

Nad stolem zaplněným mísami s malebně naaranžovanými kousky jižního ovoce, ořechy a chutnými moučníky nenápadně pozoruji, jak pěkný vousatý mladík-ošetřovatel s černou jarmulkou na kučeravé hlavě s nejvyšší pozorností vkládá zrnka sladkých hroznů do úst velmi staré nepohyblivé dámy na vozíku. U úst jí též přidržuje šálek s vonící kávou a mojí myslí letí, že jsem tuto ženu znávala ve svém mládí jako urostlou, významnou a velmi sebevědomou lékařku. Takový drobínek z ní zbyl. Díky zázemí Hagiboru zde spokojeně žije již šestým rokem. Odvracím oči a raději s dojetím hledím, jak je na zahrádce Hagiboru židovskou mládeží zasazován nový něžný stromek - sakura na počest letošního jara. I tady, uprostřed jakési, snad zdánlivé konečnosti je chystán nový počátek.

Plaše… (jsem jen doprovod) si vkládám oválky slaných oliv do úst a vzpomínám na jeden z okamžiků mých návštěv v Hagiboru. Skoro devadesátiletý pán, místní rezident, v této mé vzpomínce neuvěřitelně zručně a s výbornou pamětí hraje na zdejší klavír. Nezaznamenávám ani nejmenší ztuhlost prstů či úbytek paměti. Poblíž rozeznělého nástroje se jakási stará dáma, bývalá baletka, viditelně… mladě… z hudby a pohybu raduje a dokonce s rozzářenýma očima docela svižně tančí… TANČÍ…! V té chvíli Hagibor opět vítězí… nad zoufalstvím, bezmocí stáří, opuštěností, beznadějí a snad dokonce i nad samotnou smrtí… Vítězí obdivuhodnou lidskou láskou k bližnímu svému, profesionalitou a něhyplnou obětavostí.

HLEDÁ SE -

Václava Kopače, narozeného v roce 1944, v Československu bytem v Praze 10, ul. 8. pluku (do základní školy chodil v Jakutské) hledá Jaromír Boháček - bohacek@volny.cz

ČERNÁ KAMUFLÁŽ

Luděk Ťopka

Někdy před dvěma měsíci se na sociální síti objevila čísi poznámka k nebezpečí teroristických útoků islamistů. Autor vyzýval k občanské všímavosti a hlášení policii o podezřelých předmětech a osobách, chovajících se či vypadajících jako potencionální teroristé.
Na článek reagovala značná část čtenářů, z toho téměř celá třetina negativně. Je to nedemokratické a zavrženíhodné nabádání k udavačství. Je to přece výhradně povinnost policie takových věcí nebo osob si všímat a možným masakrům zabránit. Občané nemají žádné právo nahrazovat činnost těchto orgánů a způsobit nepříjemnosti bezúhonným lidem, ukáže-li se podezření jako liché.
Jenže následující příhoda, jíž jsem byl svědkem, mne přiměla, abych ji předložil čtenářům k posouzení, do jaké míry je názor odpůrců správný.
Bylo to o letošních Velikonocích, kdy stejně jako před Vánocemi, byly obchody a zejména supermarkety plné zákazníků i zboží. Šel jsem toho dne do našeho obchodního centra na malý nákup, když jsem před sebou spatřil nápadnou dvojici. Snědého muže s plnovousem a nezvykle vysokou ženou v černé abáji vedle něho. Zastavili se u výlohy květinářství, a když jsem je míjel, všiml jsem si, že žena má zahalenou i celou tvář a otvor pro oči překryt mřížkou. To bývá jen u zvláště bigotních muslimů v Íránu a Saudské Arábii, jak jsem je viděl před třiceti lety i v Kuvajtu a Emirátech, ale v Praze poprvé.
Došel jsem k obchoďáku a zastavil se u stánku s novinami pro nový TV program. Mezitím co jsem platil, prošel ten podivný pár kolem mne k vchodu supermarketu a vzápětí se nádvořím rozlehly zoufalé dětské výkřiky a pláč. Otočil jsem se po zvuku a stal se svědkem scény napůl směšné a napůl k zamyšlení. To dvě maličké dětičky se tak lekly a zděsily černé postavy bez tváře, že nebyly k utišení. Starší paní, která je vedla, patrně jejich babička, je obě popadla do podpaží a utekla s nimi do blízké sportovní prodejny, zřejmě aby je tam utišila. Reakce několika lidí kolem byly různé, jedni se tomu zasmáli, pro jiné to byl důvod k diskusi o islámu a chmurné budoucnosti Evropy.
Nenechal jsem se vtáhnout do výměny názorů a vešel do haly marketu. Než jsem ale projel turniketem prodejny, všiml jsem si, že ti, co způsobili ten „poprask na laguně“, sedí v chodbě před pokladnami na lavici a vousáč horlivě cosi šeptá do černého hábitu v místě, kde tuší ucho. Vtom šla kolem mladá maminka s kočárkem a její malý klučík upustil pomeranč, který se zakutálel až k Arabce. Čekal jsem, že to ovoce zvedne a dítěti ho podá. Tak, jak by se zachoval našinec, natož pak žena. Jenže místo očekávaného ohledu na tu maminku, jsem byl svědkem sportovního výkonu.

Arabka pomeranč odkopla tak prudce, že proletěl až k pokladnám. Ještě jsem zaznamenal, jak vedle sedící pán se na ni obrátil a asi vyjádřil k tomu svůj názor. Arciže zbytečně nejen proto, že mu nerozuměla, ale hlavně že by nikdy nepochopila, proč se mu to nelíbí. Proto taky na to ani ona ani její majitel nijak nereagovali a než jsem si připravil košík na vozíku a lístek se seznamem co mám koupit, oba vstali a prošli kolem mne do prodejny. Ona zvedla jeden z nákupních košíků a připojila se k manželovi. Vjel jsem tam taky, ale zamířil opačným směrem.

Jak jsem zvolna procházel mezi policemi se zbožím, pořád jsem se nemohl zbavit vtíravé myšlenky, že na té ženské bylo něco zvláštního. Něco, čeho jsem si mimovolně všiml a hned zapomněl! Byla také dost štíhlá, tedy asi mladá, ale to nebylo nic zvláštního, u starších bohatých Arabů běžná věc. Snad její výška, ale to mohly způsobit vysoké podpatky jejích střevíců.

A tu se mi rozsvítilo. Ano, obuv, to je ono! Ta figura neměla na nohou žádné střevíčky na jehlách, ale těžké černé boty velikosti dobře dvaačtyřicet. Tím kopancem mi je na okamžik ukázala. A tu mi po zádech přejel mráz – v tom černém hábitu není ženská, ale chlap! Proč asi? Jaký jiný důvod k tomu může mít než masakr „džaurů“? Právě teď jich je tu dost, aby byl účinek mimořádně silný. Musím něco rychle udělat, abych tomu zabránil! Zavolat mobilem policii, nebo raději na vedení podniku, aby opatrně dostalo lidi co nejdříve ven? Jenže tam mi neuvěří a policie bez ověření u ředitelství firmy tím méně.

Klid, řekl jsem si! Nezpanikař a ujisti se naposled o situaci a pak konej! Pustil jsem se do toho davu s vozíky a koši a měl jsem štěstí. Zase šťastná náhoda, nebo tentokrát osud? Objekt mého zoufalého hledání si právě vybíral jakýsi luxusní parfém. A sám, jeho partner nikde. Přešel jsem pomalu kolem, obešel „ústní hygienu“, a vracel se z druhé strany proti ní. Kratičký nenápadný pohled mne překvapil. Jak jsem se mohl tak zmýlit a pokládat tu postavu za štíhlou? Chlap zřejmě předstírá časné těhotenství, aby zdůraznil ženskost figury. Místo lidského plodu nese plod pekla!

Už jsem neváhal ani vteřinu a rychle přešel na druhou stranu k muži v černém, co vedle informačního pultu kontroluje přes displej terminálu desítek kamer provoz a chování zákazníků. Samozřejmě hlavně s cílem zabránit krádežím.

„Pane, v objektu je islámský terorista převlečený za Arabku v černé abáji, pravděpodobně s vestou plnou trhavin, aby pobil nevěřící! Prosím, zavolejte policii a uvědomte vedení firmy. Je nejvyšší čas zabránit hroznému masakru!“

„Cože, co mi to vykládáte? Jak víte, že je to terorista? A v jakým habáji?“

„Kruci, přece v takovým tom černým hábitu, jako nosej muslimky!“

„No jo, takový jsem si všim´ někde na place už dvakrát, ale ta je OK. A žádnou vestu se semtexem na sobě, pane, nemá. Je jen zbouchnutá, no! Proč bych kvůli tomu a vašemu podezření měl hned volat policajty? Stejně by nic nezmohli. Kdyby baba chtěla opravdu vyletět do povětří, nebude čekat, až ji budou zatýkat a poučovat o jejích právech, ale šáhne pod sukně, zatáhne tam za nějakou tkaničku a pokud to nebude ta vod tampónu, poletíme k nebi všichni i s těma vašima policajtama. Dejte na mě, pane, zaplaťte u pokladny a jděte klidně domů. Večer se podívejte na telce na zprávy a uvidíte, že nic neuvidíte. A kdybychom přece jen vybouchli, budete rád, že se vám nic nestalo a mít čistý svědomí, že jste před tím varoval. A že to nebyla vina vaše, ale toho nevěřícího, co vám to nevěřil. Jo, na tu babu se ještě podívám, to vám slíbit můžu.“

Nevěřil jsem svým uším a trvalo pár vteřin, než jsem se zmohl na odpověď. Vždyť příslušník ochranky odmítá pomoc při hrozbě mnohanásobné vraždy!

“Pane, víte, čeho se svou ignorancí možná právě dopouštíte? Že tak můžete odsoudit několik set lidí k smrti a strašným zraněním? Já toto svoje varování a vaše jednání zveřejním na webu! A dojde-li k nejhoršímu a vy to přežijete, dozví se o vašem nezodpovědném chování příslušné orgány a budete za to volán k odpovědnosti!“

Žádné odpovědi jsem se ale už nedočkal. Kontrolor se věnoval své povinnosti a hbitě rejdil prsty po klávesnici terminálu, a tak jsem odešel a postavil se do dlouhé fronty u pokladny. Po nekonečných dvaceti minutách jsem zaplatil a posadil se na lavici, kde před necelou hodinou seděli ti, kvůli nimž to všechno píšu. Projel jsem zrakem rychle svůj účet, a když jsem zvedl hlavu, spatřil jsem s údivem pana „manžela“, jak právě usedá na sousední lavici. Odvrátil jsem preventivně pohled jinam. Nevím, zda si mne nevšiml dřív, a není třeba, aby mne teď poznal. Bezpochyby čeká na svého kamaráda, takže podezření na sebevražedný útok padá, jinak by tu nebyl.

Zmocnila se mne zvědavost, a tak sedím dál a předstírám, že čtu propagační leták obchodního domu. Další půlhodinu se nic neděje, jen čím dál víc lidí proudí kolem dovnitř i ven, ale černé strašidlo dětí pořád nikde. Od dlouhého sedění už mne bolí páteř i zadek, a tak to vzdávám. Ale jak se zvedám, srazí mne vzápětí prudká bolest mých zatuhlých kolen zpět, a tak mi náhoda zase (pokolikáté už?) zahrála do ruky.

Před pokladnu naproti mně a tedy i proti vousáčovi právě postoupil jeho komplic. Zaplatil, a když uložil svůj skrovný nákup do tašky, kterou si u pokladny koupil, objevil se po jeho boku, jako *deux ex machina*, ten člověk od terminálu kamer a vyzval ho, aby s ním odešel na vedení podniku, protože je podezřelý z krádeže zboží, ukrytého pod oděvem. Všechno samozřejmě hezky česky. Jenže z lavice vyskočil ten uzenáč, popadl drzého tazatele za ramena a spustil protest v jazyce, který jsem hned poznal. Řval na něj na oplátku zase pěkně rumunsky.

To už vzbudilo značnou pozornost a srocení zvědavců, takže ta policejní patrola, co tudy před chvílí prošla, se musela na místo hádky protlačit. K mému zklamání však byla jen městská, s omezenou pravomocí a k tomu z polovice ženská. Leč právě to se ukázalo jako výhoda.
Strážník zpacifikoval neurvalce a ona strhla domnělé ženě roušku z tváře a povzbuzena výkřiky z davu, dopustila se neuváženého činu, který ji mohl stát nejméně ztrátu místa: zvedla její černý hábit vysoko nad pás a dav vydechl překvapením. Pod ním byla opravdu ženská, i když s velkýma nohama! A nebyla ani samodruhá, ani opásána válečky Semtexu, ale vybavena kapsářem plným zboží, jistě za několik tisíc. V abáji měla otvor se zipem, kudy ten svůj zásobník pohodlně a nenápadně plnila. Druhým překvapením a konečnou ranou mému sebevědomí bylo, že jazykem nebyla rumunština, ale čistá romština a oba „Arabové“ se proměnili v pouhé Cikány (nikoliv Romy) a ne z Rumunska, ale odkudsi ze Slovenska.

Na další scény toho divadla jsem už nečekal, zdvihl jsem se za pomoci jedné všímavé paní z lavice a opřen o svoje chodítko, belhal jsem se, plný studu za své omyly, k východu.
Doma jsem o tom incidentu a hlavně své roli v něm dlouho přemýšlel. Byl ten můj další pokus o dobrý skutek správný, nebo ne? Jistě, uchránil obchodní dům před ztrátou, kterou by byl při té velikonoční tržbě ani nepoznal, ale hlavním poučením bylo něco důležitějšího. Odhalil způsob, jak dnes nejen zloději, ale hlavně opravdoví vrahové, mohou své černé úmysly snadno a účinně kamuflovat pouhými černými hábity. Sotva by se totiž našel policista tak rozhodný jako naše praporčice, který by se odvážil dotknout se muslimky v abáji. A nezanedbatelné bylo i zjištění, že naší lidé, ba ani ti, kteří by měli, nebudou brát ty pařížské a bruselské zkušenosti příliš vážně, dokud se, nedej Bůh, něco podobného nestane i v Česku. A kde pak budou ti mravokárci? Inu, pravděpodobně taky mrtví.

Miliony podobných šťastných fotografií vlastní miliony rodin. Jsou svědectvím o tom, jak je náš obyčejný život krásný. Peruánka Adelma Tapia Ruiz, šťastně se usmívající z tohoto snímku, se s rodinou chystala na Velikonoce navštívit sestru v New Yorku. Kolikrát se ta scénka přihodila na letišti i nám. Její dvě čtyřleté dcery si hrály v bruselském odletovém terminálu, odběhly od rodičů a otec se vydal za nimi. Tato scénka je přece jen krutě odlišná a fotografie zůstává němým výkřikem varování a obžaloby. Děti a otec si tím zachránili život, po mámě jim zbyla jen tato fotografie.

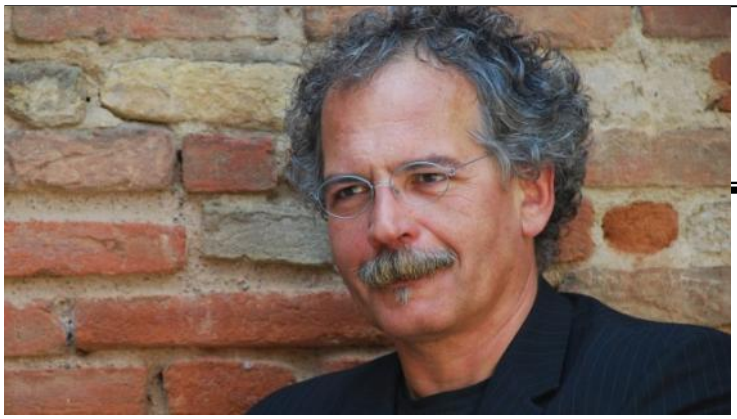

GIANMARIA TESTA

Trubadúr, který miloval život: uměl ho popsat, obdivovat a hlavně žít…

Peter Žaloudek

O dobrém psychologovi, psychoanalytikovi či terapeutovi se dá mluvit tehdy, dovede-li stručně, jasně a výstižně pojmenovat stav, ve kterém se člověk hledající jeho pomoc nachází. Dobrý lékař, chirurg, diagnostik se pozná podle toho, když bez velkých slov, rychle a precizně dokáže určit diagnózu, stanovit správnou terapii a odstranit příčinu nemoci. Za dobrého spisovatele či básníka jsou považováni jedinci s bohatou slovní zásobou, kteří poutavě zobrazí to, co všemi barvami a odstíny maluje sám život. Takhle by se mohlo pokračovat ve snaze popsat nejrůznější povolání snad donekonečna. Já se zastavím u jména Gianmaria Testa, mého oblíbeného italského zpěváka, který letos 30. března podlehl rakovině. Vlastně spíš než zpěvákem byl básníkem, který své texty také zpívá. Italsky se tomu říká *trubadore* či *cantautore*, německy *der Liedermacher*. Čeština asi jednoslovný název pro tuto činnost nemá, volně se to překládá jako *zpívající básník*. Tím byl třeba i mnou tolik milovaný Karel Kryl, který tvořil svoje tzv. protestsongy proti zlobě a bezcharakternosti komunismu, proti okupaci Sověty v roce 1968 i písně odhalující nehezké, ba až odporné rysy lidského charakteru, a zpíval je pak svým rázným, mírně chraptivým a drsným, a přesto čistým hlasem. Snoubila se v něm kombinace všech možných talentů a umění: dobře a hezky zpívat, hrát na kytaru, tvořit výstižné texty, říkat je veřejně, přestože mohly vyvolat nelibost (a také ji vyvolaly) ze strany těch, proti nimž byly namířené.

Sedlácký synek

A přesně tento popis by se hodil také na Gianmaria Testu. Narodil se v roce 1958 do selské rodiny v severozápadní Itálii, kousek od francouzsko-švýcarských hranic. (Ve stejném roce jsem se narodil i já, a i to je možná jeden z důvodů, proč je mi sympatický.) Doma měli krávy a prasata, k tomu ještě vinice. Je to oblast slavného červeného vína Barola. Už jako malý kluk musel spolu s dalšími sourozenci brzy ráno vstát, podojit krávy a nakrmit prasata, a teprve potom byla snídaně a šlo se do školy. Hodně se u nich zpívalo, zpíval i on. Jako nejstarší syn byl předurčen k tomu, aby jednou převzal statek. Podle nepsaného zákona rodiny měl jako jedenáctiletý poprvé vrazit nůž do srdce prasete při zabíjačce, která se u nich konala vždy na jaře a na podzim. Tohle však bylo nad jeho síly. Prasata důvěrně znal, vždyť je denně krmil, a věděl, že zvířata v den zabíjačky cítí, co se bude dít. Nesnesl by jejich bolestné chrochtání, tak jiné než jindy. Raději tedy v onen den utekl brzy ráno z domu a vrátil se až pozdě odpoledne, když už bylo po všem. Všichni se chovali, jako by se nic nebylo stalo, prase zapíchl jeho o rok mladší bratr (ten také později statek převzal). „Můj otec si tenkrát asi řekl, že ze mě nic nebude," komentoval to o mnoho let později Gianmaria.

Jednou před Velikonocemi nacvičoval v kostele s místním sborem Mozartovo *Ave Verum*. Když chlapec uslyšel melodii, vběhly mu do očí slzy, začal mu vynechávat hlas a nakonec se rozbrečel: „Byl jsem tak uchvácený a dojatý melodií a krásou té skladby, že jsem vůbec nedokázal zpívat."

Texty v šuplíku

Ve dvanácti letech mu otec koupil kytaru: „Tehdy stála jen pár tisíc lir, dnes by to bylo asi 12 euro. Byl to spíš takový krám než skutečný hudební nástroj, ale od té doby jsem ji už nepustil z ruky a denně jsem na ni hrával." Do hudební školy ho však nikdo nepřihlásil, to se v rodině nedrželo, a tak se stal autodidaktem. Na studia ale šel, neboť rodiče postřehli, že má nadání. Nejprve vystudoval gymnázium a po něm práva na vysoké škole. Pracovat začal jako právník u policie. „Myslel jsem, že tak alespoň trochu přispěju k tomu, aby byl svět lepší," říkával Gianmaria později. Ale policejní svět pro něho nebyl. Miloval dráhu, vlaky, tak šel k železničářům a 25 let pak pracoval jako výpravčí v malé vesnici Cuneo, odkud vypravoval vlaky do Ventimiglia a francouzské Nizzy. Práci vykonával rád a poctivě. Brzké ranní vstávání mu nevadilo, vždyť měl tvrdou školu z dětství, kdy po léta vstával kvůli dobytku. Ve chvílích volna psal básně, skládal melodie a brnkal si na kytaru. A pak… to ukládal do šuplíku. Léta letoucí. Až mu jednoho dne řekl jeho bratr: „Prosím tě, buď už přestaň s tím brnkáním, anebo udělej nějaký koncert. Já už se na to nemůžu dívat, jak si tady pořád hraješ sám pro sebe."

Gianmaria ho poslechl a přihlásil se na festival začínajících písničkářů ve městě Reccanati ve středovýchodní Itálii. Úspěch jeho písní byl obrovský. Posluchače zaujal celý zpěvákův zjev, s knírkem a kudrnatými vlasy, s lehce obhroublým, mírně chraptivým hlubokým hlasem, přesto čistým, výrazným a jasným, jeho vlastní melodie a k tomu ty texty! Bože! Ta hloubka, postřeh běžných věcí ze života, jednoduchost, ryzost, schopnost jakoby v kostce stěsnat, nakumulovat celou škálu objemnosti, rozsáhlosti, šířky, délky a výšky života. To skvostné umění takhle to vidět, takhle to podat celou svou bytostí z něho udělalo ze dne na den slavného umělce.

Roztrhl se pytel s pozváními na koncerty, a protože uměl francouzsky a naopak Francouzi rozumí italštině, přicházela první pozvání právě z Francie.

Úspěch

Po prvním koncertu v Paříži v roce 1996 v přeplněné Olympii pro 1700 posluchačů, kde měl obrovský úspěch, šel druhý den ráno na procházku městem. Celou noc nemohl spát dojetím nad tak skvělým koncertem, obrovským aplausem a nadšením stovek lidí. „Ale najednou jsem byl totálně zklamaný a naštvaný sám na sebe, jak jsem byl bláhový, když jsem si myslel, že až se jednou stanu známým, změní to můj život. Vůbec mě to nezměnilo. Jsem pořád tím samým člověkem, se stejnými nedostatky, chybami, slabostmi.“

Oním koncertem se ale přece jen něco změnilo. Už to nebyl jen výpravčí Gianmaria Testa (v této funkci vydržel i při přibývajících koncertech až do roku 2007), ale vyhledávaný interpret básnických textů. Jeho zhudebněné texty působí jako balzám na duši všem těm, kdo jsou tlačeni ke zdi povinnostmi každodenního života, jeho těžkostmi a problémy, ovšemže prokládanými i situacemi úsměvnými, radostnými či humornými, které k životu také patří. Svými postřehy senzibilizuje na jevy, události, či momenty, někdy zdánlivě prosté příhody, které v hluku a rychlosti všedního dne všichni - někdy více, jindy méně - přehlédneme a nevnímáme. Hrdiny jeho mnohdy melancholických textů, které jsou jakousi směsí klasického trubadúrství, džezu a folku, jsou často emigranti, uprchlíci, bezdomovci, lidé zaměstnaní všemi možnými, mnohdy banálními pracovními činnostmi, častým tématem je smutek i bolest a samozřejmě radost a hlavně láska.

Gianmaria se ve svých vzpomínkách rozpomíná na jeden koncert v Římě. Bylo to 3. května 2008. Koncert byl domluvený dlouho dopředu, krátce před ním měl šňůru koncertů v Kanadě a v USA: „Do Říma jsem přijel den před koncertem přímo ze zámoří. Byl jsem tak unavený cestou a všemi těmi koncerty, že si už vůbec nepamatuji, jestli jsem přiletěl z New Yorku, Montrealu, Quebecku či odkud vlastně. Ráno, už v den konání koncertu, jsem si vyčítal, jaký jsem blázen, že jsem všechno takhle nechal naplánovat, že bych teď potřeboval mít několik dnů pauzu a klid, a teprve potom udělat koncert v Římě. Ale už to nešlo změnit. Večer jsem musel stát na pódiu. A hle, právě tento koncert se mi vryl do paměti jako jeden z nejúžasnějších, jaké jsem kdy měl. Toho dne byly v Římě volby a starostou zvolili člověka, o kterém se vědělo, že sympatizuje s fašismem a že je to extrémní radikál. Lidi dobré vůle, všichni ti, kteří mají svědomí, jsou slušní a poctiví, byli tehdy bezradní nad svou bezmocností a zdeptaní tím, že takový člověk našel většinu hlasů mezi voliči. Do této atmosféry beznaděje, neschopnosti situaci zvrátit či změnit, jsem přišel já, člověk unavený z dlouhých letů a koncertních cest po USA a Kanadě. Tehdy jsem si řekl, že musím vložit do svého vystoupení všechno, co ve mně ještě zbylo. Ten koncert, to byla nádherná symbióza mezi publikem a mnou. Plakali jsme všichni bolem a smutkem, vzápětí se zase smáli a těšili z toho, že v životě jsou přece jen i momenty radosti, krásy, humoru.“

Matka

Ve svém vyprávění se Gianmaria rozpomíná i na momenty z dětství, na svou matku. „Pro mnohé byla moje matka světice, panna Maria, zbožná, věřící, nesmírně charitativní, plná soucitu a milosrdenství… Když už jsem byl po pubertě a přišel jsem jednou domů kolem třetí hodiny ranní, matka na mne čekala a řekla: Jsem tak ráda, že tě vidím… Pak jsme chvíli mluvili a ona se najednou zeptá: A kde jsi vlastně byl tak dlouho, proč jsi nepřišel domů dřív, vždyť víš, že jsme se s otcem trápili, aby se ti něco nepřihodilo. Rozumíte, co chci říct: ona mi sice vyčítala, že jsem přišel domů pozdě, ale nikdy to neřekla jako první věc. Jako první vždycky řekla: Jsem tak ráda, že tě vidím.“

A při vzpomínkách na dětství a matku se mu vybavila i příhoda s jedním ubohým, mentálně postiženým chudákem, který hodně zapáchal, neboť se ani neměl kde umýt: „Občas na naše dveře zaklepali cikáni, bezdomovci a další zbědovaní lidé. Matka říkávala, že v každém slušném domě by měly být dveře vždy pootevřené, aby bylo zřejmé, že každý chudák má právo k nám přijít, aby něco snědl, umyl se nebo dostal čisté šaty (- i jedna z jeho písní se jmenuje Pootevřené dveře, pozn. autora). Jednou k nám tento člověk přišel na oběd, a když si přisedl u stolu, hned jsem se od něho odtáhl, protože nepříjemně zapáchal. Matka si toho všimla a zeptala se mě, proč jsem to udělal. Protože zapáchá, odpověděl jsem. Matka se na mě přísně podívala a řekla: On nemá nic z toho, co máme my, je v porovnání s námi opravdový chudák, nemá se ani kde umýt, nemá si za co koupit šaty. A tak právě proto, že ti ten člověk zapáchá a je ti nepříjemný, sedni si k němu a uč se mít s takovými lidmi soucit.“

Mám asi štěstí, že umím italsky a textům tohoto zpěváka rozumím. Je to už pár let, co jsem si v Itálii koupil první Testovo CD, a od té doby mám jeho písně rád. Můj oblíbený rakouský rozhlas Ö1 také často jeho písně hraje, protože zdejší společnost je kulturně hodně propojená s kulturou italskou. Jejich texty se liší od textů populárních hitů hvězdně známých zpěváků, které nám denně znějí z různých stanic rádia či sluchátek mobilů. Při Gianmariových vystoupeních v Konzerthausu ve Vídni či v dalších sálech v Rakousku, Německu anebo Švýcarsku bylo v publiku zřejmě vždycky hodně lidí, kteří dovedou italsky, anebo si jen chtěli poslechnout tohoto šarmantního italského „cantautora“, protože vždycky bylo vyprodáno. Jeho texty byly plné života, bohaté na takové ty zdánlivě nepodstatné maličkosti, bez kterých se ale život neobejde. Každý z nás se něčím inspiruje, vždyť člověk není živ jen chlebem, ale také duchem.

Od roku 1995 vydal Gianmaria Testa sedm CD a k tomu několik samostatných skladeb. Teď, když umřel, bych si přál, aby jeho texty, ve kterých je tak mistrovsky zakomponovaný život, našly odezvu také u českého i slovenského posluchače.

Český básník Vladimír Stibor

Alena Klímová-Brejchová

Přede mnou na psacím stole leží šestnáct útlých básnických sbírek spisovatele, básníka a editora Vladimíra Stibora. Mezi nimi jsou sbírky zajímavě nazvané jako například: *„Návrat měsíčních vzducholodí“, „Conquistadoři noci a jejich psi“, „Proniklec“, „Jeřabinové hory“*, i poslední z nich - dobře hodnocené *„Lehké škrábnutí“.* Vlastním také několik prozaických knih a sborníků týkajících se povětšině zajímavých příběhů z „Kraje lidí a kamenů“, z kouzelného a inspirujícího Sedlčanska. Poblíž něho se v roce 1959 pan básník narodil. Tady se též tento neuvěřitelně plodný muž s nesmírnou houževnatostí pouští i do málo v české kotlině navštěvovaného prostoru. Od roku 2003 až do doby dnešní dovedl k porodu osm svých literárních dítek… básnických *Almanachů* a deváté dítko je na cestě. Starobylá pražská Porthejmka znovu zažije v červenci slavnostní křest díla!

Vladimír Stibor vzhledem určitě nepřipomíná astenického zasněného básníka z lidských archetypálních představ. Je to mohutný muž s veselou opálenou tváří a laskavou povahou. Dokáže vzít ve chvílích, kdy jde o samu obživu jeho rodiny, do ruky sekeru a pokácet lán lesa. Druhý den už pracuje na poli editorském a shrben nad klávesnicí PSčka, stylizuje výtvory mnohých, Múzami více či méně líbaných bližních, do výše zmíněných *Almanachů.* Vymýšlí pro ně názvy, které jsou dokonale poplatné jeho básnické invenci. Rodí se sousloví jako: *„Země, v níž se rozednívá“, „Básníci z podkroví“, „Ptáci z podzemí“, „Pastýři noci“, „Rybáři odlivu“, „Schodiště příběhů“, „Před hradbami noci“* i *„Slova nejsou tam, kde je vidíme“.* Je příjemné vnímat, jak rychle přibývá těch, kteří touží do těchto Stiborových Almanachů ukotvit svoje veršovaná dílka. Lidé posílají básně z mnoha světových destinací, je jich 54, za rok 65, další rok už 83. Jejich do Almanachů přiložené krátké životopisy svědčí o tom, že jsou to vysoce kvalitní lidé z nejrůznějších profesí. Lidé milující a ctící samu „Poezii“. Zásluhu na těchto tolik v Česku potřebných prezentacích lidské tvorby ovšem má i rodina pana Vladimíra. Knihy a sbírky ilustracemi často zdobí básníkova paní i dcera Luciána, která po otci zdědila také obdařenost básnickou tvorbou.

Jak nelehké je v dnešním prostoru adorované komerce na trhu české knižní tvorby uplatnit jakékoli… i vynikající knižní dílo, by mohl patrně pan básník a editor vyprávět… Ale i mnozí další, mnohdy zrozením do totalitní doby nesmyslně stigmatizovaní tvůrci, toto bezesporu vnímají.

Snad se dá říci, že při porodu těchto zajímavých Stiborových děl i Almanachů účinně pomáhá symbióza s nakladatelstvím pana Milana Hodka z Hradce Králové. Ale než dojde k porodu nové knihy, je nutno ještě hodně kroků podniknout a mnoho neschůdných cestiček prošlapat. Musí být doslova škemráno o finanční výpomoc při vydávání sbírek i Almanachů a je evidentní, že mnohé bohaté instituce dnes ruku otevřenou nemají. Lze chápat, že ti, kteří napomáhat mají, jsou k tomu dokonce státem určeni, mohou být dnešním enormním výtryskem lidské tvorby desorientováni. Zahlcenost současného knižního trhu i nekvalitní tvorbou je zřejmá nám všem. Spisující Čech, ale i cizinci tisknoucí zde svá díla z důvodů menších nákladů, si prostě výrobu knihy zaplatí, pokud na to ušetří. Bohužel zaplacena některým nakladatelům může být i výroba plevelného dílka pochybné kvality, které je stejně předurčeno k nečtení. Vítězí komerce, podbízení se jedlíkům, konzumní pokleslost. Zaštítění prodejnosti tvářemi současných „celebrit“! Navíc, na základě tohoto ryze materialistického přístupu k lidské tvorbě vznikla někdy na počátku nového tisíciletí nesmyslná fabulace, že produkce básnické tvorby – poezie… je „nekomerční záležitost“. Ano, určitě lze říci, že jen malé procento vysoce vyspělých jedinců rozumí básním a dokáže se naladit na výsostný výboj básníkovy mysli v okamžiku jeho inspirace a tudíž má potřebu koupě. Dávná paní Sapfó i bojovný bard Alkáios by se nad tímto současným stavem literatury jistě se smutkem obrátili v lesbickém hrobě! Vždyť po celá tisíciletí byla světová tvorba dobrých básníků spíš nadčasovým elementem, ozdobou literatury, a sami vládci cítili, že sice mohou být vládci, ale básníky být nemohou. Básníky se lidé rodí a jejich inspirovaná tvorba, jakýsi tisíci voltový výboj imaginace, je výsostným darem lidstvu.

O to úžasnější je, narodí-li se nějaký… sedlácky zdravě vypadající Sedlčan nejen básníkem, ale i editorem, manažerem, dřevorubcem, pečlivým tátou a láskyplným manželem, a doslova nadějí těch, kteří nevědí jak prezentovat svá díla.

Je možno s gurmánskou chutí procítit, jak se ve svých básních Vladimír Stibor stává navíc ještě *náruživým milencem, Berberem, ale i nosičem beznohých. Vytrhává hvězdy z kořenů a přitom touží po té jediné, jíž stékají sedmikrásky po mladém hrdle… Pro verš noří ruce do nádob z nejstaršího jílu… a přežívá i s Ne-Lehkým Škrábnutím.*

Osobitý styl a svěží esprit oslovujících metafor tvoří jedinečný obraz duše tohoto českého básníka. Básníka a spisovatele nejen Sedlčanska. Osnovou i útkem jeho života i díla je však bezesporu lidská obdarovávající, ale jaksi i příjemně mužná láska. Ve verších bez zábran ozřejmuje její úchvatný prožitek. Definuje svůj vlastní Pocit světa a tím pomáhá ke kouzelnému prozření i nám ostatním. Jistě toto vše, ale i veškeré jeho heroické usilování bude jednou kladně souzeno. Nezbývá, než vzdát dík takovýmto obětavým, vysoce inspirovaným a pracovitým lidem. Náš úklon by však měl i nadále patřit všem mužům i ženám, kteří podobně jako Vladimír Stibor zcela nezištně a velmi pilně pracují i při svém výsostném obdarení nejvyšším darem, což je schopnost tvorby, schopnost rozsévat zázrak veršů na zkypřené pole Královny Poezie…

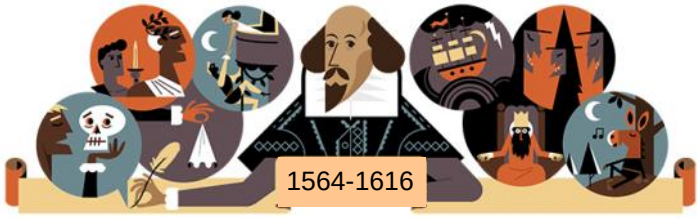

Vladimír Stibor

Slza věčného světla

Z teakových mříží
odlamuje stotinky rzi -
a na kazatelně,
i když je vystlána bludnými kameny,
neodpočívá,
nehladí se po ňadrech
ani nedělá všechny ty nepopsatelné věci,
které ostatní přivádí až k šílenství,
ale před krucifixem
a na podlaze z cihelné dlažby,
zanechává rty a proroctví
jediné noci nad ránem,
o níž se opřela zády,
nahými až k políbení.

Musí-li sestoupit,
roztáhne ruce,
letí.

Co jsem neřekl svému otci

Kdybys viděl,
jak obcházím stromy
čím dál z větší dálky,
možná bys zatajil dech.
Větve vrhají stín,
svírají má zápěstí,
vždycky nechají ostružinové trny
zaseknuté uprostřed odpovědí.
A mezitím loví plevelné stíny,
mrtvé úhoře,
které nechce ani samotný břeh.
Už by se mi chtělo říct:
Čekám na vítěze,
na poutníky běžící houfně kolem Makové hory
nedaleko vesničky Smolotely.
Pak se nadechnu,
ze strže se vynoří volavka popelavá
s breviářem rána.
Poklekne, začne-li předčítat.
Nemáte-li strach,
opakujte po mně alespoň chvíli
nejvášnivější slova,
než mě slunce stačí převléknout.

Kdybys viděl,
jak obcházím zástupy jejich ctitelů
a srdce,
mám-li nějaké,
se mi svírá.

Josef Tomáš

Po Shakespearovi

Na dno tvých vět se nedá dosáhnout.
Pokaždé, když myslím si, že mám
už pevně v hrsti smysl jejich slov,
a že pochopil jsem všechny souvislosti,
zjistím, že ne hluboko pod povrch
jsem se dostal, a že mnohokráte víc
toho mám před sebou, než doposavad
vylovilo mé chabé porozumění.

Ne jako život, nýbrž život sám
jsou tvoje hry. Spletitost a komplikovanost
jako v něm i v nich se zamotají víc,
čím víc se snažím rozuzlit je.
Na povrchu dvojsmysl a žert,
pod nimi však, jak červi pod kamenem,
se v hlavách lidí kroutí sny, jež míchají
ve všech možných dávkách hřích a ctnost.
Jak často přece hrabivost se spojí
s dobrým skutkem a pochvala
je vlastně zraňující pomluvou.
Jak málokdy též je užit rozum,
zatímco nejistotou rozjitřený cit
se hlásí vodopádem zpola lživých slov
ke slovu neustále… A tak opravdu,
zdá se nepodstatným vědět,
kde začíná a kde se končí hra.

To všechno vím. A přesto
jak obrovský je rozdíl
mezi mnou a tebou: neboť ty,
jediným obejmutím svého myšlení,
jsi věděl toho tolik nabrat a přitom
naprosto přesně od sebe rozlišovat tam,
kde pro mě se všechno v jedno slévá.
Jak otevřený všem a všemu
jsi tedy musel být – a život? –
ten musel proudit tebou
jako průvan otevřeným domem,
ve kterém jsi trpělivě stál
a jemnou síťkou svého cítění
soustředěně vybíral motýly a brouky
z nepoučitelných lidských hlav.

(Srpen 1983)

Tvorbu čechoaustralského básníka Josefa Tomáše naleznete na poeziezexilu.com

www.bez-komunistu.cz
Obroda duchovních a společenských hodnot
Obrana svobody a demokracie
Odstranit komunisty z veřejného života

ZIMA/LÉTO 2016

25

RODINA JE RODINA

Jana Reichová

Ano, rodina je to nejcennější, co máme. Poznáme to hlavně, když jsou školní prázdniny. Bývala u nás naše vnoučata, která jsou dnes již dospělá, a nyní letošní prázdniny máme doma již pravnoučata.
Jako prababička a pradědeček tři ty malé najednou nezvládneme, zejména když například trvají na tom, že u nás chtějí zůstat alespoň dva dny, tedy také s přespáním.
První na řadě byl ten nejstarší pravnuk, kterému bude začátkem června již 12 let. Do mé ložnice většinou žádný z nich nechodí, není tam nic pro ně moc zajímavého. Láká je spíš pokoj, kde jsou počítače. Tedy ten manželův a můj. A potom pokoj, kde je piáno. Bohužel na ně nehrají, jen brnkají.
Nevím, co tentokrát toho dvanáctiletého Zachariáše do mé ložnice vlákalo, dveře byly otevřené, nevloupal se tam.
Najednou ale za mnou přišel a povídá: „Babi, sluší se to, abys měla v ložnici nahatého mužského?“
Docela jsem se vyděsila, snad tam někdo vlezl oknem?

Ne, naštěstí ne, snacha se synem mně z jedné z jejich cest přivezli ne příliš povedenou sošku Michelangelova Davida, snad asi dvacet centimetrů vysokou. Dárek je dárek, postavila jsem sošku tedy na skříňku v ložnici.
Když jsem se Zachariášem vešla do ložnice, tak jsem to hned pochopila, sedli jsme si a já jsem mu začala vyprávět o Goliášovi a Davidovi.
Chvíli opravdu poslouchal, potom se zvedl, znovu se na sošku podíval a vítězně vykřikl: „Já to vidím, má přes rameno ten prak! Babi, kde je moje bible?“
Že si ještě po tolika letech na tohle pamatoval, to mě potěšilo. „Ta tvoje knížka „My first Bible“ Zachariáši je stále tam, kde bývala.“
Hned si pro ni běžel a četl.
Totiž tak, když mu bylo asi čtyři nebo pět let, spával u nás velmi často i několikrát za týden a já jsem mu čítávala, většinou než šel spát, právě z té jeho bible. Nyní tedy po značně dlouhé době u nás přespával a takové překvapení.
Ale vyvázla jsem z toho dobře. Prababička přece může mít v ložnici sošku Davida, no proč ne, i když je nahatý.

JAK NA VÝCHOVU

Dagmar Honsnejmanová

„Výchova je řízený proces začleňování jedince do společnosti prostřednictvím cílených metod. Výchovu zprostředkovávají v útlém věku dítěte jeho rodiče a širší rodina, od určitého věku do jeho socializace zasahují učitelé ve školce a později ve škole. Výchova probíhá současně prostřednictvím médií a kamarádů, jenž dítě či mladistvého obklopují a ovlivňují svými názory a životními postoji. Existuje mnoho druhů výchovy, které s sebou přinášejí, jak negativní, tak pozitivní důsledky. Nejznámější typologii tvoří tři typy: autoritativní, demokratický a liberální způsob výchovy.“
Jako rodič jsem určitě v útlém věku svých dvou dětí uplatňovala spíše autoritativní způsob výchovy, v pozdějším věku jsem přidala demokratický a v dnešní době, kdy už jsem babičkou, jsem výchovu svého vnoučka doplnila i způsobem liberálním.
S vnoučaty je to vůbec všechno jiné. Babičky a dědové dávají dětem především laskavost, smích a hravost. Děti mají daleko větší pole působnosti a nepokrytě toho využívají. Jak jinak - babičky a dědové jsou především na hraní. To je sice velkou pravdou, ale výchova je zde tak nějak skrytá. Jak jinak si můžeme vysvětlit, když na otázky rodičů při předání dětí po úmorném víkendu, kdy necítíme nohy, zda byly jejich ratolestí hodné, můžeme většinou s čistým svědomím říct ANO. Je to nějaké tajemství či kouzlo? Já se přimlouvám za to, že je to kouzlo. Kouzlo, které by se také dobře mohlo jmenovat láska, trpělivost, radost, dobrota či úsměv. Těch kouzel je spousta. A pořád je to výchova.
Osobně si myslím, že uplatnění pouze jednoho způsobu výchovy není úplně ideální. Je také pravdou, že na každého člověka platí úplně něco jiného. Jednomu dítěti řeknete svůj požadavek jednou, druhému musíte pětkrát. Na výchovu svých dětí jsem sice uplatňovala autoritativní výchovu, ale spíše umírněnou. Nikdy jsem nemusela použít fyzických trestů. Samozřejmě, ne vždy bylo všechno tak, jak jsem si usmyslela, ale v konečném důsledku mohu říct, že děti máme hodné a slušně vychované. Než děti nastoupí do mateřské školy, je výchova zcela na rodičích, příbuzných a nejbližších přátelích. V mateřské škole přestává být výchova zcela pod kontrolou rodiny a musíme se smířit s tím, že na naše dítě bude mít vliv i někdo jiný, byť se nám jeho metody někdy nelíbí. Ale tak to v životě je. Nežijeme ve skleníku, ale ve společnosti, která má na výchovu zásadní vliv už po celý další život každého člověka. Když o tom tak uvažuji, rodina je tím nejmenším vychovatelem. Než děti úplně dospějí, většinu života stráví ve škole, kde se k výchově přidává vzdělání a zájmy. Výchovný okruh společnosti se tak neustále rozšiřuje a rodiče postupně ztrácí na výchovu svůj vliv. Ale, i když je menší, není nezanedbatelný. Rodiče svým vlivem a příkladným chováním ovlivňují charakter dětí a mnohdy také směr, kam se jejich život bude ubírat. Na druhé straně je ale také pravdou, že někdy rodiče, i kdyby se rozkrájeli, udělali pro své děti vše, jejich potomek se zcela vymkne sebelepší výchově.
Jak to tedy s tou výchovou je? Být autoritativní, demokratický či snad liberální? Fungují geny? Špatná či dobrá společnost? Asi od všeho kousek. A ke všemu nikdy nemáme jistotu, že z našeho dítěte vyroste slušný člověk. Jedinou jistotou asi je, že jsme mu dali do života dostatečně morální základ. Další práci za nás udělá společnost a my jen můžeme doufat, že na ně budeme jednou pyšní!

„Chválit a povzbuzovat dítě je stokrát účinnější než hrozit a trestat.“
Orison Swett Marden

MALÉ OHLÉDNUTÍ

Dalibor Smetana

Všímám si v Austrálii jedné věci: děti a studenti se učí pilně. Předměty a učebnice jsou detailní. Nároky podstatně vyšší, než byly kladeny na nás na střední škole - i tu chvilku, co jsem zažil na vysoké. To než jsem se veřejně - před celým shromážděním – zeptal, proč máme v oboru zootechnika hospodářských zvířat 5 politických předmětů. Ptal jsem se pochopitelně z pouhé recese - abych oslnil sličné spolužačky svým disidentstvím - to tehdy mělo váhu. Ovšem hned za dveřmi do auly už čekali tajný. Během patnácti minut tam byli! A to nebyly tehdy mobilní telefony!

Pak mě bylo po hodinách 'pohovorů' se soudruhy z STB a vojenské kontrarozvědky velmi slušně nabídnuto, že když podepíši, že vůbec nikomu neřeknu, že mě vyslýchali, tak si nejen nepozvou členy naší rodiny, ale povolí mi odejít z vysoké školy jako na vlastní žádost. Popravdě nevím, proč to divadlo, protože se mnou opravdu slušně zacházeli - což mne, pamatuju, tehdy vylekalo daleko více, než kdyby na mě křičeli. Ale to je jiné téma, i když se váže k mé osobní zkušenosti se vzděláváním v komunistickém Československu.

Dnes z pohledu Čechoaustralana říkám, že přes vysokou úroveň v Austrálii se mi zdá, že studenti procházejí vlastně spíš jakýmsi tréninkem vědomostí do oborů. Zdaleka se již nejedná o vzdělávání, protože nevědí vlastně nic o zeměpisu, dějepisu (historii), umění, hudbě, literatuře. A už vůbec NIC o dění dnešním!

Jistě, v socialistických podmínkách bylo naše vzdělávání filtrováno komunistickou propagandou. Přesto, s podivem, jsem si jist, že naši učitelé nám dokázali vštípit lepší všeobecné znalosti a zájem o znalosti - a hlavně schopnost přemýšlet! Zdá se mi, že dneska děti nemyslí, že se nechce, aby myslely!

Ještě jeden nedávný postřeh: často řídím školní autobusy, ať už na dovážení žáků do škol nebo na školních zájezdech/výletech. A tak si všímám, že ani v rodinách ani ve školách se neučí a nevyžaduje od dětí 'slušné chování' čili 'manners' – dobré způsoby. Když ovšem občas postavím pár rozjívených až drzých študentíčků do latě kvůli 'kázeňským přestupkům', tak si bez výjimky dají říct. Dokonce bych řekl, že jsou hodnější, než jsme bývali my zamlada. Takže je to pouze chyba vychovatelů, jaká je ta 'dnešní mládež' zkažená. A samozřejmě, mládež a lidé vůbec mají dnes na vše ‚nárok‘.

Ale možná, že začínám už jen uvažovat jako „grumpy old man“ - rozmrzelý stařík, byť mám do stáří ještě dobrých pár let před sebou.

Rodiče si přijdou pro dítě do školky. Slunce svítí, děti sedí v pískovišti s tablety a učitelka si dříme na lavičce.
„Haló, paní učitelko, nebojíte se, že se vám nějaké dítě ztratí?!“
„Ne, kam by chodily, wifina je jenom na pískovišti.“…

UČITELOVA VZPOMÍNKA

Josef Tomáš

Druhým rokem svého působení na průmyslové škole v Liberci jsem se stal třídním učitelem třídy, která byla specializovaná na textilní stroje. Ale kromě většiny výborných a slušných žáků jsem měl ve třídě dva vyložené grázly. Zvládal jsem je celkem snadno, až došlo k události, která se vyvinula zcela nečekaně. Někdy v červnu 1959 jsem vyrazil s celou třídou na tradiční celodenní výlet do Jizerských hor. Byl nádherný den, šlapali jsme zdatně stále nahoru, jistě jsme též zpívali, až jsme dorazili k chatě s rozhlednou. A že si trochu oddechneme, pojíme, popijeme, poběháme. A jeden z těch sígrů s sebou měl kytaru a začal hrát a s tím druhým zpívat hrozně sprostou odrhovačku (dodnes si pamatuji začáteční slova, ale jsou tak sprostá, že je nemohu opakovat). A to pod okny chaty plné výletníků a hostů. Okamžitě jsem zakročil, zabavil jsem kytaru a oběma provinilcům rozkázal, aby se okamžitě vrátili do města a k večeru, až se vrátíme i my, se ohlásili u mě v kabinetě. I stalo se tak – čekali tam oba. Nechal jsem je vstoupit jednotlivě a v okamžiku, kdy vstupující zavřel za sebou dveře, jsem mu udělil zleva a hned na to zprava pořádnou facku a vyhodil ho ven se slovy: a teď si můžeš jít postěžovat řediteli (už tehdy se žáci nesměli tělesně trestat – ne jako to bývalo za nás, kdy jsme si za každou facku nebo šleh rákoskou zvyšovali vojenskou hodnost a dokazovali tak děvčatům, jak jsme stateční; já jsem mimochodem jeden rok dosáhl hodnosti majora). Myslel jsem si, že tím to skončilo. Ale chyba lávky. Jeden z těch grázlů si doma postěžoval mamince. A za pár dní po zmíněné události mě maminka navštívila. Ale jaké bylo moje překvapení, když namísto očekávaného pohrožení nějakým trestem podle platného zákona mně podala ruku a téměř vroucně mně poděkovala a řekla: Vždyť on by to potřeboval častěji a víc, ona sama bez manžela ho nedokáže zvládnout, co jen z něho bude. A na důkaz vděčnosti za moji službu mi dala balíček, převázaný krásnou barevnou stužkou jako dárek, a že to je jen maličkost, abych viděl, jaké výrobky dělají v Hrádku nad Nisou, kde je ona zaměstnaná. A byly to opravdu překrásné věci, z umělé hmoty, každá s jiným barevným zvířátkem na konci. Většinu jsem jich rozdal svým kolegům. Jeden z nich přišel za pár dnů za mnou, a že se to jeho partnerce moc líbilo a nemám-li ještě nějaké. Bohužel jsem neměl. O tom, že jsem si po ty dva roky svého třídnictví s žáky výborně rozuměl, svědčí to, že když o půl století později vyšla ročenka školy a byla tam moje fotografie jako čerta z divadelní hry Jana Drdy Hrátky s čertem, uvedená souborem učitelů školy, jeden z mých bývalých učitelských kolegů zjistil, že jsem v Austrálii, ročenku mi poslal a já pak obratem odepsal škole a zeptal se na svou dávnou

třídu. Alenka Svatošová (už ale dávno Muchová), která byla předsedkyní třídy, mně poslala email a došlo k setkání s mými žáky v Liberci a já se mohl projít po chodbách a schodištích, po kterých jsem tři roky denně procházel, nahlédnout do laboratoří a dílen, ve kterých ale z toho, na co si pamatuji, není už vůbec nic, a zavzpomínat si na ony krásné časy, když jsme byli všichni tak mladí. A za dva roky se setkání opakovalo a s Alenkou i s několika dalšími žáky si dodnes z času na čas vyměníme zajímavosti o sobě, o Liberci, o Austrálii, a někdy si též trochu postěžujeme na to, jak je těžké uvěřit, že jsme už tak staří, když ve vzpomínkách se vidíme takoví, jací jsme byli v těch šedesátých letech minulého století.

NABÍDKA STIPENDIA PRO STUDIUM NA CARLSBAD INTERNATIONAL SCHOOL

V nabídce soukromé mezinárodní elitní denní internátní školy v Karlových Varech jsou dvě stipendia s padesátiprocentní dotací – zápis září 2016 nebo leden 2017. Škola, která si klade za cíl vychovat studenty pro prestižní světové univerzity, přijme nadané žáky od 13 do 17 let z dvaceti sedmi států světa. Školné i s ubytováním je 29 tisíc eur ročně, bez ubytování 12,5 tisíce eur. Pro dva zájemce z Austrálie nabízí CIS poloviční slevu.

Více na http://carlsbadschool.cz

Marta Urbanová

Jižní kříž

Hledím do oblohy
Ale nevím, kde má být
Vidím okna mrakodrapů
Vzrostlých stromů stín

Chodím parkem, oči k nebi
Jak náměsíčný upínám
Homeless spí na lavičkách
Pranic z nebe je zajímá

I ptám se náhodného chodce
A on mi řekne ochotně
Zastavte se kousek odtud
Ten svítí v městské knihovně

Josef Tomáš

Domov je tam, kde lidé spolu mluví…

Domov je tam, kde lidé spolu mluví
i později.
Je snadné být laskavý a usměvavý
k dětem.
I malý psíček přece tě rozesměje
a vyvolá v tobě pocit živočišného tepla.
Co ale později, když děti povyrostou
a zpozorují,
že sousedé se sotva pozdraví
a podezřele a závistivě
nepřejí jeden druhému nic dobrého?
Zem, po které chodíš, patří všem.
Vždyť z historie víš, jak naivní je
myslet si, že mezníky,
jimiž jsou označeny hranice států,
byly vytesány z nějaké absolutní skály.
Krajina mezi nimi je plná naučených jmen.
Já vím, maminka a její láska
tě s nimi první seznámily.
To je to, co v tobě ještě dnes
po tolika létech zbývá.
Mezitím ses ale naučil
mnoho druhých řečí
a viděls i jiné země,
kde lidé začínají stejně
jakos kdysi začal ty.
Rozumíš-li jim líp
než těm doma a žiješ-li
lidštěji mezi nimi,
proč bys měl potom rozlišovat
jejich a svoje?
Země se zmenšuje každým dnem.
Těžší a těžší je udržet ji déle
rozparcelovanou mezi různé národy.
Tvůj domov je ona celá,
nerozdělená,
a každý jazyk je pouze dialekt
jednoho lidského dorozumění! –

(Březen 1983)

„POĎ TO ZAPÍT!“

- pravdivý příběh z let devadesátých

Blanka Kubešová

Léta 90. zastihla Standu s Hankou na Smíchově u Anděla. Stáli proti sobě a dívali se na sebe.
Oběma bylo něco přes 40.
„Pojď, zapijeme to!“ říkal právě Standa nejistě a chytil Hanku za loket. Vyškubla se mu a pochybovačně, s nepochopením se pousklíbila. Pak se pomalu otočila na podpatku a volným, ale rozhodným krokem odcházela. A Standa pochopil, že je konec a že ji právě definitivně ztratil. Všechno začalo nevinně a tak dávno, že sotva dohlédl…

To první políbení ukořistil na jevišti při ochotnickém představení zdramatizované Máchovy povídky Márinka. Hanka coby Márinka byla neodolatelná. Tehdy poprvé si Standa uvědomil, že jeho vztah ke starší sestřence přerůstá k něčemu hlubšímu a že sahá po zakázaném ovoci.

Léta míjela a na jejich vztahu se zdánlivě nic neměnilo. Měli společné zájmy, oba milovali knihy a divadlo a scházeli se dál ve vile, kterou jeho rodiče kdysi prozíravě a včas darovali státu. Hanka sice jeho první nesmělé chlapecké pokusy zavrhla, ale Standa v sobě ten první polibek dál živil a hýčkal, ohříval a chránil. Studoval Střední knihovnickou školu, byl ctižádostivý a stal se jedním z nejlepších studentů. Svůj cit nadále tajil ze samých obav, aby neuslyšel, že jeho vztah nemá naději. Snad i tajně doufal, že by úspěšná studia mohla všechno zvrátit v jeho prospěch?

Hančina svatba s tím nanicovatým inženýrkem Tomášem ho zastihla nepřipraveného, v každém případě to byl pořádný šok. Na obřadu se kysele usmíval a pokrytecky připíjel novomanželům. Tehdy Hance před zraky ženicha ukradl s blahopřáním i druhé políbení. Tomu nekňubovi to přál.

Na nějaký čas se jeden druhému ztratili z očí. Standa dokončil studia a práci v knihovně vystřídal za místo prodavače ve větším knihkupectví. Byl spokojený a všechno nasvědčovalo tomu, že takhle to zůstane. To se naráz změnilo, když od Hanky došel pohled z Mnichova, kam v 70. letech pod tíhou událostí nečekaně emigrovala. Pozdrav byl krátký a neobsahoval víc, než co se píše z dovolené, je tu hezky a máme se dobře. Standa však mezi řádky četl i něco jiného. Jsem tu nešťastná, potřebuju tě…

Rozhodl se okamžitě. Při pohovoru na žádost o vydání pasu přislíbil, že až se vrátí, podá zprávu. Hloupá formalita, myslel si, a proč ne, žádný návrat nebude!

Setkání v Mnichově bylo vřelé a přátelské. Léta Hance neubrala na přitažlivosti, spíš naopak, zženštila a zkrásněla, a ve Standovi rázem ožily mladistvé sny. Na přivítanou dostal třetí políbení, a to rozhodlo. Tomu nanicovatému inženýrkovi, který si tu říkal Thomas, to přál. Standovi připadalo, že je příliš přízemní a věcný, že není schopný zařídit romantické Hance šťastný domov, že prostě není příliš šťastná. V tom se tak docela nemýlil, Hanka v Německu trpěla osamocením a steskem po domově.

Výjezdní povolení měl Standa na deset dnů, ale brzy se přiznal, že se rozhoduje, zda nemá v Mnichově zůstat. Nepřemlouvali ho, ale ani mu to nevymlouvali. Realisticky se mu pokoušeli nastínit, co to znamená a co ho čeká: Sehnat si práci, znamenalo umět se v ní také prosadit, přizpůsobit se pracovnímu tempu a ukázat, že není zhýčkaný socialismem. Přijmout mentalitu domácích, přirozenou počáteční nedůvěřivost zvrátit ve svůj prospěch. Také prosté doporučení najít si kolegy a kamarády, mohlo být těžší, než se na první pohled zdálo. Především Tomáš naléhal, aby se nerozhodl ukvapeně a protože se přiblížil desátý den a s ním i datum odjezdu, vzal ho za rodinným lékařem, krajanem, který mu vystavil potvrzení, že náhle onemocněl.

Od okamžiku, co se Standa rozhodl, že zůstane, ho oba nadšeně seznamovali se svými kamarády. Vzali ho na úřady, pomáhali mu vyřídit doklady na Cizinecké policii a žádost o azyl. Našli mu bydlení a byli nápomocni ve všem slovem i skutkem. Tak uběhlo několik měsíců. Standa je využil k tomu, aby získal Hanku na svoji stranu, ale pak konečně pochopil, že se mu to nepodaří. Plný hořkosti a pocitu křivdy napsal krátký dopis na rozloučenou a sedl na první vlak do Prahy. Věděl, že bude mít co vysvětlovat, ale kolotoč, který se rozjel po návratu domů, nekonečné výslechy a pohovory, to neočekával.

Ubíhala léta a roku 89 se Východní blok konečně začal hýbat. Hanka s Tomášem to vítali a čekali na okamžik, kdy se budou moct podívat - a možná definitivně vrátit domů. Standa na druhé straně za oponou si nebyl docela jistý, na kterou stranu se přidat a jaké následky pro něj změna přinese. Kdyby bylo na něm, mohlo by všechno zůstat při starém. Jeho někdejší výlet za hranice byl dávno zapomenutý a neměl negativní dohru, naopak! Dělal kariéru a stal se vedoucím jednoho z největších knihkupectví. Vzpomínku na Hanku zavřel na několik zámků, když občas neopatrně nahlédl, cítil jen příkoří, zlobu a hořkost.

Konečně to bylo tak daleko, po Sametu nabraly události rychlý spád. Pro Hanku s Tomášem to znamenalo jediné: Neztrácet čas, rychle si vyřídit vízum – a domů!

Před Železnou Rudou se zvedl těžký závoj mlhy a objevilo se slunce. Lehký sněhový poprašek jen jiskřil. Hanka to vnímala osudově - jako příslib. Jako naději. Odbavení v Rozvadově proběhlo jednoduše. I hraniční pásmo mělo atmosféru domova. Lesy a hájky. Líbezná jména českých vesnic. Na kraji lesíka se laňce pářilo z nozder. „To je ona, země zaslíbená, To je ona, země zaslíbená, mlékem, medem a zvěří oplývající!“ recitovala romantická Hanka se slzami v očích.

Jeli českým venkovem… První boží muka. Holá, ani kytička. První kostelík se zcela opadanou a zničenou omítkou. Jediné vozidlo, které minuli, byl koňský povoz. Po obou stranách silnice ležela černočerná vrstva špíny. A čím blíž k Plzni, tím hůř. Černé mraky, černá okna autobusů s úzkým průhledem pro řidiče. Měli za sebou pár set kilometrů, ale byli široko daleko nejčistším vozidlem. V Plzni ještě strašily pěticípé hvězdy. Přes Rokycany a Holoubkov jako by se právě přehnala válka. Fronty před obchody se zeleninou čekaly na scvrklé karikatury mrkve a brambor pod vrstvou špíny z podzimní brigády.

Pražská sídliště a první studenti s trikolorou… A zase kouř. Valivý, dusivý. V Praze byl vyhlášen I. stupeň smogové pohotovosti. Prý nemají pít mléko a vodu, že na to už nejsou zvyklí… Mávli rukou, vždyť jsou doma!

Konečně Praha! Bílá pod popraškem sněhu, neposkvrněná lží a nespravedlnostmi. Svobodná, zlatá a stověžatá. Poslouchali melodii řeči. Běhali po městě neschopní se nabažit pražské mozaiky chodníků, tramvají, domů, ulic…

Důvodem někdejší Tomášovy emigrace bylo udání, teď chtěl znát jistotu a rozhodl se nahlédnout do archivů Státní bezpečnosti. Co v Cibulkových seznamech tajných spolupracovníků StB našli, bylo překvapením jak pro ně, tak zejména pro Hanku. Zalehlo ji to jako černá můra a písmenka se roztančila před očima: Stanislav Vébr, agent, krycí jméno Obr.

Řada lidí byla na seznamech uvedena neprávem, buď že spolupráci odmítli anebo ji sice pod nátlakem podepsali, ale žádné informace nesdělili. Naopak značná část samotných svazků byla skartována. Co s tím? Neuvěří, dokud to neuslyší přímo od Standy.

Setkání bylo poznamenané vzájemnou nedůvěrou a vyčkáváním. Stáli proti sobě na Smíchově u Anděla a dívali se nevěřícně jeden na druhého.

„Proč neprotestuješ, proč se neočistíš?“ Hanka položila otázku naléhavě a skoro se slzami v očích. Standa dlouho mlčel a nejistě se usmíval.

„Pojď, zapijeme to!“ řekl konečně dutě a chytil Hanku za loket.

Měla to být omluva? Nebo snad doznání?

Vyškubla se mu.

DVA ROKY NA KALAHARI

(pokračování 2)

Miloš Ondrášek

Kolena Uršulinky

Preventivní akce proti slintavce nebo moru skotu neměla moje manželka ráda, odjížděl jsem dlouhodobě z Ghanzi, kde zůstávala sama jen s Pepinou, Bertou a Frickem, našimi hladkosrstými foxteriéry. Byli vynikajícími hlídači. Jednou brzy ráno nás vzbudil vzteklý štěkot, viděli jsme před oknem na zahradě všechny tři psy, jak vyhazují čumáky do vzduchu velmi jedovatou bojgu africkou, až ji ukousali. Bezvýsledně jsem potom konzultoval s herpetology, zda had nemůže uštknout, pokud se neopírá o podložku. Proč jinak by psi nenechali hada spadnout na zem? Byl to instinkt nebo zkušenost? Fricek o několik měsíců později na svou srdnatost nakonec doplatil, byl venku sám, chyběli mu kamarádi a na hada nestačil, i když se odvážně pokoušel. Uhynul po uštknutí. V jedné burské rodině měli psa, kříženec střední velikosti, ten byl po uštknutí do spodní části pánevní končetiny neidentifikovaným hadem dva dny v komatózním stavu, majitel mne nevolal v domnění, že pes uhyne. K psu jsem se dostal, když se mu již obnovily tělesné funkce, noha však silně nekrotizovala, uvažoval jsem o amputaci. Příroda mne předešla, končetina se ve fibulotarsálním kloubu sama a s malou pomocí oddělila a pes pak běhal po třech.

Duben a květen jsem vždy strávil v buši a tábořiště měnil den ze dne. Od pastevce jsem si koupil živé kůzle. Starosti, jak si je připravím k obědu na velikonoční neděli, mne zbavil levhart, u stromu za stanem zůstal jen kus provázku. Jindy jsem nepozorně nechal pár šněrovacích pouštních bot před stanem, jednu botu odnesla hyena, příliš jí nechutnala a naštěstí jsem ji druhý den našel. Ukousala gumový podpatek. Při jedné služební cestě řidič a závozník začali stavět stan v kulaté ohradě postavené hluboko v buši na svod a očkování dobytka. Byli úplně hluší k mým protestům, nechtěl jsem spát na suchých kravincích. Znali tu končinu a věděl jsem, že musí mít nějaký důvod, nechtěli o něm mluvit. Brzy ráno po probuzení jsem slyšel jakési funění, podívám se ze stanu, vně ohrady se shromáždila rodina lvů. Všichni nakukovali zvědavě dovnitř, jako my si je prohlížíme v cirkusové manéži. Zajisté litovali, že jsem

k jejich pobavení neproskakoval hořící obruč. Já jsem zase litoval, že nejsem obdařen sytým barytonem Čeňka Paclta, který se v roce 1870 vydal z Čech do jižní Afriky hledat diamanty. Při setkání s králem zvířat potěžkal ručnici a šelmu zahnal patriotickou písní ‚Zdvihni se, zdvihni, starý český lve'. Nezkoušel jsem, jak daleko se na lidožrouty dojde s patriotismem.

S řidičem a patnáctiletým závozníkem jsme si dobře rozuměli, i když neuměli česky a moje znalost jazyka cvána nebyla valná. S mladíkem jsem se však slušně domluvil anglicky, řidič neuměl ani slovo. Přesto jsme spolu bez velkých problémů jaksi komunikovali. Jednou jsme narazili v buši na dobře vybavený tábor prospektorů pátrajících po diamantech. Přepychově nás ubytovali a nakrmili. Měli tam generátor a také elektrické osvětlení, po večeři pustili jakýsi dobrodružný film na videu. Řidič a závozník nikdy nebyli v biografu, televizi neznali a ten večer byl pro ně něčím nevídaným neslýchaným. Po návratu do Ghanzi o tom mluvila celá vesnice. Při očkovací akci na severu se nám postavila do cesty velmi široká a hluboká řeka Okavango. Řidič zastavil a se závozníkem nevěřícně zírali, něco takového nikdy před tím neviděli. Byl tam převoz, na který jakkoliv zručný řidič odmítl najet, pro mne to nebyl problém. Měl jsem přidělenou služební terénní Toyotu s kabinou pro dvě osoby a ložnou plochou za ní. Na kratší cesty jsem jezdil sám, jinak s řidičem a závozníkem, ten sedával vzadu na ložné ploše s pracovním a tábornickým vybavením. Byly tam vždy dva plechové dvousetlitrové sudy, jeden s benzinem a druhý s pitnou vodou. Jednou se hluboko v buši řidič a závozník rozhodli, že umyjí auto, byla tam studna se slanou vodou, zvířata ji na rozdíl od lidí tolerovala. Večer, když jsem si po celodenní namáhavé práci začal vařit, zjistil jsem, že auto umyli dobrou vodou ze sudu, který pak napustili slanou. Čaj se solí je oblíbený v Mongolsku, ale nikoliv na Kalahari. Tak mně nasolili! Co jsem mohl dělat?

Výlet do Namibie byl pro manželku a mne osvěžující změnou. Tento dnes samostatný stát nedávno odtržený od Jihoafrické republiky byl do roku 1918 kolonizován císařským Německem jako Deutches Südwest Afrika. K hraničnímu přechodu to bylo z Ghanzi po písku necelé tři hodiny autem, odtud do hlavního města Windhoek několik set kilometrů, ale po strategicky dokonalé asfaltové dálnici byla jízda úplnou rozkoší. Nešlo jen o tuto silnici, město samotné se chlubilo evropským, spíše německým charakterem. Pekařství tam vonělo do daleka čerstvě upečenými kaiserkami, uzenářství jsem poznal zdálky linoucí klobásovou vůní. V hospodách měli na policích se jmény štamgastů vyrovnané korbele, hosté k pivu zakusovali z volně vystaveného uzeného masa a nejrůznějších salámů. Jako za starých časů. Slyšel jsem tam převážně němčinu, i když císařské Německo ztratilo tuto kolonii, dnes již nezávislou republiku, v roce 1918. V knihkupectví jsem viděl německou literaturu i časopisy, rozhlas vysílá tříjazyčně. Většina domorodců ovládá místní bantu jazyk, angličtinu a němčinu. Před časem vyšel cestopis českého exulanta, v článku České řeči v Namibii uvedl rozhovor s pražským profesorem na hudební škole ve Windhoeku a zdůraznil tím vyspělost tohoto státu. Je pravda, většina afrických států nemá spolu s múzickým učilištěm symfonický orchestr, mají starosti s infekčními chorobami, všeobecným vzděláním, chudobou, nezaměstnaností a zemědělstvím s nevalnou produktivitou. Cestovatel se také pochlubil, že se tam setkal s dalšími dvěma krajany. Prodavačka v hodinářství, ve kterém jsem nahrazoval ukradené omegy, se k nám hlásila česky. Hluboko v buši jsem opět náhodou narazil na katolického misionáře, který tam dorazil z Moravy. Zda šlo o tyto dva krajany zmíněné v cestopise nevím, ani jsem nepátral, takže toto sdělení končí záhadou. Její objasnění nepatří k mým starostem.

Východní a severovýchodní část Namibie přechází do pouště Kalahari, západní část spadá k Atlantickému oceánu. Na severu se rozkládá solná pánev Etosha, další zvířecí ráj, u vodní laguny jsem tam fotografoval zebry a žirafy, hladina jim sloužila za zrcadlo. Etosha v Namibii a botswanská Okavango byly v mé době chráněnými oblastmi ve víceméně původním přírodním stavu. Ostatní africké rezervace jsou většinou velmi zušlechtěny, aby vyhovovaly evropským a americkým turistům. Na solné namibijské pláni a jejím skalnatém křovinatém okraji stále žijí tisíce buvolců, přímorožců, pakoňů, gazel, antilop, zeber, slonů, žiraf, nosorožců, lvů. Jako listování v Brehmově *Životě zvířat.* Poušť Namib, to je jen samý písek, prý se na něm dá lyžovat. To jsem nezkoušel. Roztroušeně tam v písku rostoucí rostlina *Welwitchia mirabilis* měla jen několik svraštělých našedlých listů a dlouhý, poněkud nad zem vyčnívající kořen. Označuje se za rostlinného dinosaura, původce vší vegetace. Taková rostlina prý roste tisíc let.

Císařské Německo se kromě jiného vyznačovalo i expanzivní koloniální politikou. Angličané, aby zabránili pruským jednotkám v postupu na západ směrem k Bečuánsku, podporovali na Kalahari a zejména v okolí Ghanzi osídlení farmáři. Šlo o vytvoření obranného pásma proti agresivním sousedům a o zavedení chovu skotu v dosud nehostinné krajině. Po roce 1900 se tam usadilo dvanáct farmářských rodin, v mé době jich bylo kolem dvaceti, a jak jsem na vlastní oči poznal, nebylo to přes všechen technologický rozvoj snadné živobytí. Pravda, motorová vozidla vytlačila volská spřežení, to je velká změna. Na větších farmách měly generátory a mohli používat v domě i dílně elektrický

proud. Solární panel živící jednu nízkowatovou žárovku jsem viděl na luteránské misi, jinak velmi spartánské.

V samém severozápadním cípu Botswany, blízko Namibie a Angoly, na okraji mého obvodu, z rovné pouště vystupují posvátné "hory" kalaharské, Tsodilo vrchy, výhoz křemencové horniny do výšky takových 400 metrů. Trvalo mi to plný den jízdy, než jsem tam dojel téměř liduprázdnou krajinou, narazil jsem tam na malou křováckou tlupu. Můj řidič a patnáctiletý závozník odmítli z auta vystoupit. Měli proč! Bylo tam absolutní ticho, bezvětří. Zdálo se, že i zvířata včetně ptáků mají k tomuto místu respekt. Vyšplhal jsem takových 40-50 metrů k propadlé jeskyni a na stěnách jsem viděl desítky kreseb žiraf s modiliánovskými krky, býky, velké antilopy oryx, slony se slůňaty, lvice zakousnuté do šíjí pakoňů. Všechna zvířata byla zachycena s věrnými náznaky jejich tvarů a pohybů. Otisky lidských dlaní, přesně takové, jak jsem viděl v severní Austrálii nebo na jižním Borneu. Mohu uvažovat o totožném náboženském rituálu? Jakou barvou byly tyto kresby namalovány, aby odolaly nelítostným povětrnostním podmínkám Kalahari? Nejen Křováci, ale i můj bantuský řidič a závozník věří, že jde o dílo bohů. Některé kresby zde údajně vznikly v době rozkvětu egyptské civilizace – před čtyřmi tisíci lety. Jací lidé zde tehdy žili? Na Kalahari se existence kočovných křováků neprokazuje starší než něco přes dva tisíce roků.

S německými posádkami přišli do jihozápadní Afriky také misionáři, zejména luteránští. Do života této oblasti se zapsali zvláštním způsobem. Do jaké míry ji pokřesťanštili nevím, ovlivnili ale zejména ženy Bantu kmene Herero, aby nosily stejné oblečení jako luteránské řádové sestry, velký čepec a šaty od krku k patě s mnoha spodničkami. Rozhodnutí to bylo nepopiratelně mravné, ale vzhledem k počasí nepříliš praktické. Křovácké ženy mají většího filipa – spokojí se s krátkou zástěrkou z antilopí kůže. Herero dámy ale následovaly německé jeptišky, změnily jenom barvu hábitů. Afričanky mají rády pestrost a tak jejich čepce a ošacení hýří barvami, zejména červenou, žlutou a zelenou. V Ghanzi nebyl žádný kostel, v neděli dopoledne jsme vídali prozpěvující procesí, to byly bohoslužby zionistů, kteří se sionisty nemají nic společného. V zástupu pochodovali a s doprovodem několika bubnů kvílivě zaříkávali démony a opakovaně se křtili. Někteří obyvatelé Ghanzi patřili k afrikánské luteránské církvi, ke katolíkům se jich nehlásilo více než dva tucty. Čtvrtletně tam přijížděl kněz a sloužil mši v domečku, který patřil hotentotskému příručímu místního obchodu, lidé mu říkali "biskup". Všechny stěny místnosti, do které se natěsnili věřící, byly polepeny obrázky z bohulibého časopisu Playboy. Do Ghanzi také dojížděly dvě misionářky, protestantské mennonitky, patřily k církvi, o které jsem tak jako o zionistech nevěděl vůbec nic. I když sekta mennonitů vznikla v 16. století a rozšířila se v Německu, Holandsku a Švýcarsku, její příslušníci se o dvě stě let později vystěhovali do Spojených států a usadili se zejména v Pensylvánii a Ohiu, evropské jádro zaniklo. Časem se od nich odtrhli ultrakonzervativní Amišové, kteří tvrdošíjně ve vyspělé Americe trvají na nenaleptaném germánském způsobu života 18. století. Obě mennonitky nás v Ghanzi navštěvovaly, jedna z nich byla velmi hezká, vídala se tam s Kanaďanem, který napomáhal organizovat svépomoc Křováků – vyrábět a vyvážet jejich tradiční rukodělné výrobky. Navíc postavil pec na dřevo a naučil jednoho Hotentota péct chleba. Opatřil mu bílou zástěru a čepici stejné barvy. Měli jsme chleba přímo z pece dvakrát týdně! Za kratší dobu pekař zmizel i se zástěrou a čepicí, pec zpustla. Zpět ke Kanaďanovi, byla to velká láska mezi ním a misionářkou, její maminka však námluvy striktně zakázala, protože nápadník nepatřil k jejich víře. Dospělá dcera žijící tisíce kilometrů daleko bez odmlouvání poslechla.

Sister Francis patřila mezi ty v civilních šatech chodící katolické řádové sestry, které by nenamítaly, kdyby mohly sloužit mši a zpovídat. Říkal jsem jí, to je vyloučeno, žádná ženská neumí udržet jazyk za zuby. Tato jeptiška, Uršulinka, objížděla botswanské školy a instruovala učitele, jak vyučovat náboženskou výchovu, spíše biblickou dějepravu a principy křesťanské morálky. Několikrát do roka přijížděla do Ghanzi a bydlívala u nás, jednak jiné ubytování neměla k dispozici a jednak byla Australanka a navíc z Melbourne. Když k nám celá zaprášená přijela, sama se pouštěla terénním autem i do velmi odlehlých končin, osprchovala se a půjčila si manželčin župan, který jí byl krátký. „Sister, podám hlášení vašemu šéfovi do Vatikánu, nemáte čepec a ukazujete kolena" jsem ji varoval. Rozuměla žertu a odpovídala: „You and your Slavic Pope" – vy a váš slovanský papež. Botswanu pokládá za svůj domov, stále mne informuje, co je tam nového. Jednak v udržované korespondenci a jednak během zajímavých rozhovorů. Vždy se u nás zastaví, když jednou za dva tři roky přiletí za příbuznými do Austrálie. Pátral jsem, zda kongregaci sestry Francis znají i Češi, znají, je to Římská unie řádu svaté Voršily, latinsky Unio Romana Ordinis Sanctae Ursulae. Voršilka je Uršulinka.

VZPOMÍNKY JANA KOŠŇARA NA ZAČÁTKY V AUSTRÁLII

(pokračování 14)

Zpěvem v hospodě se lišty neprodaly

Čtvrt století uběhlo a v roce 1978 jsme slavili dvacáté páté výročí založení naší firmy. Rozšířili jsme se na největší firmu v našem oboru v celé Austrálii a to vyžadovalo přizpůsobit se tomu, co trh a veřejnost chtěla a co doba vyžadovala. Už dlouho jsme dodávali po celém kontinentě a pro velké vzdálenosti hodně našich stálých zákazníků nemělo možnost osobního styku s námi a vidět naše nové výrobky. Naší taktikou u bližších zákazníků bylo jejich časté kontaktování, kdy jsme je chtěli zaujmout našimi novými výtvory tak, aby procento jejich peněz, co mají na nákup, bylo už předem upsáno nám, a aby nezbylo nic pro konkurenci.

Inu, bylo potřeba zaměstnávat obchodní zástupce a navštěvovat zákazníky osobně. Velice riskantní, ale nutná propozice. Špatný zástupce může odradit zákazníka natrvalo. Je to věc důvěry a často zástupce využívá důvěru pro sebe, protože má volnost a nedá se kontrolovat tak, jako dělník stojící u pracovního stolu v továrně.

Měli jsme jednoho, jmenoval se George, ten jezdil na venkov po Viktorii. Když jednou jeden zákazník zavolal, že mu dochází materiál od nás a náš zástupce u něho dlouho nebyl, zjistilo se, že na pracovní lístek napsal, že zákazníka navštívil, ale zákazník nebyl doma. Jel jsem tedy sám zpátky do toho města zákazníky navštívit a zjistil jsem, že George – 1/ večer v místní hospodě bavil zpěvem a hraním na piano, 2/ dali mu tedy zadarmo nocleh, 3/ spal do poledne, 4/ navštívil jenom dva z našich šesti zákazníků, 5/ platili jsme mu výdaje na ubytování a večeři. Jasné bylo, že i když člověk působil dobrým dojmem při vstupu do zaměstnání a má dobré vysvědčení, není to záruka slušné reprezentace a poctivého chování.

Po této nemilé zkušenosti jsem si uvědomil, jak je pro firmu nebezpečné zaměstnávat zástupce, kteří mají tolik volnosti, které mohou zneužít a podkopávat i ruinovat dobrou pověst obchodu a po mnoha letech budování dobrého jména; mohou způsobit velikou škodu a to dosti rychle. S velkým zklamáním jsem bohužel musel přiznat, že se člověk může spoléhat jenom sám na sebe. Vše jsem ale sám dělat nemohl a zástupce jsem nutně potřeboval.

Potřeba byla dokázat všem 600 zákazníkům, kterým jsem dodával lišty a rámařský materiál, že i na dálku jsou pro nás důležití a vážíme si jich. Žádný z nich nebyl vyučen, všichni byli samouci a často na začátku nové kariéry potřebovali odbornou pomoc. Každá rada od nás znamenala získání jejich přízně. Pro mě bylo důležité zvýšit možnost kontroly našich zástupců a zmenšit rizika poškození jména firmy naším zástupcem. Pro náš obchod bylo důležité vypracovat důkladný plán pro budoucnost, který by nejenom zahrnul všechny body, ale byl též účelný a proveditelný. Skládal se ze tří hlavních částí:

1/ Čtyřtýdenní výcvik nových zástupců u mne a v naší továrně, aby si zástupci nejenom zapisovali, co zákazník žádá, ale aby mohli i poradit a nabídnout nové zboží naší firmy. Zákazník si často nevěděl rady, a i když se mu něco nového líbilo, nevěděl, kde to použít. Když se mu ale dal příklad, byla z toho pro nás objednávka. V naší kolekci lišt na obrazové rámy bylo přes 50 profilů, každý průměrně v deseti různých provedeních, kde byla kombinace zlata, stříbra, dřeva a různých barev, dohromady asi 500 vzorků. Doba, móda a konkurence vyžadovala každého půl roku podle potřeby přinést na trh nové zboží a stáhnout to, co se moc neprodávalo. Tento systém byl nutností pro naše velké zákazníky, ale ti menší si s ním nevěděli rady.

2/ Nechal jsem natisknout formulář, kde každý zástupce musel každý den zapsat, kolik kilometrů ujel, koho navštívil, kolik objednávek, kolik nových zákazníků, a do detailů vypsat všechny výlohy.

3/ Sám jsem všem zákazníkům tak často, jak jen to bylo možné, telefonoval. To jim hrozně imponovalo, že sám majitel firmy o nich ví a váží si jich jako zákazníků. Zároveň to byla možnost se dozvědět, zda jsou s námi spokojeni a jak se chová náš zástupce.

Tak tady to máte, v každém domě po celé Austrálii mají na stěně něco, co bylo vytvořeno a vyrobeno v továrně chlapce z Českomoravské Vysočiny, se jménem Kosnar.

Druhý způsob reprezentace ve vzdálených místech bylo otevřít ve větších městech kancelář se skladem. Často mi bylo řečeno: „To že bychom mohli udělat, ale já jsem staromódní.“ Nikdy jsem na to nepřistoupil. Jednak se takhle nedostane služby zákazníkům v menších místech a to je ztráta. Dále, platit nájemné za kancelář a místo na sklad je velice nákladné. Riziko, že ten vedoucí nás tam bude okrádat a mastit si svoji kapsu je velice vysoké. Bohužel, moji synové si nedali říct a ihned po mém odchodu z firmy založili s velkým nákladem kanceláře ve třech městech a moc na to doplatili.

Stále byli na venkově čtyři zástupci. Dva pracovali v Melbourne a okolí, jeden měl na starosti venkovní města Viktorie a jeden jezdil do ostatních států Austrálie. Jenom někdy zůstali na jeden týden ve skladě a továrně, to aby si doplnili informace a věděli, co nového se vyrábí a děje ve firmě. Každou oblast jsem nejdříve sám navštívil, abych se osobně seznámil se zákazníky a též se přesvědčil, za kolik se v té oblasti může prodat, než jsem tu oblast svěřil jednomu z našich zástupců. A tak se rozšířila prodejní síť, která zahrnovala celou Austrálii, Nový Zéland, Jihovýchodní Asii, Kanadu a Ameriku.

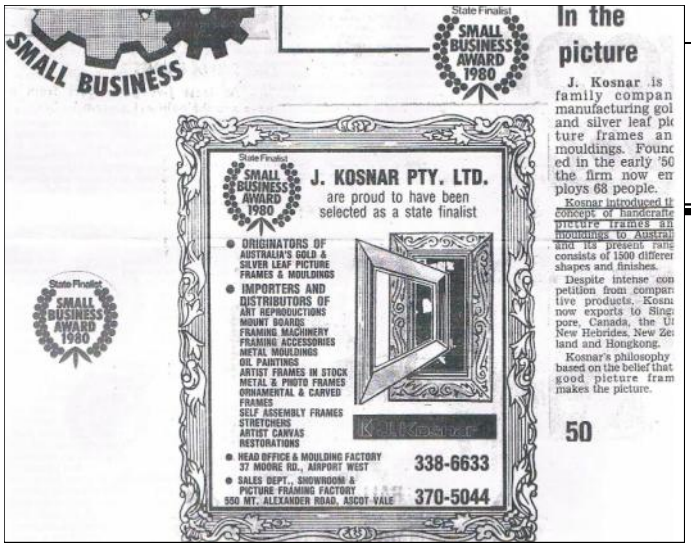

Sen učedníka se splnil

Jako učedník jsem si vzal za svůj životní cíl se osamostatnit a mít vlastní firmu jako pan Starý, u kterého jsem se vyučil. Zaměstnávat dva lidi jako on, to by pro mě bylo vrcholným úspěchem. Po příchodu do Austrálie jsem se smířil s tím, že můj sen a cíl nesplním. Ačkoliv domorodci měli historii čtyřicet tisíc let starou, přistěhovalci Evropané museli nejdřív hledět, aby je ta zem uživila. Proto za tak krátký čas umění nemohlo být na té samé výši jako v zemích s tisíciletou uměleckou tradicí. Malíři obrazů už byli, ale umělecká řemesla ne. Vytvořit na každý obraz originální rám, tak jak já jsem se to vyučil, nebylo žádáno a neuživil bych se. Proto jsem se alespoň snažil využít znalost pozlacování. Za daných okolností to bylo velmi úspěšné rozhodnutí a s přidáním dalších služeb k tomu se podařilo rozšiřovat řemeslo, obchod a firmu do takové velikosti, že jsme měli přezdívku „The Kosnar Empire“ (Košňarovo království). Budu se snažit popsat, jak tu celá rozvětvená struktura fungovala a pracovala jako jedna organizace.

V budovách Ascot Vale blíže ke středu města, v obchodní čtvrti měl svoji kancelář a sekretářku hlavní vedoucí – General Manager. Zastupoval firmu ve věcech legálních a veřejných. Na starosti měl čtyři maloobchody s dvanácti zaměstnanci. Sestavoval katalogy s naším zbožím a kalkuloval stále se měnící ceníky našich výrobků a dovážených věcí. Staral se o reklamu a organizoval a zařizoval každoroční výstavu v Austrálii a v Americe. Na prvním poschodí jedné budovy byla výstavní síň, kde byly vystaveny všechny naše výrobky a dovezené zboží, stroje a nástroje. Vedoucí prodeje – Sales Manager měl pod sebou čtyři zástupce na cestách a dva, co byli na místě k obsluze zákazníků, kteří přišli k nám. Dole byl sklad a dva skladníci. Svoji dílnu tam měl i náš technik, který zákazníkům opravoval stroje a zaučoval zájemce, jak je používat, když si je od nás chtěli koupit. Byly tam tři úřednice na účtování a korespondenci. Stále kolem třiceti pěti zaměstnanců.

Měl jsem tam svoji kancelář a nitky ze všech oddělení vedly ke mně. Též do hlavní kanceláře firmy – Head Office, kam mířily kopie účtů ze všech oddělení. Tam byla firemní recepce a čtyři úřednice na firemní korespondenci, mně k ruce na to, co jsem potřeboval udělat. Došlé šeky a peníze šly do banky a zákazníkům se zasílaly měsíční faktury. Každý měsíc se počítaly různé daně z obchodu, zboží a mzdy, a platilo se do každého dvacátého prvního v měsíci daňovému úřadu.

Byla to velká zodpovědnost nést tu povinnost, aby každý týden bylo dost peněz v bance na týdenní výplaty osmdesáti nebo i více zaměstnancům. Zákazníci, kteří brali zboží za velkoobchodní ceny, platili měsíčně. To znamená, že zákazník za zboží dodané prvního března platil až posledního dubna, takže jsme museli dva měsíce čekat na naše peníze.

Aby nemusely účetní do banky pro peníze na týdenní výplaty, z důvodu nebezpečí přepadení jsme dovoz týdenních výplat zařídili s ozbrojeným autem a ozbrojenci v černých uniformách s pistolemi. Naši zaměstnanci si vymohli, že výplaty nechodily na jejich konta v bance, ale chtěli bankovky v obálce.

Můj mistr, pan František Starý by mě jistě nepochválil, a vyčítal by mi, že jsem nedělal to, v čem mě vyučil. Nebyl jsem ale v Čechách, ale v cizí zemi a musel jsem se přizpůsobit. Ostudu jsem ale ani jemu ani sobě jistě neudělal, hlavně, že co jsem dělal a dokázal, bylo dosaženo poctivým způsobem.

Dokázal jsem mít nejvíce rámařských obchodů v Melbourne, největší rámařskou dílnu v celé Austrálii, největší továrnu na zlacení lišt a největší výběr a dovoz rámařských strojů, pomůcek a materiálů pro rámaře v Austrálii. To jediné, o co jsem se ještě nepokusil, byl vývoz, tedy export našich výrobků. To je ale dlouhá kapitola sama pro sebe a později se o tom, a o příhodách spojených s exportem, rozepíšu.

Svou velikostí firma potřebovala, aby měl majitel stále rozhled do budoucna a informace, co se děje kolem a ve světě. Proto jsem byl dlouho členem Německo-Australské obchodní komory a později též členem Česko-Australské obchodní komory. Činným členem Melbournské obchodní komory (Melbourne Chamber of Commerce) jsem byl ihned od začátku založení v roce 1967. Profil firmy byl zveřejněn v roce 1979. Australská vláda se snažila podporovat soukromé podnikání vypisováním celoaustralské soutěže pro soukromé podniky do sta zaměstnanců – „Small Bussiness Award“. Pro výherce to znamenalo velké plus. Uveřejnění ve všech novinách a povolení užívaní štítku na všech korespondenčních papírech jako jeden z výherců této soutěže. Nám se to podařilo v roce 1980. Členem Instituce australských ředitelů (Australian Institute of Company Directors) jsem byl od roku 1972. Za ocenění mé činnosti mi v roce 1990 poslali diplom, stvrzující mne jako jednoho ze zakládajících členů.

VZPOMÍNKY NA JAPONSKO

(pokračování)

Vlastík Škvařil

První den, když jsem šel ráno do sýrárny, byl jsem překvapený, kolik dětí se kolem mne seběhlo, některé se snažily najít kousek papíru, abych jim to podepsal. Pak jsem se dozvěděl, že Taiki je úplně mimo turistických cest a mnoho z nich nevidělo nikoho jiného než Japonce, Byl jsem tam taková rarita, jako když se někdy za první republiky objevil na nějaké zapadlé dědince černoch.

Taiki je malé městečko s asi 7000 obyvateli. Sýrárna zaměstnávala kolem 300 lidí. Něco podobného jako Baťa, firma postavila kolem sýrárny množství domků, v kterých byli zaměstnanci ubytováni. Bylo to jako jedna velká rodina. Pracovali společně a také se po práci společně bavili. Kromě sýrárny je Taiki v podstatě rybářská osada. Zajímavé rybářské krčmy tam nejsou vzácností. Hovězí maso se tam vůbec neprodávalo, bylo příliš drahé. V hotelu mi nabízeli dovezení hovězího speciálně pro mne, ale to jsem samozřejmě odmítl. Přece během mého pobytu tady jsem Japonec, jako každý jiný. A oni si toho cenili.

V sýrárně, kde vyráběli takovou goudu, jakou chtěli po nás, jsem měl dva měsíce na to, abych porozuměl každé maličkosti, která má vliv na konečný výsledek. Pracoval jsem s nimi ve všech koutech mlékárny a udělal si mnoho dobrých kamarádů. S několika udržuji kontakt do dneška.

Mezi zaměstnanci bylo šest absolventů univerzity. Všichni začínali od piky, museli poznat každou práci a pochopit, jak to „tam dole“ funguje. Časem, díky vzdělání, se postupně propracovávali na zodpovědnější místa. Jeden z nich pocházel z dalšího japonského ostrova Shikoku, byl velmi stydlivý a vždycky někoho poslal za mnou, abych s ním šel po práci na drink. Oni se totiž na univerzitách učili angličtinu, uměli dobře číst a psát, ale neměli dost učitelů na to, aby se naučili výslovnost. A proto se chtěl se mnou trochu cvičit. Žádný problém. Stejně si většina zaměstnanců po práci zašla na drink, někteří už po koupeli - jenom tak v yukatách, bylo právě léto, tak se nemuseli moc oblékat. Docela jsem byl překvapený, jak se bavili a zpívali. V žádné hospůdce neposeděli dlouho, přebíhali z jedné do druhé. Popíjeli pivo, whisky a samozřejmě saké. Někde studené, někde teplé. V jedné tradiční hospůdce čepovali saké ze sudu do čtvercových dřevěných misek, na které na jeden rožek nasypali sůl, přes kterou se to pilo. Když se pak rozcházeli domů, tak se jeden druhému klaněli zrovna tak, jak to vidíte v různých filmech. Byl jsem dost překvapený tím, že kromě klanění jsou zrovna takoví jako my. Jsou veselí, zpívají si, opak toho, co si o nich mnoho lidí myslí: - vážné tváře, nikdy se neusmějí, moc toho nenamluví. Když jsem se jich ptal, proč mají lidé mimo Japonsko o nich takové špatné představy, tak mně vysvětlili, že hodně cizinců se na ně dívá tak trochu „skrz prsty“ a podceňuje je, tak proto jsou oni tak odměření ve styku s cizinci. Já jsem měl štěstí, že jsem byl jedním z nich a proto jsem je poznal takové, jací opravdu jsou.

Jeden víkend mě vzali na výlet na jižní cíp Hokkaida – Erimo Cape. Cesta vedla kolem moře po silnici, která měla přezdívku „Zlatá Silnice“. Vysvětlení bylo velice jednoduché. Tyto končiny zažívají dost tajfunů, v zimě mrazy a tím pádem je její údržba tak nákladná, že si tu přezdívku ta silnice zaslouží. Cestou jsme se stavili na oběd a jako vždy jsem si nechal poradit, co si poručit. Když mi to přinesli, byly to nějaké šedivé široké dlouhé nudle a k tomu přinesli na zapíjení džbánek vody, ve které byly ty nudle uvařeny. Nebylo to špatné, ale měl jsem starost, jak to všechno sníst. Bylo to v misce asi 25 cm v průměru a 10 cm hluboké. A byl toho kopec asi 20 cm nad vrcholem misky. Ptal jsem se, jestli je to pro nás všechny, ale prý jenom pro mne. Nakonec jsem si ale oddechnul, když jsem zjistil, že ta miska byla obrácená dnem nahoru, takže ty těstoviny byly navršené jen tak na dně misky.

Po obědě jsme pokračovali na Erimo Cape. Místo hodně navštěvované místními obyvateli, ale nevyhledávané zahraničními turisty. To mě už ani nepřekvapilo, že jsem tam byl jediný nejaponec. Bylo tam několik autobusů se studenty a sotva mě uviděli, hned mě obklopili a foťáky už cvakaly. Je to divný pocit být středem pozornosti jenom proto, že jsem vypadal jinak než ti ostatní.

Jedno pěkné odpoledne sýrárna zorganizovala piknik na břehu řeky. Grilovaly se různé mořské potvůrky, bylo plno jiného jídla, hrály se různé hry a samozřejmě se u toho dost popíjelo a už nebylo daleko do zpěvu. Většinu písniček jsem samozřejmě neznal a tak jsem jenom poslouchal. Zpívali opravdu pěkně, zrovna tak jako u nás lidé na vesnici. Japonci jsou hudebně velmi založení. Najednou jsem ale úplně zkoprněl a naskočila mně husí kůže, když jsem v jedné z těch písní zaslechl melodii naší písničky „Čí to husky na téj vodě“. Když jsem poukázal na to, že to je naše písnička, tak mě překvapili tím, když řekli, že česká muzika je velice blízká jejich srdci a kromě Dvořáka, který je ve světě dost známý, znali Janáčka, Smetanu a další, o kterých se běžně ve světě moc neví. A také se nezapomněli zmínit o dalších českých miláčcích – Věře Čáslavské a Emilu Zátopkovi.

Teď tak trochu odbočím, abych k tomu mohl něco dodat. Když jsme se v roce 2007 zúčastnili Svatovavřineckých slavností v Hodoníně, všimnul jsem si, že na náměstí u jednoho stolu seděly čtyři Japonky. To bych nebyl já, abych si k nim nepřisedl a nedal se do řeči. Napřed jsem se začal vytahovat, jak umím japonsky a pronesl jsem pár našprtaných frází. Ale předpokládal jsem, že asi budou umět anglicky, když vandrují po světě a tak jsem pokračoval anglicky. K mému velkému překvapení jsem se dověděl, že jsou z Tokijské univerzity a že jezdí pravidelně do Česka a že tady studují český a moravský folklor a přitom se učí češtinu. A nakonec jsme se mohli docela dobře pobavit česky! Kdo by to řekl!

Ještě se ale na chvilku vrátím do Taiki. Zajímavá situace nastala, když se ředitel sýrárny rozhodl, že místo abych chodil na oběd do kantýny, bude mě on brávat na obědy do jeho domu. Bylo to od něho a jeho manželky pěkné, jenže háček byl v tom, že ani jeden z nich neznali ani slovo anglicky. Já jsem se snažil učit co nejvíce nových slov a frází, ale to vezme čas. Bylo to zajímavé, snažil jsem se co nejvíc nějak udržovat konverzaci a když se mi párkrát podařilo pochopit, co říkali a dokonce jsem dokázal odpovědět japonsky, tak jsem byl v sedmém nebi. Velice obdivovali moji výslovnost japonštiny, hlavně proto, že anglicky mluvící návštěvníci mají hroznou výslovnost – pravděpodobně víte, o čem mluvím. Japonci vyslovují všechna slova foneticky tak jako my, a proto jsem v tom měl takovou výhodu.

Dva měsíce uplynuly velice rychle a nastal čas k loučení. Večer před odjezdem uspořádali večírek na rozloučenou. Ve velkém sále seděli všichni na zemi kolem stěn s malým stolečkem před sebou na večeři. Proslovům jsem moc nerozuměl, jenom mi bylo přeloženo, že zatímco starší generace ve Snow Brand má velmi vřelý vztah k Milanu Vyhnálkovi, mladší generace má velice ráda mne a mnoho z nich by se mnou rádo udržovalo kontakt na dlouhé časy. Potom, což byl zřejmě nějaký zvyk, jak vyjádřit poctu, jeden po druhém povstali a něco mi zazpívali. Dostal jsem mnoho dárků, majitelé hotelu mi dokonce věnovali velmi krásný pozlacený popelník. Když jsem ráno odjížděl, všichni zaměstnanci byli venku, aby mně mohli naposledy zamávat. Bylo to velice dojemné.

Nebyl to ale ještě konec mé studijní cesty. Navštívil jsem Osaku, hlavní obchodní středisko Japonska, tavírnu sýrů, kde mě upozornili na všechny možné problémy způsobené nedostatečnou kvalitou sýrů na tavení, strávil jsem čas s ochutnávači sýrů, aby mi bylo jasné, co musíme pro ně vyrábět.

Nakonec jsem měl i trochu času na turistiku, nejzajímavější byla návštěva Kyota s jedním a půl milionem obyvatel, které bylo hlavním městem Japonska do roku 1868, více než 1000 let, až do té doby, než se stalo Tokio sídlem Císaře Meiji a tím hlavním městem. V Kyoto je samozřejmě úžasné množství nádherných historických památek, jednou z nich je palác Kinkaku-ji, celý obalený zlatou folií. Silnice v některých starých městech včetně Kyota jsou strašné úzké, někde nejsou ani chodníky a velice jsem se divil, když jsem viděl tu hustotu lidí a aut na silnicích a jakou rychlostí projížděly hlavně taxíky, považoval jsem je za kamikaze. Přitom jsem ale neviděl ani jednu nehodu.

Několik posledních dnů jsem ještě strávil v Tokiu a mám z toho tolik dojmů, že by se o tom dala napsat kniha. Vystřídalo se se mnou několik společníků z Mitsubishi a Snow Brand, takže jsem se dověděl dost zajímavých věcí. Velikost města je pro nás nepředstavitelná. Málo lidí, kteří pracují ve středu města, si může dovolit tam bydlet. Zní to neuvěřitelně, ale ti, kteří bydlí na okraji města, tráví denně až dvě hodiny tam a dvě zpátky ve vlacích a autobusech. Mnoho z nich tráví ten čas studiem anebo je součást jejich pracovní náplně. Na tratích mezi městy jezdí jejich „Bullet Trains“, které tenkrát jezdily rychlostí kolem 200 km a to bylo pro mne nevídané. Jel jsem jedním z nich do Osaky. Měl jsem místenku a čekal na nástupišti, které bylo označeno čísly vagonů a místem, kde budou dveře. Když vlak přijel, asi deset minut před odjezdní dobou uvedenou na jízdence, ukázal jsem ji průvodčímu. Gestikuloval, že to není ještě ten vlak, na který mám lístek. Za pět minut tam byl další vlak, ale ani to nebyl ještě ten, až teprve ten třetí, který přijel přesně na minutu. Jak jsem se dozvěděl, kdyby měl vlak více než 30 vteřin zpoždění, tak by vrátili cestujícím peníze za cestu. Kolejnice musejí být velice přesně usazené, vůbec to nehrkalo a nechtělo se mě věřit, že jedeme tak rychle.

Jeden den v Tokiu jsem měl tři společníky a ti mi oznámili, že mě vezmou do restaurace „s děvčaty“, abych poznal další stránku jejich kultury. Byl jsem z toho trochu nervózní, ale šel jsem, když mě ujistili, že se nemusím obávat, že to je jenom „odtud podtud.“ Sotva jsme vkročili dovnitř a sedli si kolem stolu, už se holky kolem nás točily, jako bychom se odjakživa znali a každý z nás měl hned jednu na klíně. Každá si hned zaprosila o drink, což každý hned své společnosti s radostí objednal. Zatím co moji společníci se zřejmě dobře bavili, já jsem byl opravdu v rozpacích, co dělat. Moje společnice si toho samozřejmě všimla a úplně přestala být dotěrná. Jak jsem se později dověděl od svých společníků, byly to většinou studentky, které si tak přivydělávaly na studie. Zřejmě velmi inteligentní, dokázaly se lehce přizpůsobit charakteru zákazníka. Dokázaly být velmi slušné a bavit se třeba o kultuře, nebo pokud to situace vyžadovala, změnily se chováním v úplné děvky. Všechno ale v určitých mezích. Majitelé restaurace jim něco zaplatili za to, že tam jejich přítomnost přilákala zákazníky, další příjem byl ze zaplacených drinků, protože to, co dostaly a pily nebyl drahý alkohol, ale obarvené vody, které vypadaly jako whisky a podobně. Dlouho jsme se tam nezdrželi, oddechl jsem si, když se za námi zavřely dveře, i když se nic vážného nepřihodilo. Říkal jsem si, že i když já jsem měl vždycky kolem sebe rodinu a dost kamarádů a takové „setkání“ jsem nikdy nepotřeboval ani po tom netoužil, je určitě dost lidí, kteří nemají nikoho a pro ty je něco takového chvilkovým vysvobozením z jinak neradostného života.

Zajímavé byly také některé restaurace. Sedělo se například u pultu, na druhé straně byla rozžhavená plotna a kuchař přímo před očima zákazníka opékal jídlo a servíroval to posunováním na dřevěný pult přímo před zákazníka. V Sapporu, kde je velký známý pivovar, mají obrovskou restauraci, zvanou „Sapporo Biru“. V restauraci jsou desítky kulatých stolů, uprostřed každého je rozpálená plotna ve tvaru nízkého kulatého kopečku. Každý zákazník si koupí tácek plný masa a zeleniny nakrájené na tenké plátky, dostane zástěru, aby nebyl postříkaný tukem při grilování. Sám si to pak griluje a pojídá. Je to velmi zábavné, není divu, že tam byly velké fronty a museli jsme dost dlouho čekat, než jsme se dostali na řadu.

Po třech měsících nastal čas k návratu domů. Už jsem se opravdu těšil, za celou tu dobu jsem neměl ani možnost zatelefonovat domů. Podle původních plánů jsem se měl cestou domů zastavit v Hong Kongu, na Filipínách a na Papui New Guinea, ale neměl jsem už zájem. Částečně kvůli komplikacím, které jsem zažil po příjezdu do Tokia s mým československým občanstvím, ale hlavně jsem se nemohl dočkat být zase doma s rodinou.

Bylo to krásné a zajímavé, ale jak se říká, všude dobře, doma nejlépe, i když jsem opouštěl Japonsko se smíšenými pocity. Byl to nezapomenutelný zážitek a proto i po tolika letech moje vzpomínky jsou úplně čerstvé, jako by to bylo včera.

TAM NA ZÁPADĚ

Marta Urbanová

Začalo to v jednom hotelu na západním pobřeží. Buď ve Williamsu nebo v Page. V takovém hotýlku, co se drží cesty a při zemi, do pokojů se chodí přímo zvenku, a jaký známe z filmu Psycho. Jsou v něm široké postele a sprchujete se za průhledným závěsem.
Podávala se snídaně. Marion zamířila k opékači toastů. Ty ale nikde neviděla.
„Kde jsou?“ zeptala se muže v klobouku, který stál poblíž.
„Tady,“ odpověděl.
„Ale kde je ten toastový chleba k opékání?“ opakovala otázku důrazněji, protože odpověď muže postrádala logiku.
„Tady,“ řekl a pokračoval: „A zeptáte-li se mne potřetí, odpovím stejně.“
Jeho odpověď ji zarazila, a potřetí se nezeptala. Chvíli zírala do prázdna a přemýšlela: do té doby téměř nevnímala toho muže za volantem, jeho znalosti, ostrovtip, ani jeho šarm. Obojí přehlédla, neboť se po cestě ustavičně soustřeďovala na úchvatnou krajinu kolem, protože Amerika ji prostě uhranula. A nyní, po jedné jediné větě stál před ní úplně jiný muž. Neuměla si to vysvětlit.
Podívala se pozorněji kolem opékače a pochopila. Vzala jeden kelímek s těstem a vylila ho do toustovače, ten překlopila a čekala čtyři minuty. Pan Ivan mezitím odešel. Věděla, kam se posadil, a zamířila k vedlejšímu stolku. Sedla si tak, aby na něj viděla. Začal ji zajímat. Jeho slova u ní padla na úrodnou půdu a okamžitě vyrašila.
Než nasedla s ostatními do auta, výhonky hnaly do květů. Neuvěřitelné, co dokáže jedna věta.
Její místo ve voze bylo pro ten den docela vzadu. Pan Ivan seděl za volantem a jeho klobouk lemovaný zelenou úzkou stužkou visel na palubní desce, šňůrkou zachycený o knoflík rádia.
„Pane Ivane, klobouk máte sladěný s tričkem. To každý den?“
„Vy jste si všimla?“
Někde během jízdy arizonskou pouští vyprávěl historku, která měla charakterizovat chytrost místních Indiánů:
„Tady v těch místech měla být prodejna s ručně vyráběnými košíky, nevíte, kde bych ji našel? Nevidím žádný obchod. Jeden zdvihl hlavu a změřil si mě: Dej mi padesát centů a povím. Podal jsem mu dva čtvrťáky a on je strčil do kapsy. Tak, kde je ten krám, vyzvídal jsem dál. Už ho zrušili.“
Ona se rozesmála, jí se ta historka zdála úchvatná, kdovíjak vtipná.
V Údolí bohů jen pro ni jeho otázka: „Kam vede ta silnice?“
Podívala se pozorněji. Auto mířilo rovnou k úpatí hor. Skalní útvar se tyčil jako nepřekonatelný masiv do výšky dvou tisíc metrů. Marion seděla tentokrát na předním sedadle vedle řidiče.

„Pane Ivánku, to nemyslíte vážně,“ zaúpěla a svezla se do sedadla.
Ostatních šest pasažérů zmlklo.
Ivan vjížděl autem do kolmé stěny. V strmých serpentinách se Marion zmocnila hrůza a donutila ji zavřít oči. Co kdyby se přehřál motor a vyplivnul, co kdyby Ivan o zlomek vteřiny později sešlápl brzdy? Co kdyby nevytočil zatáčku? V tu ránu je s námi konec. Auto vyletí, křápne do stěny a vyrazí nám všem mozek z hlavy. Jejich život visí na vlásku. A ten vlásek drží Ivanovy ruce. Jeho snědé krásné ruce porostlé rudými chloupky.
„Zastaví se mi srdce, umřu!“ Vykřikovala, když štěrbinkou oka zahlédla propast pod stěnou. V tu chvíli se nemohla na něj ani na jeho ruce podívat. A on byl nad tím vším jako bůh.
Nahoře na vyhlídce všichni vystoupili a mačkali spouště fotoaparátů, jen ona nic. Ani nemohla vystoupit z auta. Byla stále v šoku a přimražená.
Večer na široké měkké posteli se vracela do San Diega. Kráčela sama po pobřeží kolem hotelu Coronado. Ivánkův hlas šel s ní: Stavěli ho Číňané v roce 1888. Tady se setkal Eduard s Wallis.
Polovinu obrazu vyplňoval bílý hotelový komplex s červenými střechami a zbytek kovový oceán. Těžkými vodami dorážel na pobřeží, lenivý, nepřátelský. Ostatní se šli smočit, ona ne. Ona se jej bála, jako by v sobě ukrýval olovo a za obzorem konec světa. Loudala se a v oknech hotelu hledala lásku těch dvou. Závratnou lásku, stav mysli převracející realitu.
Dalšího dne stála Marion v Bryce kaňonu opřena o parapet. Téměř nedýchá a pokouší se o ni závrať z mistrovského veledíla přírody. Přesto vnímá vedle sebe Ivánkův klobouk.
„To je neskutečné. Tahle krása mě zabije,“ zpovídá se. Figurky zástupů se vrší v poschodích a slunce je barví dočervena. Kamenné postavičky vyplňují scenérii až k obzoru jako seřazené vojsko, jako terakotová armáda doprovázející čínského císaře do Hádovy říše, jako diváci tísnící se ve všech galeriích divadla. A všude kolem ní Ivánkovo teplo. Posadili se spolu na nízkou zídku a vybalili svačiny.
„Budu vám psát,“ řekla ovlivněna neopakovatelnou atmosférou, „ale vy mi psát nemusíte.“
„Maruško, já vám odpovím.“
Věřila mu.
V Las Vegas v patře hotelu vzdychla: „Ivánku, co je tohle zase za nádheru?“
„Jsme v Itálii, v Benátkách.“
Po kanále přijíždí gondola. Veze pasažéry. Gondoliér zastaví loď a zpívá jako v opravdových Benátkách. Marion slyší v jeho tónech ptačí kavatinu a šum moře ztišujícího se v laguně. Když dozpívá, Ivan se odlepí od zábradlí: „Přejdeme na náměstí Marka.“
Celá skupina ho nevěřícně následuje. A skutečně. Jeden krok a octli se na náměstí, hosté večeří u kulatých stolů a u parketu podmalovávají atmosféru hudebníci. Nad hlavou čisté nebe. Marion se vidí mezi těmi hosty, na balkóně v odpoledním krátkém stínu a dotýká se jí žár prudkého slunečního světla, jež pářou stíny holubů dosedající na rozpálenou dlažbu.
„Kolik tady stojí večeře?“
„Tak třicet dolarů.“
„Dala bych padesát,“ vydechne Marion v euforii, „jen za posezení, bez večeře.“
Kdyby to bylo s vámi, dala bych nevím co, ale kdoví, zdali bych to přežila, pomyslela si…
Přejít přes kymácející se Golden Gate Bridge v San Francisku je dobrodružství. Marion má dojem, že závěsné lano o téměř metrovém průměru ji neudrží. Stojí opřena na píď od Ivánka, oba mlčí.
Protože nemám nikoho, kdo by mě vzal za ruku, položila bych si vaši dlaň na tvář a chvilku si ji tam podržela. Tohle by mu ráda řekla, a neřekne.
Uprostřed četných obchůdků přístavní čtvrti Fisherman‘s Wharf Ivánek upozorní: „Dvacet osm let tu žebrá.“
Marion vidí dvě zelené větve a po straně misku s drobnými. V zákrytu větví sedí stařec a bafá na lidi. Marion to ví, jde zezadu, a když i na ni vybafne, málem spadne.
„Žebráci tu jsou bohatí,“ upřesní Ivan.
„Nesejí a nesklízejí. Někde jsem četla, že žijí jak boží ptactvo.“
Za Monterey na 17-Mile Drive vyjekla: „Že někdy spatřím dům Robinsona Jefferse, to nemůže být pravda. Můj sen tak vysoko nemířil.“
Zaslechl to. Sjel do letoviska Carmel a hledal Jeffersův dům. Z vozu se ozvaly hlasy, ať se vrátí, že o nějaký básníkův dům nemají zájem. Ivan neslyšel. Jeho i její oči po něm pátraly. Poznali ho současně. On zastavil a ona vykřikla: „To je on! Jestřábí věž.“ Nikdo z vozu nevystoupil a ona přes sklo auta v extázi mačkala několik minut fotoaparát.
„Dlužím vám políbení ruky,“ řekla.
Ostatní se rozesmáli a on s úsměvem odpověděl: „Maruško, to není třeba.“ A mezi čtyřma očima mu poděkovala za to, že šel proti všem. On jen vysvětlil: „Jsem beran.“
Ve stráních členité pobřežní silnice dominovaly pontifikální kytky a Marion mezi nimi hledala Maskerelova hřebce, Jeffersova velkého grošáka.
Ten příběh ji pohltil. Měla ho náhle před sebou. Kalifornia sfoukla lampu a rozběhla se k ohradě. Podoben lvu potřásal temným vodopádem své hřívy. Donesl se k ní jeho pach. Divoká láska ji zdupala.
Pojď, vyrazíme si na kopec. Krasavče! Krasavečku!, zamumlala. Roztřesená jak v horečce, když kotníky svíraly měkké slabiny. Větve jírovců jí letěly nad hlavou, cítila mezi stehny pohybující se svaly. Kdybych tě tak mohla snést! Ty velký Bože!
Nikdo z pasažérů neznal Hřebce grošáka. Jen on, Ivoušek. Nikdo jiný netušil, že Kalifornia zabila boha. K nikomu nepromlouvala Jestřábí věž, ani Elegie pro Unu: jestliže je čas toliko jiný rozměr…

Marion naskočila asociace: „Než jsem odjela, šla jsem říct manželovi, ať mě na této cestě ochraňuje a zapálila jsem mu na hrobě svíčku.“
V autě bylo ticho.
Na příští vyhlídce všichni vystoupili a čekali s připravenými fotoaparáty na sebemenší gejzírek možné velryby. Jen Marion ne. Zůstala s Kalifornií nad mrtvým tělem hřebce.
Naposled spolu na mostě v zeleném zrcátku řeky Colorado, tam hluboko dole v korytě skal.
Na letišti ji Ivan políbil na obě tváře a ona do krempy jeho klobouku zašeptala vroucné vyznání: „Budu vám psát.“
On slyšel, ale čas ho donutil, aby ji propustil ze své náruče.
Zamilovala jsem se, řekla si, když seděla v letadle.
A hned po návratu domů mu poslala první dopis.
Ivánku, nastoupila jsem do letadla. To zamířilo na východ. Ale za Las Vegas se náhle otočilo a vrátilo. Řídíte-li auto, neotáčejte se. Sedím docela vzadu a vidím na palubní desce váš klobouk. Někdy zvednete z přihrádky mapu, položíte ji pár vteřin na volant a zase vrátíte. Vidím jen vaši ruku, veze mě do krajiny snů, uchvacujícími kulisami, které se ukládají jako plástve do mého mozku. Vaše auto náhle opouští tuto krajinu, tuto zemi a zvedá se k oblakům. Vezete mě vstříc lásce, vezete mě vesmírem.
Vím, že až vystoupím z vašeho auta, až se octnu sama doma, bude ta krása mít stejnou intenzitu jako bolest.

Foto autorka

Putování za Modrým ptákem, nebo s Malým princem?

Veronika Boušová

Dva pohádkově fantazijní příběhy s dětskými hrdiny, které ve svých podobenstvích nesou duchovní a filozofickou rovinu, byly během sezony odpremiérovány na scénách Národního divadla. **Modrý pták** Maurice Maeterlincka ve Stavovském divadle a Saint-Exupéryho **Malý princ**, projekt Laterny magiky, na Nové scéně. Divadlo je ideální způsob, jak dětem otvírat komnatu lidské tvořivosti. Ne každá inscenace s označením „rodinná“ však nabízí zároveň mimořádný zážitek i dospělým. Mimořádný v tom smyslu, že jim otevře vrátka k zapomenutému bezprostřednímu vnímání světa, fantazii a hravosti. V psychoterapii se tomu říká kontakt s vnitřním dítětem. Jmenované inscenace takovým potenciálem disponují, i když je třeba počítat s osobitými postupy tvůrců.

Modrý pták je symbolem prchavého štěstí. V nejslavnějším pohádkovém dramatu Belgičana Maurice Maeterlincka se ho o kouzelné vánoční noci vydá hledat dvojice dětí, aby ho přinesla churavějící holčičce. Pražská inscenace v Páclově místy doslovné režijní stylizaci a dramaturgické úpravě Jana Tošovského má průzračnost kouzelného diamantu, s jehož pomocí sourozenci Tyltyl a Mytyl imaginárními světy putují. Země vzpomínek, Zahrady štěstí nebo Království budoucnosti a postavy mluvících zvířat, věcí, abstrakt a duší, které Maeterlinck vytvořil pod vlivem zájmu o okultismus a východní náboženství, jsou prezentovány s bezprostředností, s jakou vnímáme dění ve snovém procesu. Autorova původní barvitá a hutná esence, která obsáhla myšlenkové a duchovními proudy vrcholící belle époque i jeho osobní konfrontaci s technickým pokrokem, byla očištěna od nicneříkajících odkazů a nadbytečných postav. Dobové kontexty zůstaly jen v náčrtu a text některých pasáží nahrazují herci tanečně-pohybovými výstupy. Atmosféra inscenace je směsí Carollovy Alenky v říši divů v kombinaci se surrealistickými obrazy belgického malíře Reného Magritta a celek by se dal nazvat modernistickým retrem.

Rám portálu se vzorem dlaždic připomíná podlahu kuchyně a průhledy se uplatní v nasvícení scény lesa, kde ožívá skupina stromů-pamětníků. V šedých kabátech a s deštníky asociují deštný prales i Magrittovy „Raining Men“. Víla nosí černý kostým a buřinku, Štěstí v námořnických oblecích připomínají lodivody, duše nenarozených dětí

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT - Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

parašutisty, připravené k seskoku. Jednotlivými obrazy se míhá vousatý Králík a sem tam se odkudsi snese modré pírko, zjeví se modré světélko a další náznaky neustálé přítomnosti modrého ptáka.

Dětské role ztvárňují dospělí - Filip Kaňkovský v roli rozumného staršího bratra Tyltyla, která klade značné nároky na pravdivé vyjádření spontaneity, a Pavlína Štorková jako nadmíru zvědavá malá Mytyl. Jejich úskočný Kocour-kabaretiér (Saša Rašilov) baví skrytými narážkami dospělé, Pavel Batěk v lokajském obleku zase uplatňuje výborně odpozorované chování Psa. Postavy Cukru a Chleba se podařilo nastylizovat jako rozdíl mezi rychlým zdrojem energie a základem jídelníčku a Cukr doprovází své emoce pomíjivými obláčky pudrového prachu.

Neovlivnitelnou vnější skutečnost zosobňují Světlo a Noc. Jana Pidrmanová ve dvojroli protikladů staví na odiv jejich existenci jako takovou, i když temná dáma s dvojicí slepých průvodkyň je dynamičtější a démonická. Do třetice se Pidrmanová objeví v roli churavé dívky, v níž oba protiklady svádějí boj.

Ve světě mrtvých se prarodiče těší na vnoučata a vyčítají jim, že za nimi (ve vzpomínkách) nechodí častěji, a u společného oběda se sejdou i zemřelí sourozenci. Prezentace víry v nesmrtelnost duše je předkládána nenuceně a s nadsázkou, avšak v silných obrazech. Napomáhá tomu rozdělení scény do několika dimenzí. Protipožární oponu kopíruje zadní kulisa a za ní se objevuje projekce tajemných světů – převalující se hvězdné masy i blankytné nekonečno. S leitmotivem hry si genius loci Stavovského divadla výborně rozumí. Herci vycházejí až do orchestřiště a udržují kontakt s diváky i modravým interiérem hlediště. Režisér Pácl umí pracovat s citlivou nadsázkou a jemný humor umocňuje hudba Jakuba Kudláče, místy až pitoreskně hravá. Doprovod živého orchestru (dechové nástroje, piano, bicí) text nejen podbarvuje, ale prorůstá do něj a jednotlivé nástroje akcentují mluvené slovo i interpunkci celků.

Rozpětí křídel Modrého ptáka ve Stavovském divadle tvoří oblouk mezi dobou svého vzniku (1908) a současností a navazuje na tradici českých pohádkových inscenací z počátku 20. století, k níž patřil mimořádný důraz na výtvarnou a hudební složku. Některým výstupům vládne kabaretní lehkost, jiné se možná zbytečně protahují. Polopatické výklady dospělého občas nudí, ale vycházejí vstříc dětem a otvírají jim iniciační potenciál filosofického příběhu. Poselství? Štěstí je vědomý postoj člověka, který se utváří osobním přehodnocováním životních událostí a zvědomováním pozitivních aspektů. A kdo to jednou pochopí, dokáže to učit druhé.

Malý princ na Nové scéně je podstatně jiný. Režisér Vladimír Morávek interpretuje druhou nejpřekládanější knihu na světě (po Bibli) z pozice hledajícího člověka, znalého bolestných tónů lidských osudů. Obecně rozšířenému vnímání filozofického fantaskního příběhu se vzdaluje a pracuje s motivem naděje, jímž se musel zabývat autor v době, kdy ho psal. Francii obsadilo fašistické Německo a v leteckých bojích o vlast ztratil Antoine de Saint-Exupéry téměř všechny kamarády. Z hlediska scénického provedení má být Malý princ poctou tvůrcům principů Laterny magiky, tedy především Alfrédu a Emilovi Radokovi a Josefu Svobodovi, kteří se svým vynálezem slavili úspěch na Expu v roce 1958 v Bruselu.

Ve snaze o maximálně interaktivní provedení propojili tvůrci multimediální projekci a činoherní herectví, tanec i loutky, prvky baletu, pantomimy a černého divadla, to vše za výrazného hudebního doprovodu a mnohdy, bohužel, i bezúčelně. Na pozadí stovky filmových okének se tak odehrává podivné snové balábile postav z knihy a černě oděných tanečníků, založené na motivu ozvěny a východů slunce. Refrény, s nimiž se pracuje v českém textu, se opakují ve francouzštině.

Letušky a piloti v úvodu zdraví diváky s přáním příjemného letu a upozorněním, aby se nezapomněli připoutat. Start i pád letadla, zprostředkovaný filmovými záběry na obrovské zvlněné ploše, která obklopuje jeviště, je poměrně působivý. Trosky společně s velkým vytrženým baobabem a truhlou, evokující krabici s nakresleným beránkem, zaplňují střed scény. Postupně tu defilují obyvatelé planet v podání Dominika Telekyho. Pod kostýmy Krále, Domýšlivce a dalších se rýsuje prvek připomínající semínko nebezpečného baobabu. V projekci, měnící optiku viděného od malých světů po celistvý obraz, se střídají snové obrazy silových zvířat (které s předlohou nemají nic společného) i pocity ohrožení v podobě štíra či hada s tvářemi politiků, odkazy k technokracii a nekonečnými řadami čísel. Škoda, že se pro postavu Rozsvěcovače nenašly poetičtější obrazy než žárovky a neony. Vesmír a planety to v závěru jeho výstupu už nezachrání, a když posel světla na chůdách upadne, Pilotovo „Lazare, vstaň!“ zanikne v hlasité hudbě. V projekci obecně převládá černobílé ladění. Umocňuje sice půvab růžové růže (která mnohokrát rozkvétá na pozadí a parádí se v květináči na scéně), ale zavání televizní fádností.

Malí princové jsou dva dětští herci a motiv postavičky se opakuje i v loutce a na panelech kulis. Oba chlapci symbolizují Pilotovo vnitřní dítě. První to pozemské, v leteckém overalu, druhý to božské, vesmírné, v kostýmu s hvězdami na ramenou podle Saint-Exupéryho ilustrace. Liška se na scéně zjevuje v podobě starostlivé Pilotovy Maminky, která snad jediná může od srdce říct, že „Správně vidíme jen srdcem. Co je důležité, je očím neviditelné.“ Pilot Petr Batěk (poněkud handicapovaný tím, že jediný nemá port) ve změti obrazů a masek, jimž vévodí černá vládkyně temnot a postava hada, udává rytmus inscenace. S každým jeho refrénem o výstupu na horu, kde uvidí slunce, se vrací melodie ozvěny s textem, který je současně poselstvím: „Dobrý den! Kdo jste? Tak sám… Buďme přátelé!“

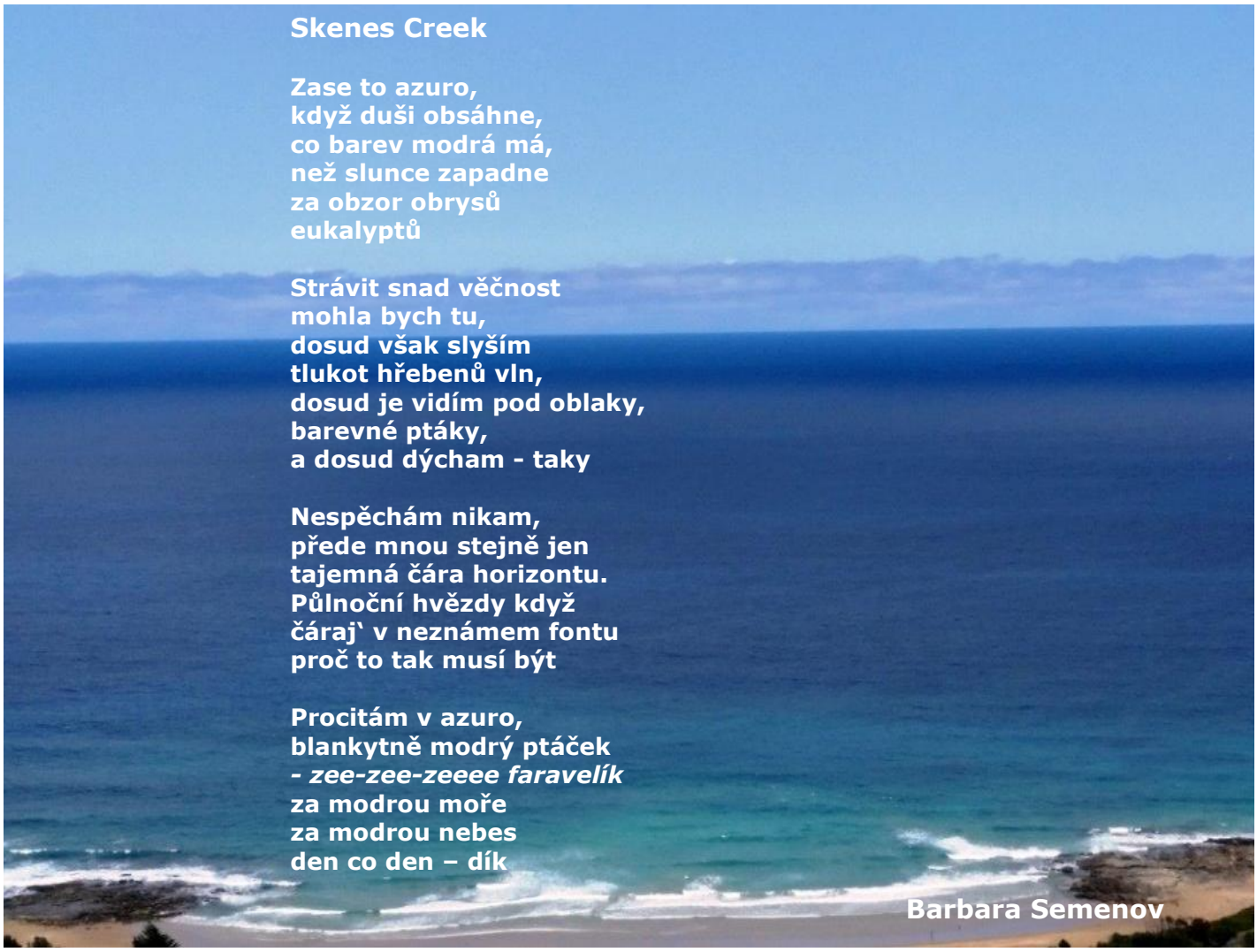

Skenes Creek

Zase to azuro,
když duši obsáhne,
co barev modrá má,
než slunce zapadne
za obzor obrysů
eukalyptů

Strávit snad věčnost
mohla bych tu,
dosud však slyším
tlukot hřebenů vln,
dosud je vidím pod oblaky,
barevné ptáky,
a dosud dýcham - taky

Nespěchám nikam,
přede mnou stejně jen
tajemná čára horizontu.
Půlnoční hvězdy když
čaraj' v neznámem fontu
proč to tak musí být

Procitám v azuro,
blankytně modrý ptáček
- zee-zee-zeeee faravelík
za modrou moře
za modrou nebes
den co den – dík

Barbara Semenov

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P. O. Box 1008, Hawksburn - Melbourne, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
Publication Number:
100019790

POSTAGE PAID AUSTRALIA